

บุฟเฟต์หมูกระทะกับการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคในกรุงเทพฯ

นางสาว มัณฑนา วจิวงน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามนุษยวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชามนุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PAN GRILLED PORK AND CHANGE OF CONSUMPTION IN BANGKOK:

Miss Mantana Wingwon

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บุพเพต์หมุกระตะกับการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคใน
กรุงเทพฯ

โดย

นางสาวมณฑนา วจิวอน

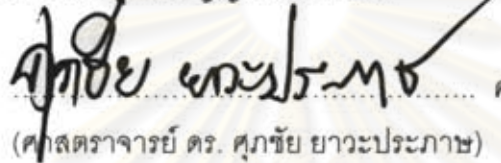
สาขาวิชา

มานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิติ ภาวัครพันธุ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

คณบดีคณะรัฐศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาษ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุวินทร์พันธุ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิติ ภาวัครพันธุ์)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุกติ มุกดาวิจิตร)

ศูนย์วิทยสนเทศ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มณฑนา วจิวน: บุฟเฟต์หมูกระทะกับการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคในกรุงเทพฯ.

(PAN GRILLED PORK AND CHANGE OF CONSUMPTION IN BANGKOK)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ. ดร. นิติ ภวัครพันธุ์, 70 หน้า.

งานวิจัยนี้ผู้เขียนจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำพาผู้อ่านให้เข้าไปในโลกของอาหาร ซึ่งนอกจากจะมีความหมายในแง่ของวัตถุที่ทำให้สิ่งมีชีวิตดำรงชีพอยู่ได้แล้ว อาหารยังเป็นสิ่งแสดงถึงความหมาย คุณค่า และระบบของการกระทำต่างๆอีกด้วย เหตุที่เลือกศึกษา"หมูกระทะ" ก็เนื่องจากเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ดึงดูดใจของคนที่มาเป็นกลุ่ม หรือมักจะทำกิจกรรมอื่นๆร่วมกันเป็นกลุ่ม ด้วยความเป็นจริงข้อนี้จึงทำให้ผู้เขียนเกิดการตั้งคำถามว่าระบบกลุ่มที่แสดงผ่านการกินหมูกระทะนี้สื่อถึงความหมายอะไรบ้าง ความเป็นกลุ่มมีผลต่อการช่วยเหลือหรือพึ่งพาอาศัยกันอย่างไร และเหตุใดหมูกระทะจึงเป็นที่นิยมของคนที่มาเป็นกลุ่ม โดยได้เลือกใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาที่เรียกว่า การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม คือการเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเขา ไปทำกิจกรรมร่วมกับเขา ร่วมพูดคุย ทำงาน เทียว ฯลฯ ไปกับเขาประหนึ่งว่าผู้เขียนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ผู้เขียนเลือกทำการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของพวกเขา

ผลการศึกษา พบว่า การกินหมูกระทะร่วมกันนั้นเกิดขึ้นจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การกินร่วมกันของกลุ่มที่ศึกษาเป็นการต่อยอดระบบสังคมเมืองที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันทุกด้าน เช่น การหาเงินเพื่อมาหมุนเวียนค้าขาย การกู้ยืมเงินภายในกลุ่ม ฯลฯ การกินร่วมกันสามารถทำให้คนเกิดความสนิทสนมกัน และทำให้รู้สึกว่าคุณเป็นคนสำคัญของกลุ่ม และที่สำคัญก็คือเป็นการทำให้ความเป็นกลุ่ม หรือการเป็นสังคมคงอยู่ต่อไปได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....มานุษยวิทยา.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2553.....

5080760824 : MAJOR ANTHROPOLOGY

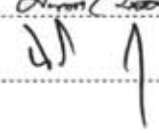
KEYWORDS : PAN GRILLED PORK, GROUP EATING, FOOD SHARING, FOOD AND SOCIAL,CHANGE OF CONSUMPTION

MANTANA WINGWON : PAN GRILLED PORK AND CHANGE OF CONSUMPTION IN BANGKOK. THESIS ADVISOR : ASST.PROF NITI PAWAKAPAN, Ph.D.,70 pp.

The objective of this study is to lead reader into the food world which is more significance than merely maintaining physical life or necessary for biological system. The conspicuous consumption of food has always been important as an indicator of relationship and has many social meanings. Pan Grilled Pork , a dish that people usually eat together with their group, and this dish is very It's popular for many people who like to do their activity with their group. In addition, I use the term "Change of Consumption in Bangkok" to refer because it refer to people who live in Bangkok where consumption aspect is changed and differs from the past. In the past, people usually bought some fresh ingredients for cooking at home, but today they like to eat out as a social activity.

From this study I argue that group eating like Pan Grilled Pork reflects the social relation change. Public eating is an integral aspect of urban living, and it relates to the way to earn a living in community such as the way to earn money for an investment and to contract debt etc. Eating together creates the intimacy and promotes greater unity, solidarity and trust, which are important factors in empowering a community.

Department : Sociology and Anthropology
Field of Study : Anthropology
Academic Year : 2010

Student's Signature
Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติ ภาวครพันธ์ “ผู้เป็นครู” และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะนักวิชาการ ผู้ทุ่มเทร่างกายแรงใจ เพื่องานวิชาการที่มีชีวิตและมีคุณค่า ชี้ให้เห็นความเป็นไปของกระบวนการทางสังคมอย่างตรงไปตรงมา ตลอดจนสนับสนุนช่วยเหลือศิษย์มาโดยตลอดระยะเวลา โดยเฉพาะการรับภาระมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักของงานวิจัยนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธ์ ประธานกรรมการ ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานวิจัย และสอบถามถึงชีวิตและการทำงานของผู้วิจัยด้วยความเป็นห่วงและปรารถนาดีเรื่อยมา

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุกติ มุกดาวิจิตร ผู้ชี้แนะแนวทางการทำงานวิจัยที่ถูกต้องตามหลักทางมานุษยวิทยา พร้อมทั้งให้โอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และให้ความเห็นในการทำงานวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านสำหรับความเป็นมิตรและความเอื้ออาทรที่มีให้ผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาที่อยู่ในสนามวิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกคนที่ได้ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ น้องชาย และสมาชิกในครอบครัวที่น่ารักทุกคน ที่อยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณสำหรับกำลังใจและความรักที่มีให้อย่างไม่รู้สิ้นสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. โจทย์วิจัย.....	2
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
5. ระเบียบวิธีวิจัย.....	3
1. รูปแบบการวิจัย.....	3
2. สนามและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants).....	3
3. วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา.....	5
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	6
5. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลงานวิจัย	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. การกินอาหารเป็นกลุ่ม.....	8
3 ความน่าสนใจของร้านหมูกระทะ กลุ่มคนที่มากินและความสัมพันธ์	16
4 หมูกระทะ: พฤติกรรมบนโต๊ะอาหาร	36
5 หมูกระทะ: การกินในโอกาสพิเศษ	43
6 หมูกระทะ: ผ่านมุมมองทางมานุษยวิทยา	52
1. สัมพันธ์คาบเกี่ยว : สนิทหรือผลประโยชน์.....	52
2. ฟังพาท่ามาหากินในสังคมเมืองอันโดดเดี่ยว.....	58
7 สรุปผลการศึกษา	62
1. สรุป.....	62

บทที่	หน้า
2. ข้อจำกัดและอุปสรรคในการทำวิจัย.....	63
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	64
รายการอ้างอิง.....	65
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	70

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

งานวิจัยนี้ผู้เขียนจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำพาผู้อ่านให้เข้าไปในโลกของอาหาร ซึ่งนอกจากจะมีความหมายในแง่ของวัตถุที่ทำให้สิ่งมีชีวิตดำรงชีพอยู่ได้แล้ว อาหารยังเป็นสิ่งแสดงถึงความหมาย คุณค่า และระบบของการกระทำต่างๆ อีกด้วย เหตุที่เลือกศึกษา “หมูกระทะ” ก็เนื่องจากเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ดึงดูดใจของคนที่มาเป็นกลุ่ม หรือมักจะทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันเป็นกลุ่ม ด้วยความเป็นจริงข้อนี้จึงทำให้ผู้เขียนเกิดการตั้งคำถามว่าเหตุใดหมูกระทะจึงเป็นที่นิยมของคนที่มาเป็นกลุ่ม ระบบกลุ่มที่แสดงผ่านการกินหมูกระทะนี้สื่อถึงความหมายอะไรบ้าง ความเป็นกลุ่มมีผลต่อการช่วยเหลือหรือพึ่งพาอาศัยกันอย่างไร ส่วนคำว่า “การเปลี่ยนแปลงของการบริโภคในกรุงเทพฯ” นี้ ผู้เขียนตั้งใจใช้คำนี้ก็เนื่องจากกลุ่มที่ผู้เขียนเลือกศึกษานั้นเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร หากพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงแล้ว จะเห็นได้ว่าลักษณะการบริโภคของคนกรุงเทพฯ เปลี่ยนไปจากเดิมมาก เมื่อก่อนคนมักจะซื้ออาหารสดเพื่อนำกลับไปปรุงกินเองร่วมกับคนในครอบครัวที่บ้าน แต่ในปัจจุบันคนมักจะกินอาหารนอกบ้านมากขึ้น นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่น่าศึกษา สิ่งที่แน่นอนที่สุดก็คือ เมื่อรูปแบบการกินเปลี่ยนแปลงไป ก็ย่อมต้องมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านอื่นของคนด้วย ผู้เขียนได้เลือกใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาที่เรียกว่า การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม คือการเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเขา ไปทำกิจกรรมร่วมกับเขา ร่วมพูดคุย ทำงาน เที้ยว ฯลฯ ไปกับเขาประหนึ่งว่าผู้เขียนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ผู้เขียนเลือกทำการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของพวกเขา

ผู้เขียนมีความตั้งใจเป็นอย่างยิ่ง ที่จะนำเสนอถึงการกินในอีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งเป็นมากกว่าการนำอาหารเข้าปาก แล้วทำให้เรารู้สึกอิ่ม หลายคนอาจมองว่า การกินก็เป็นเหมือนกิจกรรมอื่นๆ ที่เหตุผลของการกระทำอยู่ที่ เป็นกิจกรรมที่ทำให้สิ่งมีชีวิตอยู่รอด แต่ผู้เขียนกลับให้ความสำคัญในประเด็นนี้น้อยมาก การกินในความหมายของผู้เขียน เต็มไปด้วยความน่าสนใจและสามารถอธิบายสังคมได้ในหลายแง่มุม สำหรับงานวิจัยนี้ จะเป็นการอธิบายว่าการกินในมุมมองของผู้เขียนสามารถอธิบายถึงสังคมได้อย่างไร

ต่อคำถามที่ว่าเพราะเหตุใดผู้เขียนจึงมีความสนใจใคร่ศึกษาหมูกระทะ อาหารที่แสนจะธรรมดา มิได้มีความพิเศษแต่อย่างใดในความรู้สึกของใครหลายคน บ่อยครั้งที่ผู้เขียนนั่งรถเที้ยว

เล่นและได้สังเกตชีวิตของผู้คนรอบตัว มีหลายเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เขียนคิดว่าชีวิตคนเราจะมีอะไรมากมายไปกว่าการตื่นนอนหารายได้มาเลี้ยงปากท้อง โดยเฉพาะชีวิตคนเมืองที่ต้องตื่นแต่เช้าทำงานทั้งวัน กลับค่ำ และต้องรีบนอนเพื่อเข้าสู่วัฏจักรเดิมอีกในวันต่อไป ผู้เขียนคิดว่าชีวิตคนเมืองคงเป็นเช่นนี้ไปตลอด เป็นสังคมที่เปล่าเปลี่ยว ขาดการสมาคม ไร้ซึ่งการช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัย และเป็นสังคมที่ต่างคนต่างอยู่ ตัวใครก็ตัวมัน การมองภาพสังคมในแง่ลบเช่นนั้นอาจจะไม่เป็นจริงเสมอไป ครั้งหนึ่ง ผู้เขียนได้มีโอกาสนั่งรถผ่านร้านหมูกระทะร้านหนึ่ง ร้านนี้สะอาดตา ผู้เขียนตรงที่ จำนวนคนที่อยู่ในร้านนั้นแน่นขนัด ต่างกินอาหารและพูดคุยกันอย่างออกรส คนที่มาด้วยกันแม้จะดูแตกต่างทั้งอายุ วัย และอาชีพ แต่ก็สามารถกินและพูดคุยกันอย่างสนิทสนม ผู้เขียนจึงเกิดข้อสงสัยว่าเหตุใดภาพสังคมเมืองที่ผู้เขียนเคยวาดไว้จึงแตกต่างจากภาพที่ได้เห็นตรงหน้ามากนัก และเหตุใดร้านหมูกระทะจึงเป็นที่สนอกสนใจของคนเมือง อย่างกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก ทั้งๆที่บรรยากาศภายในร้านก็ดูแออัด อาหารที่จัดไว้ก็ดูไม่มีความพิเศษใดๆ อีกทั้งยังต้องแย่งกันตัก หรือไม่ก็ต้องต่อคิวรออาหาร ไม่ว่าจะผู้เขียนจะนั่งรถผ่านร้านหมูกระทะกี่ครั้ง สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงก็คือจำนวนคน ผู้คนหลากหลายอาชีพ ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนแก่ มักจะมานั่งที่ร้านนี้ในตอนเย็นๆ ใกล้เคียงค่ำเสมอ ความที่ผู้เขียนอยากรู้ว่า การที่คนเมืองอย่างคนกรุงเทพฯ มากินอาหารร่วมกันนั้นสามารถอธิบายลักษณะของการคบหากันอย่างไรได้บ้าง และเหตุใดร้านหมูกระทะจึงสามารถดึงดูดผู้คน ให้เข้ามาร่วมโต๊ะ พูดคุยกันอย่างสนิทสนมได้ ความคิดที่จะศึกษาสังคมของคนกรุงเทพฯ โดยมองผ่านการกินหมูกระทะจึงเกิดขึ้น

2. โจทย์ปัญหาการวิจัย

นัยยะของการกินหมูกระทะสามารถอธิบายถึงลักษณะการคบหากันของคนในสังคมกรุงเทพฯ ได้อย่างไรบ้าง

3. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคอาหารอันเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
- 2) เพื่อศึกษาถึงเหตุผลของการกินร่วมกันเป็นกลุ่ม

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริโภคที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม
- 2) สามารถอธิบายถึงเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคอันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านอื่นของคนในสังคม
- 3) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการสนับสนุนและส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาหารที่เชื่อมโยงถึงสภาพทางสังคม

5. ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “หมูกระทะกับการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคในกรุงเทพฯ” ผู้ศึกษาได้นำเสนอระเบียบวิธีวิจัย ตามลำดับดังนี้

- 1) รูปแบบการวิจัย
- 2) สนามวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)
- 3) วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล

1) รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) และผู้มตัวอย่างแบบเจาะจง

2) สนามวิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant)

ผู้วิจัยเริ่มเข้าสนามครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2551 สภาโดยทั่วไปของร้านหมูกระทะนี้ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมทีเดียว กล่าวคือ บริเวณที่ตั้งของร้านนี้เป็นแหล่งที่รวมของคนหาเช่ากินค้ำ และคนทำงานทั่วไปจำนวนมาก ร้านหมูกระทะที่ผู้วิจัยเลือกทำการวิจัยคือร้านหมูกระทะย่านบางซื่อ ถัดจากตัวร้านไปประมาณ 50 เมตร จะมีทางรถไฟซึ่งอยู่ติดกับตลาดสดที่เปิดเป็นประจำทุกวัน นอกจากนี้บริเวณฝั่งตรงข้ามกับตัวร้านถัดจากทางรถไฟไปอีกประมาณ 20 เมตร ก็จะเป็นตลาดนัดที่เปิดขายวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ และวันอาทิตย์ คนที่อยู่บริเวณนี้ส่วน

ใหญ่จะเป็นพ่อค้าแม่ค้าที่เปิดแผงขายของอยู่ในตลาดสด นอกเหนือจากนั้นจะเป็นพ่อค้าแม่ค้าที่มีกิจการส่วนตัว และเปิดร้านอยู่บริเวณตึกสองข้างทางของตัวตลาด นอกจากนั้น บริเวณนี้ยังเป็นที่ทำมาหากินของเหล่าวินมอเตอร์ไซค์รับจ้างและผู้รับจ้างทั่วไปอีกด้วย การคมนาคมในย่านนี้ค่อนข้างสะดวก เพราะเป็นศูนย์กลางในการเดินทางไปยังที่ต่างๆมากมาย ในเวลากลางคืนจะมีลูกค้าเข้ามากินหมูกระทะเป็นจำนวนมาก จากการสังเกตและซักถามพบว่า กลุ่มคนที่เข้ามาใช้บริการเป็นช่วงๆ หรือตามโอกาส มักจะเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่มักจะเข้ามาใช้บริการในช่วงหลังสอบเสร็จ หลังเสนองาน หรือช่วงรอน้อง ส่วนผู้ที่เข้ามาใช้บริการบ่อยครั้งนั้นมีหลายประเภท เช่น พ่อค้าแม่ค้าในตลาด กลุ่มวินมอเตอร์ไซค์ หรือผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสามกลุ่มคือ กลุ่มพีจินดา กลุ่มพี่สุพร และกลุ่มอาจอม

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1

พีจินดา (นามสมมุติ) : แม่บ้าน และขายตรงผลิตภัณฑ์ลดความอ้วน

พีจินดา มีอาชีพเป็นแม่บ้านและทำธุรกิจแบบ MLM หรือธุรกิจขายตรง แต่เดิมพีจินดาอาศัยอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมก็ได้เข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ ในระยะแรกพีจินดาทำงานเป็นเสมียนอยู่ในห้างหุ้นส่วนเล็กๆแห่งหนึ่ง ก่อนที่จะได้แต่งงานกับพี่พัฒน์ และเป็นแม่บ้านเรื่อยมา สามีพีจินดา มีอาชีพเป็นพนักงานส่วนการพัสดุ ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ลูกชาย 2 คน กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 6 และหลานชายของพีจินดา กำลังเรียนอยู่ชั้นปวส. แต่เดิมนั้นพีจินดาเป็นแม่บ้าน มีหน้าที่ดูแลลูกๆและสามี ต่อมาพีจินดาเริ่มมีความสนใจธุรกิจขายตรง จากการแนะนำของพี่ติ่ม ซึ่งเป็นคนแรกที่ชักนำให้พีจินดา ร่วมทีมทำธุรกิจนี้ด้วยกันอยู่ย้านนี้ แต่เดิมพี่ติ่มประกอบอาชีพเป็นผู้ช่วยพยาบาลอยู่ที่โรงพยาบาลย่านจรัลสนิทวงศ์ ต่อมาพี่ติ่มลาออกมาทำธุรกิจขายตรงอย่างเต็มตัวแทน พร้อมทั้งชักชวนให้พี่ไพศาล สามี ที่ทำงานเป็นตัวแทนขายอุปกรณ์ไฟฟ้า มาร่วมธุรกิจด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2

อาจอม (นามสมมุติ) : พนักงานศูนย์สงเคราะห์ และขับรถแท็กซี่

อาจอม เป็นผู้ชาย อายุ 51 ปี รูปร่างสูง ผิวดำ อาจอมมีงานประจำคือเป็นพนักงานดูแลอาคารสถานที่อยู่ที่ศูนย์สงเคราะห์ บ้านปากเกร็ด ครอบครัวของอาจอมมีด้วยกัน 4 คน คือ อา

จอม น้ำอุ่มภรรยาอาจอม น้องจีบลูกสาว และพี่ตุ๊ก หลานของอาจอม อาจอมมีอาชีพเสริมคือรับจ้างขับรถแท็กซี่หลังเลิกงาน หลังเลิกงาน อาจอมมักจะไปรับน้องนา ลูกสาวของเพื่อนสนิทที่คอนโดย่านวงศ์สว่าง หรือบางทีก็ไปรับน้ำอุ่ม มากินข้าวด้วยกันเสมอ ร้านหมูกระทะเป็นร้านที่ทุกคนพอใจที่จะเข้าไปใช้บริการมากกว่าร้านอื่น

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 3

พี่สุพร (นามสมมุติ) : ท้าวแซร์ เจ้ามือหอย และเปิดร้านซักรีด

พี่สุพรเป็นผู้หญิง อายุประมาณสี่สิบห้าปี รูปร่างอ้วน ผิวขาว หน้าตาสวย พี่สุพรอาศัยอยู่ในบ้านเช่าที่อยู่หลังห้างเทสโก้-โลตัสเตาปูนกับครอบครัว เดิมพี่สุพรทำงานอยู่ที่โรงงานทอผ้า ต่อมาได้พบกับพี่พินิจ ก็เลยออกจากงาน มาขายขนมหวานเย็นหน้าบ้านเช่า โดยมีป้าศรีและป้าไพ เพื่อนบ้าน เป็นคนแนะนำช่องทางทำมาหากิน จนกระทั่งคิดขยับขยายเปิดเป็นร้านซักรีดในปัจจุบัน ครอบครัวของพี่สุพรอาศัยอยู่ด้วยกัน 4 คน คือพี่พินิจสามีของพี่สุพร มีอาชีพเป็นพนักงานเข็นรถผู้ป่วยของโรงพยาบาล น้องนิว อายุ 20 ปี ลูกชายของพี่สุพร และน้องไนท์ อายุ 10 ปี ลูกสาวของพี่สุพร พี่สุพรมีอาชีพรับจ้างซักรีดเสื้อผ้าให้กับคนในละแวกนั้น พี่สุพรมีอาชีพเสริมคือการรับเป็นเจ้ามือแซร์ ปลอ่ยเงินกู้ และรับซื้อหอยใต้ดิน

3) วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา

1. การรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการดังนี้

1.1 การค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่

1.1.1. หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารประกอบการประชุมและสัมมนาวิชาการต่างๆ

1.1.2. รายงานการประชุม และข้อสังเกตจากการทำงานภาคสนามที่ได้มีการจัดเก็บและรวบรวมไว้

1.2 การสืบประวัติชีวิต (life history) ของกลุ่มตัวอย่างเพื่อสอบถามประวัติส่วนตัวการทำงาน และรูปแบบการใช้ชีวิต

1.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) มีการเก็บข้อมูลในลักษณะของการสนทนาพูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติกับผู้ให้ข้อมูล และการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว โดยเป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (informal interview) มีการกำหนดประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิด ที่เอื้อให้ผู้เขียนสามารถปรับเปลี่ยนการถามได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์การสัมภาษณ์

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) จากข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ประกอบกัน โดยนำข้อมูลที่ได้รับมาจัดระบบและจำแนกประเภทข้อมูล อันจะนำไปสู่การเชื่อมโยงทำความเข้าใจและตอบปัญหาการวิจัย โดยในกระบวนการนี้ จะเป็นทั้งการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล เพราะการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ให้ละเอียดย่อยลงไปอย่างเดียว ไม่ทำให้สามารถเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมได้ชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีการสังเคราะห์หรือเชื่อมโยงองค์ประกอบร่วมกับงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

5) ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะนำเสนอเนื้อหาโดยแบ่งเป็น 7 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ จะกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีที่ใช้ในการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีการนำเสนอ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการอธิบายแนวคิด ทฤษฎีที่สอดคล้องกับโจทย์ปัญหาการวิจัย และเป็นการยกตัวอย่างงานวิจัยที่เคยมีผู้ศึกษามาแล้ว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการทำการวิจัย

บทที่ 3 ความน่าสนใจของร้านหมูกระทะ กลุ่มคนที่มากินและความสัมพันธ์ เป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของคนที่มากินหมูกระทะร่วมกัน โดยพิจารณาถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการคบหากัน และเป็นการหาจุดร่วม หรือเหตุผลที่พวกเขามาคบกัน

บทที่ 4 พฤติกรรมบนโต๊ะอาหาร เป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการกินหมูกระทะ (Table Manner) ที่สามารถสื่อถึงนัยยะบางประการ เช่น เป็นการแสดงความเป็นห่วงเป็นใย เป็นการทำให้เกิดความไว้วางใจกัน เป็นต้น

บทที่ 5 หมูกระทะ: การกินในโอกาสพิเศษ เป็นการกล่าวถึงเหตุผลของการกินหมูกระทะในฐานะที่เป็นช่วงเวลาพิเศษ หรือโอกาสพิเศษ (Ritual) อันเป็นการกินที่สามารถสื่อถึงความหมายบางประการ เช่น เป็นการใช้การกินเพื่อนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ เป็นต้น

บทที่ 6 หมูกระทะ: ผ่านมุมมองทางมานุษยวิทยา เป็นการวิเคราะห์ถึงเหตุผลของการกินที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของคนที่มากินร่วมกัน พฤติกรรมระหว่างการกินอาหาร และเหตุผลที่คนต้องมากินหมูกระทะด้วยกัน

บทที่ 7 สรุปผลการศึกษา เป็นการนำผลการศึกษาที่ได้จากภาคสนามมาหาข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารอันเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและเหตุผลของการกินเป็นกลุ่ม

หมายเหตุ ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนพบว่าร้านหมูกระทะย่านบางซื่อ ที่ผู้เขียนใช้เป็นสนามวิจัยนั้น บัดนี้ได้ถูกรื้อไป เพื่อสร้างเป็นสถานีรถไฟฟ้า แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้มีการติดตามเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และได้กล่าวถึงการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ไว้ ดังข้อมูลในบทที่ 6

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องบุฟเฟต์หมูกระทะกับการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคในกรุงเทพฯ เป็นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการกินของคนอันมีเงื่อนไขทางสังคมเป็นตัวกำหนด จากการศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนามทำให้ผู้เขียนพบว่าคนส่วนใหญ่มักจะมากินหมูกระทะเป็นกลุ่ม ระบบกลุ่มที่แสดงออกผ่านการกินเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา ด้วยความสนใจข้อนี้ ผู้เขียนจึงเริ่มศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบว่า การกินเป็นกลุ่มนี้สามารถอธิบายถึงลักษณะการคบกันของคนได้อย่างไรบ้าง ในที่นี้ผู้เขียนขออธิบายถึงแนวคิดที่ได้จากการศึกษาข้างต้น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยและหาข้อสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการกินของคนอันมีเงื่อนไขทางสังคมเป็นตัวกำหนด แนวคิดที่สามารถนำมาใช้ได้ คือ แนวคิดเรื่องการกินเป็นกลุ่ม (group eating)

การกินเป็นกลุ่ม (Group Eating)

การกินร่วมกันถือเป็นการขัดเกลาทางสังคม (socialization) รูปแบบหนึ่ง จากงานเขียนเรื่อง Approaches to the study of Food, Health and Identity ของ Caplan (1997: 1-4) พบว่าการกินร่วมกันในกลุ่ม เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนบ้าน มีส่วนในการขัดเกลา (socialize) สมาชิกในกลุ่ม เวลาอาหาร (Meal-time) เป็นเหมือนช่วงเวลาที่ทุกคนมาพบกันใหม่ (reunion time) หลังจากที่แต่ละคนเสร็จสิ้นภาระประจำวัน เช่น การทำงานหรือเรียนหนังสือ และเป็นช่วงเวลาที่ครอบครัวใช้ในการขัดเกลา (socialize) สมาชิก คำว่าการขัดเกลาทางสังคม (socialize) นอกจากจะใช้ในความหมายของครอบครัวแล้วยังหมายถึงรวมถึงคนกลุ่มอื่นด้วย เช่น การกินของกลุ่มเพื่อนร่วมงาน การกินของกลุ่มเพื่อนบ้าน ทั้งหมดนี้เป็นการนำพาให้เกิดการเรียนรู้ว่าแต่ละคนชอบหรือไม่ชอบอะไร ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนการกระทำเพื่อให้เกิดการยอมรับกันภายในกลุ่ม และทำให้ความเป็นกลุ่มคงอยู่ สอดคล้องกับผลการศึกษาในงานเขียนเรื่อง The Benefits of Eating Together :The Family Who Eats Together Stays Together ของ Hand (2005: 1-10) ที่อธิบายว่า การกินร่วมกันก่อให้เกิดกระบวนการต่างๆ ภายในกลุ่มคือ ทำให้เกิดการพูดคุย การสร้างความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ข้อปฏิบัติของกลุ่ม

Hand อธิบายว่าการสนทนาระหว่างการกินร่วมกันช่วยสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมให้แน่นแฟ้นขึ้นได้ นอกจากนี้ยังช่วยในการวางแผนในเรื่องต่างๆ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นโอกาสอันดีในการแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่างๆ เช่น สิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน และข่าวสารต่างๆที่ได้รับฟังมา นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความอบอุ่นและความรัก ผ่านการกินร่วมกัน และเป็นการทำให้รู้สึกว่าเป็นครอบครัวเดียวกัน

ในช่วงของการกินร่วมกัน คนในกลุ่มจะเรียนรู้ถึงวิธีการวางตัวหรือข้อควรปฏิบัติต่างๆจากการสังเกต เช่น มารยาทต่างๆ เงื่อนไขทางสังคม และการเรียนรู้ว่าใครชอบหรือไม่ชอบอะไร นอกจากนี้การกินร่วมกันยังเป็นการสร้างความคุ้นเคย และเป็นเวลาที่คนในกลุ่มใช้เพื่อแบ่งบอกถึงข้อกำหนดต่างๆ โดยปราศจากการจับผิด หรือการบงการ คนจะใช้เวลาในการกินกับครอบครัวหรือคนสนิทมากกว่ากินกับคนอื่นที่คบกันอย่างผิวเผิน ดังเช่นผลการศึกษาของ Warde และ Tampubolon (2002: 13-15) ที่ได้ศึกษารูปแบบการกินที่แตกต่างกันระหว่างเพื่อน ญาติ เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนบ้าน จากการศึกษา เขาพบว่า การกินระหว่างเพื่อน ญาติ เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนบ้าน มีรูปแบบและเหตุผลที่แตกต่างกัน คนมักจะกินร่วมกับคนในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทมากกว่าคนที่ทำงานหรือทำธุรกิจร่วมกัน การกินร่วมกันเป็นการชักนำให้สมาชิกแสดงอัตลักษณ์ส่วนตัวออกมา เป็นการรับรู้ถึงตัวตนของสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกัน และสามารถช่วยแก้ปัญหาหรือขจัดความขัดแย้งได้

การกินเป็นกลุ่มนอกจากจะเป็นการขัดเกลาทางสังคม (socialization) แล้ว ยังเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์อีกด้วย เช่น การศึกษาของ Roland Barth เขาให้ความสนใจอาหารในแง่ของการเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้อธิบายถึงการกระทำหรือพฤติกรรมของคนได้ และเขาก็เชื่อว่าเราสามารถอธิบายถึงสภาพสังคมได้โดยวิเคราะห์จากอาหารในสังคมนั้นๆ ในขณะที่การกินที่เชื่อมโยงถึงการมีผลประโยชน์ร่วมกันแสดงออกผ่านการศึกษหลายงาน เช่น จากการศึกษาเรื่อง Eating Custom in China ของ Marcos (2005: 34) พบว่าการกินร่วมกันของคนจีนถือว่าเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่ง การกินร่วมกัน เช่น การกินของกลุ่มคนที่ทำธุรกิจร่วมกัน เป็นการกินเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือกันต่อไปในทางธุรกิจและเป็นการแสดงความยิ่งใหญ่ของเจ้าภาพที่จัดเลี้ยงอาหาร นอกจากนี้ ยังอธิบายว่าการกินของคนจีนที่มุ่งเน้นประโยชน์หรือหวังที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือหรือการพึ่งพาอาศัยกันต่อไป มักจะแฝงอยู่ในงานพิธีต่างๆหรือแม้แต่แฝงอยู่ในตัวอาหารและวัตถุดิบที่เลือกปรุงเป็นพิเศษเพื่อเน้นว่าแขกที่ได้รับเชิญมากินร่วมกันนั้นเป็นคนพิเศษในสังคมจีน อาหารสำคัญยิ่งกว่ายารักษาโรค การให้อาหารที่มีความพิเศษแก่ผู้ที่ได้รับเชิญ ถือเป็น การให้เกียรติกัน และคนจีนมักจะใช้ธรรมเนียมนี้ในการแสดงความมีน้ำใจ แต่ก็หวังผลให้เกิด

ความร่วมมืออย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ เช่น หวังให้เกิดความเชื่อใจ หรือหวังผลในการทำงาน เป็นต้น ในโอกาสต่างๆที่มีการเชิญมากินร่วมกัน แยกที่ได้รับเชิญมากจะมีของขวัญมาให้เจ้าภาพเพื่อเป็นการขอบคุณ ในเรื่องของเมนูอาหารก็มีความพิเศษ ในนครปักกิ่ง อาหารในงานเลี้ยงประกอบด้วยเมนูอาหารร้อน 8 เมนู และของเย็น 8 เมนู ซึ่งแต่ละเมนูก็ล้วนสื่อความหมายอยู่ในตัวอาหารนั้นทั้งสิ้น เช่น ในพิธีแต่งงานที่มีการเชิญแขกมากินเลี้ยงร่วมกัน มักจะมีการเสิร์ฟเมนูเนื้อแดง ซึ่งหมายถึง ความสุขสมหวัง นอกจากนี้ในส่วนผสมแต่ละชนิดก็แฝงความหมายไว้เช่นกัน เช่น ถั่วแดง ลูกเกด ธัญพืช ฯลฯ หมายถึงการอยู่ร่วมกันตลอดไป หรือ เมนูเส้นก๋วยเตี๋ยวที่มีความยาวมาก หมายถึง การมีชีวิตที่ยืนยาว เป็นต้น

การศึกษาของ Marcos นี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Bartle (2006: 45-50) ที่ได้ทำการศึกษาถึงเหตุผลของการร่วมโต๊ะกันโดยเปรียบเทียบระหว่างการร่วมโต๊ะกันระหว่างคนในครอบครัว กับการร่วมโต๊ะกับคนอื่น เขาพบว่าการกินร่วมกับคนอื่นก็เป็น การแสดงออกอย่างหนึ่ง ที่เติมไปด้วยสัญลักษณ์ ดังนั้นโดยทั่วไปความเกี่ยวข้องกันระหว่างสถานะทางสังคมกับคนที่เราตัดสินใจเลือกกินด้วยเป็นสิ่งที่น่าสนใจ มันต้องแฝงไปด้วยเหตุผลถ้าเราเลือกที่จะร่วมโต๊ะกับคนต่างสถานะ เช่น ลูกน้อง หรือผู้จัดการ เช่น หวังให้เกิดการร่วมมือ หรือทำงานให้ ต่างจากเมื่อเราเลือกที่จะกินกับคนรู้จักหรือคนในครอบครัวที่เป็นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด Bartle อธิบายว่า ปัจจัยหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม (community empowerment) เช่น กลุ่มคนงานก่อสร้าง กลุ่มคนในชุมชนเดียวกัน ก็คือการกินอาหารร่วมกันของคนในกลุ่ม (group eating) เช่น การกินเลี้ยงในงานเฉลิมฉลองเมื่อได้ทำงาน ใหม่ หรือในงานกิจกรรมสำคัญอื่นๆ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากเมื่อสมาชิกต้องทำงานร่วมกัน เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ Bartle อธิบายว่าสถานการณ์ที่ทำให้สมาชิกมากินร่วมกัน เช่น การกินอาหารร่วมกันของคนงานก่อสร้าง การจัดเลี้ยงสังสรรค์ของฝ่ายบริหารหรือ การกินในงานเฉลิมฉลอง เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นการทำให้กิจกรรม/ธุรกิจ เดินต่อไปได้ทั้งสิ้น เพราะเป็นการสร้างกำลังใจ หัวหน้างานจึงมักจะหาโอกาสจัดเลี้ยงคนงานเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน และเพื่อให้คนงานเกิดความสามัคคีกัน (promoting unity and solidarity) หรือในชุมชนชนบท ชาวนาที่ไม่มีทรัพย์สินก็มักจะแบ่งปันผลผลิตที่ได้จากไร่นาให้แก่เพื่อนบ้าน เมื่อคนงานมากินร่วมกันเขาก็จะเกิดความรู้สึกอยากตอบแทนด้วยการทำงาน เป็นการทำให้สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยกันอยู่ต่อไปได้

เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Bloch (1999: 1-4) ที่ศึกษาถึงอาหารในฐานะตัวกลางก่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมและทำให้กลุ่มเข้มแข็ง เขาอธิบายว่าการกินอาหารร่วมกันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการก่อให้เกิดกระบวนการทางสังคม เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สังคมคงอยู่ และเป็น

กิจกรรมพื้นฐานของคนที่มีการติดต่อสื่อสารกันหรืออยู่ในชุมชนเดียวกัน(commune together) การแบ่งปันอาหารที่สามารถเชื่อมโยงถึงความเป็นสังคม สามารถยกตัวอย่างได้จากสังคมฮินดู (Hindu Indian) รูปแบบการแบ่งปันอาหารในสังคมฮินดูแสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดของคนในวรรณะเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความเป็นปึกแผ่นหรือความมีเสถียรภาพของคนในวรรณะเดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถแสดงถึงการกีดกันคนต่างวรรณะด้วย ดังนั้น การแบ่งปันอาหารจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นปึกแผ่น หรือจำแนกกลุ่มคนตามสถานภาพได้ แต่ต้องขึ้นอยู่กับความแตกต่างของแต่ละวัฒนธรรมด้วย โดยจะต้องดูว่าการแบ่งปันอาหารในแต่ละวัฒนธรรมนั้นมีความหมายว่าอย่างไร และความสัมพันธ์ของคนในแต่ละวัฒนธรรมนั้นเป็นอย่างไรร่วมด้วย

การกินร่วมกันของกลุ่มคนล้วนมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย จากการศึกษาเรื่อง Commensal eating patterns: a community study ของ Sobal และ Nelson (2002 : 1-10) พบว่าเหตุผลที่คนมากินร่วมกันนอกจากการเป็นคนในครอบครัวเดียวกันแล้ว การกินกับคนอื่น เช่น เพื่อนร่วมงาน เป็นความสัมพันธ์แบบต้องพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องของการทำงาน และมักจะเป็นการกินที่มีความพิเศษทั้งในเรื่องของเมนูและสถานที่ คนที่มากินเป็นกลุ่มมักมีความคิดไปในแนวทางเดียวกันคือ ให้ความสำคัญกับคุณค่าเชิงสังคม (cultural value) เกี่ยวกับการกินร่วมกัน โดยเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานได้

การกินร่วมกันมีหลายลักษณะ เช่น การกินร่วมกันของคนในครอบครัว การกินกับหุ้นส่วน การกินกับลูกน้อง ฯลฯ Caplan (1997: 1-5) ได้อธิบายว่าการกินกับคนอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวหรือคนสนิทจะเป็นการกินที่เต็มไปด้วยความคาดหวัง ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของความไว้วางใจหรือการหวังผลในด้านหน้าที่การงาน จากงานเขียนเรื่อง The Role of Food in Empowering Communities ของ Bartle (2006: 6-8) และ The Symbolic Function of Food as Iconic Representation of Culture and Spirituality in Wolfram von Eschenbach's Parzival Classen (2007: 1-6) ทำให้ผู้เขียนเกิดความเข้าใจว่าการกินร่วมกันนั้น นอกจากจะเป็นการสร้าง ความเข้มแข็งของกลุ่ม (community empowerment) และก่อให้เกิดการพึ่งพากันในด้านต่างๆ แล้ว การกินร่วมกันนี้ยังมีเรื่องของสร้างสังคมหรือการรวมกลุ่มอยู่ด้วยเสมอ เนื่องจากอาหารไม่เพียงแต่จะมีความหมายในเชิงของวัตถุเท่านั้นแต่ยังมีหมายถึงการแสดงถึงมิตรภาพที่มีต่อกัน หรือทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน การไปมาหาสู่กัน ความเป็นห่วงซึ่งกันและกัน การรวมกลุ่ม และก่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกันในโอกาสต่อไป (Classen, 2007: 315-316) ในบางครั้งการนัดกันมากินอาหารนอกบ้านก็ถูกจัดไว้เฉพาะกับแขกที่ไม่ได้พบเจอกันเป็นเวลานาน เช่น การกินร่วมกันในหมู่เพื่อน เพื่อหวังผลประโยชน์ทางด้านจิตใจ เช่น ต้องการเป็น

ส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการความไว้วางใจ เป็นต้น จากงานเขียนเรื่อง Family meal-a thing of the past? ของ Murcott (2002: 40-45) ได้อธิบายว่าการกินร่วมกันเป็นลักษณะโดยรวมของชีวิตในเมือง และเป็นสิ่งแสดงว่าอาหารและการกิน มีเพื่อแสดงถึงการยอมรับกัน

ในเรื่องของการกินที่นำไปสู่การพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกันนั้น ในงานวิจัยนี้ค่อนข้างเห็นได้ชัด กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมักใช้การกินหมู่กระทะร่วมกันเป็นตัวกลางนำไปสู่การพูดคุยกันทั้งในเรื่องชีวิตประจำวันและการทำมาหากิน เช่น มีการหาลูกค้าให้แก่คนในกลุ่มและมีการกำหนดข้อตกลงต่างๆ มีงานวิจัยหลายงานยืนยันว่า การกินร่วมกันเพื่อหวังประโยชน์เป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่แฝงไปด้วยความหมาย เช่นในงานของ Oh, Hhung และ Labianca (2004: 23-27) ที่ได้ศึกษาการเลี้ยงอาหารในสังคมตะวันตกและสังคมเอเชีย ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือไม่ โดยศึกษาจากการกินอาหารร่วมกันในโอกาสต่างๆ โดยวิเคราะห์จากความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มศึกษา ระบบกลุ่ม และสภาพสังคมที่ส่งผลต่อรูปแบบการกิน ผลการศึกษาพบว่า ถึงแม้การกินในแต่ละวัฒนธรรมจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ก็แฝงความหมายที่คล้ายกันคือ ต้องการความร่วมมือเป็นการตอบแทน เช่น ในเรื่องการทำงาน หรือการให้ความช่วยเหลือต่างๆ วัฒนธรรมของชาวเอเชียนิยมจัดเลี้ยงในร้านอาหารและมีรูปแบบที่ไม่เป็นทางการเพื่อหวังให้ลูกน้องให้ความร่วมมือในการทำงาน แต่ในสังคมตะวันตก การจัดเลี้ยงอาหาร เช่น การเลี้ยงต้อนรับพนักงานใหม่ หรือการกินของกลุ่มธุรกิจธุรกิจ (Western Business Culture) นั้น ย่อมต้องการเน้นว่าแขกผู้ถูกเชิญมีความสำคัญ และเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันเมื่อต้องทำงานร่วมกัน ในขณะที่สอดคล้องกับการศึกษาของ Godoy (2007: 12-17) ที่ทำการศึกษาเหตุผลของการจัดเลี้ยงอาหาร ซึ่งพบว่า แต่ก่อนนั้น เมื่อคนออกไปหาอาหารหรือล่าสัตว์ด้วยกัน จะมีการตอบแทนด้วยการจัดเลี้ยงอาหาร เช่น เมื่อล่าสัตว์ใหญ่ได้ คนก็จะนั่งล้อมวงกินด้วยกัน แต่ในปัจจุบัน แม้ว่าการตอบแทนจะเปลี่ยนรูปแบบไป แต่การกินร่วมกันก็ยังสามารถสื่อถึงความร่วมมือกันในการทำมาหากิน และทำให้คนเกิดความร่วมมือกันในโอกาสต่อไป

การกินร่วมกันสามารถพบเห็นได้ในทุกสังคม ถึงแม้ว่าอาจจะมีรูปแบบปฏิบัติที่ต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันก็คือ เป็นการกินที่หวังประโยชน์ต่อกัน เช่น ในสังคมจีน ได้มีการศึกษาถึงเครือข่ายการคบกันของคนจีนและพบว่าในสังคมจีนนั้นให้ความสำคัญกับการกินร่วมกันมาก เพราะ การกินร่วมกันเป็นการชักนำให้เกิดความร่วมมือในเรื่องของการทำการค้าขาย และในเรื่องของการช่วยเหลือพึ่งพากันในชีวิตประจำวัน เช่น จากการศึกษาของ Bian และคณะ (2005: 34-40) ศึกษาเครือข่ายทางสังคมของชาวจีน โดยวิเคราะห์จากการให้ของขวัญและการกินร่วมกัน เขาพบว่า ในสังคมชนบทของเมืองจีน การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะ

สังคมชนบทจีน เป็นสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน การกินร่วมกันหรือการให้ของขวัญในพิธีต่างๆ เช่น งานปีใหม่ งานแซ่ด เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนบ้าน และทำให้ระบบสังคมแบบพึ่งพาอาศัยกันเข้มแข็งและคงอยู่ได้ ในกรณีของหมู่กระทะ การกินร่วมกันนอกจากจะเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการพูดคุยและตกลงเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แล้ว การกินในลักษณะนี้ยังเป็นการทำให้สังคมแบบพึ่งพาอาศัยกันเข้มแข็งอีกด้วย

การกินเป็นกลุ่ม เช่น การกินหมู่กระทะก็เช่นกัน เมื่อคนเลือกที่จะกินหมู่กระทะ การสนทนาจะเป็นกิจกรรมหลักที่เกิดขึ้นควบคู่กันไป ไม่มีใครที่จะรีบกินแล้วรีบไป เพราะกิจกรรมการกินเป็นเพียงกิจกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือแห่งการสนทนาเท่านั้น อาหารรูปแบบนี้เป็นอาหารที่ต้องใช้เวลาในการปรุงอย่าง ช่วงเวลาระหว่างที่รออาหารสุก คนจะอาศัยเวลาช่วงนี้ในการสนทนา แลกเปลี่ยนทัศนะในเรื่องต่างๆ การสนทนายะหว่างการกินร่วมกันช่วยสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมให้แน่นแฟ้นขึ้นได้ การกินเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำความรู้จักกัน และเป็นการทำความรู้จักในระดับอารมณ์ความรู้สึก คือเรียนรู้ว่าคนที่เราคบหาหรือสนิทสนมด้วยนั้นเป็นคนอย่างไร มิใช่การทำความรู้จักแบบผิวเผิน เช่น ทราบเพียงว่าเขาเป็นใคร และมีประโยชน์ต่อเราในเรื่องใดบ้าง การกินอาหารร่วมกันของคนในกลุ่มเป็นการใช้พื้นที่ของร้านอาหารทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ปรึกษาถึงการแก้ปัญหา การตั้งข้อกำหนดต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้การกินเป็นกลุ่มยังเป็นการเรียนรู้ถึงลักษณะนิสัยของคนในกลุ่ม การกินในลักษณะนี้เป็นการชักนำให้สมาชิกแสดงอัตลักษณ์ส่วนตัวออกมา เป็นการเรียนรู้ถึงตัวตนของสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกัน อีกทั้งยังทำให้เกิดการพูดคุย ปรึกษาถึงแผนการต่างๆ เช่น มีการหารือในเรื่องของอาชีพ การกำหนดข้อตกลงต่างๆ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่ทำให้ระบบกลุ่มเข้มแข็ง และทำให้คนในกลุ่มพึ่งพาอาศัยกันได้ต่อไป

ในเรื่องการแบ่งปันอาหาร (Food Sharing) ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจ ในระหว่างที่มีการกินร่วมกัน คนมักจะอาศัยกิจกรรมบนโต๊ะอาหาร (Table Manner) สื่อถึงความห่วงใยที่มีต่อกัน ดังเช่นข้อสรุปที่พบในงานวิจัยของ de Castro (2002: 112-118) ที่พบว่าการแบ่งปันอาหาร (social sharing of food) เป็นการสื่อสารแบบหนึ่ง ที่ทำให้ความสัมพันธ์เข้มแข็ง โดยการแบ่งปันอาหารในแต่ละรูปแบบก็มีจุดประสงค์ต่างกัน de Castro ได้แบ่งการให้อาหารออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การแบ่งปันทั่วๆไป (food sharing) การให้เชิงสังคม (social feeding) และการให้ด้วยใจอยากจะให้ (food consubstantiation) เขาพบว่า การแบ่งปันทั่วๆไป (food sharing) เป็นการแสดงความเป็นมิตร การให้เชิงสังคม (social feeding) เป็นการสร้างสัมพันธ์ให้เข้มแข็ง เช่น สัมพันธระหว่างคนรัก ส่วนการให้ด้วยใจอยากจะให้ (food consubstantiation) เป็นการสร้าง

ความใกล้ชิดที่เกิดขึ้น และในบางครั้งคนก็มักใช้การแบ่งปันอาหารแก่กันเพื่อแสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน และสื่อถึงการมีสัมพันธ์อันดีด้วย ด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลที่คนแบ่งปันอาหารแก่กันพบเห็นได้จากงานวิจัยหลายงาน เช่น จากการศึกษาของ Viegas (2003) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลของการแบ่งปันอาหาร เขาอธิบายว่าการแบ่งปันอาหาร (food sharing) เป็นการสร้างความสัมพันธ์และความเป็นปึกแผ่น (solidarity) และคนมักจะใช้กิจกรรมการกินเป็นเครื่องมือในการสร้างความสนิทสนมและความผูกพันทางจิตใจให้เกิดขึ้น ในงานเขียนของเขา ได้ยกตัวอย่างการศึกษาของ weber ที่ได้ศึกษาการบูชาัยญ์ โดยอธิบายว่าการแบ่งปันอาหารเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างคนกับเทพเจ้า เป็นการสร้างความหมายว่าคนกับเทพเจ้าอยู่ในสังคมเดียวกัน

การกินหมู่กระทะเป็นตัวอย่างหนึ่งของการกินร่วมกันและการแบ่งปันอาหาร เมื่อคนเลือกที่จะกินหมู่กระทะ การสนทนาจะเป็นกิจกรรมหลักที่เกิดขึ้นควบคู่กันไป ไม่มีใครที่จะรีบกินแล้วรีบไป เพราะกิจกรรมการกินเป็นเพียงกิจกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือแห่งการสนทนาเท่านั้น อาหารรูปแบบนี้เป็นอาหารที่ต้องใช้เวลาในการปิ้งย่าง ช่วงเวลาระหว่างที่รออาหารสุก คนจะอาศัยเวลาช่วงนี้ในการสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะในเรื่องต่างๆ การสนทนายะหว่างการกินร่วมกันช่วยสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมให้แน่นแฟ้นขึ้นได้ การกินเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำความรู้จักกัน และเป็นทำความรู้จักในระดับอารมณ์ความรู้สึก คือเรียนรู้ว่าคนที่เราคบหาหรือสนิทสนมด้วยนั้นเป็นคนอย่างไร มีใช้การทำความรู้จักแบบผิวเผิน เช่น ทราบเพียงว่าเขาเป็นใคร และมีประโยชน์ต่อเราในเรื่องใดบ้าง การกินอาหารร่วมกันของคนในกลุ่มเป็นการใช้พื้นที่ของร้านอาหารทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ปรึกษาถึงการแก้ปัญหา การตั้งข้อกำหนดต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้การกินเป็นกลุ่ม เช่น การกินหมู่กระทะนี้ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ถึงลักษณะนิสัยของคนในกลุ่ม เป็นการชักนำให้สมาชิกแสดงอัตลักษณ์ส่วนตัวออกมา เป็นการเรียนรู้ถึงตัวตนของสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกัน อีกทั้งยังทำให้เกิดการพูดคุย ปรึกษาถึงแผนการต่างๆ เช่น มีการหารือในเรื่องของอาชีพ การกำหนดข้อตกลงต่างๆ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่ทำให้ระบบกลุ่มเข้มแข็ง และทำให้คนในกลุ่มพึ่งพาอาศัยกันได้ต่อไป

ในระหว่างที่มีการกินร่วมกัน เช่น ในกรณีของหมู่กระทะ อาหารแต่ละคนที่ตักมาต่างจากการกินในร้านอาหารตามสั่งทั่วไปตรงที่ เป็นอาหารที่ต้องกินด้วยกัน เพราะฉะนั้นคนในกลุ่มต้องคิดว่าใครชอบหรือไม่ชอบอะไร กินอะไรได้หรือไม่ได้ สิ่งนี้ถือเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่แสดงถึงความห่วงใยที่มีต่อกัน และการร่วมโต๊ะกันในการกินหมู่กระทะ โดยต้องกินอาหารจากจานรวมที่

คนในกลุ่มตักมารวมกันนั้น ก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนในกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน และมีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมในกลุ่มทุกคน

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาถึงการกินในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่ง สามารถอธิบายได้โดยใช้การตีความจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนการกิน ระหว่างการกิน และหลังการกิน ร่วมกับการตามดูชีวิตของพวกเขา ดังจะกล่าวถึงในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ความน่าสนใจของร้านหมูกระทะ กลุ่มคนที่มากินและความสัมพันธ์

การลงนามระยะแรกของผู้เขียนเต็มไปด้วยความน่าสนใจ จากการเฝ้าสังเกตกลุ่มคนที่มาใช้บริการร้านหมูกระทะ ผู้เขียนพบว่ากลุ่มคนที่มาใช้บริการประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มครอบครัว เป็นต้น ถึงแม้ว่าในบางครั้งจะพบเห็นคนที่มากินคนเดียวบ้าง แต่เมื่อเฝ้าดูไปสักระยะก็พบว่า คนที่มากินคนเดียวนั้น ส่วนใหญ่จะมานั่งรอเพื่อนที่นัดไว้ ผู้เขียนจึงแน่ใจว่า คนส่วนใหญ่มักจะมากินหมูกระทะเป็นกลุ่ม

ร้านอาหารที่ศึกษาเป็นร้านอาหารหมูกระทะแบบบุฟเฟต์ ที่มีแฟรนไชส์อยู่ทั่วไปสภาพร้าน เป็นร้านอาหารบุฟเฟต์แบบบริการตนเอง ลักษณะโต๊ะตั้งอาหารรวมเป็นแบบโต๊ะกลม แบ่งใส่อาหารเป็นช่องๆ โดยอาหารที่จัดเตรียมไว้มีหลายประเภททั้งประเภทเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ ของว่าง และของหวาน โดยจัดวางแยกเป็นสัดส่วนตามประเภทของอาหาร ลักษณะโต๊ะอาหารที่เตรียมไว้รับรองลูกค้าตั้งอยู่เต็มพื้นที่ มีพื้นที่สำหรับรับประทานอาหารมากกว่าพื้นที่ที่เดินไปตักอาหาร อีกมุมหนึ่งของร้านมีจอมอนิเตอร์ขนาดใหญ่ตั้งไว้สำหรับถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอล ในการเข้าไปใช้บริการลูกค้าจะต้องจ่ายเงินคนละ 99 บาทสำหรับค่าอาหาร แต่จะมีการเพิ่มราคาเครื่องดื่มเมื่อลูกค้าสั่ง ราคาเครื่องดื่มนี้ถือเป็นสิ่งที่ทำกำไรให้กับทางร้านได้มาก เนื่องจากทางร้านกำหนดราคาไว้สูงกว่าราคาตามท้องตลาดมาก เช่น น้ำแข็งราคาถังละ 20 บาท น้ำอัดลม 1 ลิตรราคา 40 บาท เป็นต้น ทางร้านจะมีมาตรการต่างๆเขียนเป็นป้ายติดไว้เพื่อแจ้งให้ลูกค้าทราบ เช่น ทานไม่หมดปรับจานละ 20 บาท นำอาหารกลับบ้านปรับ 100 บาท เป็นต้น ร้านมีพนักงานบริการลูกค้าไม่มากนัก พนักงานจะใส่ชุดแบบเดียวกัน ยกเว้นพนักงานเชียร์เบียร์จะนุ่งสั้นและแต่งหน้าจัด ส่วนใหญ่พนักงานจะทำหน้าที่เพียงดูแลเติมอาหารที่โต๊ะรวม ยกเครื่องดื่มมาเสิร์ฟ และดูแลการเติมเครื่องดื่มเท่านั้น ส่วนหน้าที่ในการตักอาหารลูกค้าต้องจัดการเอง ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่ลูกค้าจะเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน เป็นเพื่อนร่วมงานกัน เป็นคู่รัก หรือเรียนอยู่ที่เดียวกัน ส่วนใหญ่จะมากันเป็นกลุ่ม ร้านอาหารประเภทนี้จะเปิดบริการในตอนเย็นถึงตอนกลางคืนเท่านั้น

ลักษณะโต๊ะอาหารที่เตรียมไว้รับรองลูกค้าตั้งอยู่เต็มพื้นที่ ลูกค้าส่วนใหญ่จะมากันเป็นกลุ่ม ในระยะแรกของการศึกษานั้น ผู้เขียนเริ่มที่จะเฝ้าดูและสังเกตการณ์ถึงผู้คนที่เข้ามาใช้

บริการในร้านหมูกระทะ ระยะแรกพบว่าลูกค้าที่เข้ามาในร้านนี้มีหลายกลุ่ม ส่วนมากพวกเขา มักจะมาใช้บริการหลังจากเลิกงานแล้ว

จากการสอบถามของผู้เขียนความน่าสนใจของร้านหมูกระทะอยู่ที่ความหลากหลาย ของอาหาร ที่มีมาเติมให้หลายเมนู และลูกค้าส่วนใหญ่จะพอใจเพราะราคาถูกกว่าอาหารทั่วไป อีกทั้งยังสามารถคำนวณรายจ่ายได้ง่าย

ตอนเลิกขายของ เห็นคนไปกินเยอะเลย แต่เราต้องมาเวลานั้นะ (20:00 น.) ป้าก็ เลยคิดว่า เอ้ มันมีอะไรดี ลูกๆมันก็บอกว่าถูกแม่ ลองดู แล้วหมูย่างก็อร่อยดีด้วย ติดแต่ว่ามันเยอะไปหน่อย แต่มันก็คุ้มสินะ จ่ายเท่ากัน แต่กินเท่าไรก็ได้ ป้า ทำงานมาเหนื่อยๆก็เอวอะ กินอะไรที่ชอบ ฟังเพลงเรื่อยๆ ก็ดีเหมือนกัน

(ศรี, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2554)

บางร้าน (ร้านอาหารทั่วๆไป) ก็อร่อย บางร้านก็ใช้ไม่ได้ แถมยังต้องรอนานอีก สู้ หมูกระทะไม่ได้หรอก อยากกินอะไรก็เดินไปหยิบไปเอา เดี่ยวก็ได้กิน แล้วอีก อย่าง ถ้าไปร้านธรรมดาพี่ว่าแพงกว่านี้นะ

(สุพร, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2554)

จากการเฝ้าสังเกตเป็นระยะเวลาจนได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้เขียนสนใจ ผู้เขียนก็เริ่มสังเกตความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักว่า แต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง ในบทนี้เป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของคนที่นัดกันมากินหมูกระทะ อันประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ดังที่กล่าวถึงในบทที่ 1 คือ กลุ่มพีจินดา กลุ่มอาจอม และกลุ่มพีสุพร

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1

พีจินดา (นามสมมุติ) : แม่บ้าน และขายตรงผลิตภัณฑ์ลดความอ้วน

พีจินดา เป็นผู้หญิง รูปร่างค่อนข้างผอม และสูงโปร่ง พีจินดาอาศัยอยู่ที่บ้านย่านจรัลสนิทวงศ์ กับครอบครัว ครอบครัวของพีจินดาอาศัยอยู่ด้วยกัน 5 คน คือ พีจินดา มีอาชีพเป็น

แม่บ้านและทำธุรกิจแบบ MLM หรือธุรกิจขายตรง แต่เดิมพี่จินดาอาศัยอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมก็ได้เข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ ในระยะแรกพี่จินดาทำงานเป็นเสมียน อยู่ในห้างหุ้นส่วนเล็กๆแห่งหนึ่ง ก่อนที่จะได้แต่งงานกับพี่พัฒน์ และเป็นแม่บ้านเรื่อยมา สามีพี่จินดามีอาชีพเป็นพนักงานส่วนการพัสดุ ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ลูกชาย 2 คน กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 6 และหลานชายของพี่จินดา กำลังเรียนอยู่ชั้นปวส. แต่เดิมนั้นพี่จินดาเป็นแม่บ้าน มีหน้าที่ดูแลลูกๆและสามี ต่อมา พี่จินดาเริ่มมีความสนใจธุรกิจขายตรงจากการแนะนำของพี่ตี๋ม ที่พยายามสร้างทีมการขาย โดยแนะนำให้พี่จินดามาร่วมทีมด้วย ในบางครั้งพี่จินดาก็ชวนผู้เขียนร่วมทีมด้วย แต่ผู้เขียนจำเป็นต้องบ่ายเบี่ยงไปก่อน โดยบอกว่าขอศึกษาอย่างละเอียดก่อนเพราะต้องใช้เงินลงทุนมาก แต่พี่จินดาก็ได้ใช้ความพยายามอีกหลายครั้ง จนเริ่มเหนื่อยกับชักจูงผู้เขียนต่อไป เมื่อได้พูดคุยกันก็พบว่า ถึงแม้ว่าบ้านของพี่จินดาจะอยู่ไกลจากร้านหมูกระทะพอสมควร แต่ด้วยธุรกิจขายตรงที่พี่จินดาทำอยู่นั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานลูกค้าเป็นจำนวนมาก

ลูกค้าของพี่จินดาซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการแนะนำจากพี่ตี๋ม ซึ่งเป็นคนแรกที่ชักนำให้พี่จินดาร่วมทีมทำธุรกิจนี้ด้วยกันอยู่ย้านนี้ พี่จินดารู้จักพี่ตี๋มเมื่อประมาณ 2 ปีก่อน เนื่องจากลูกชายอยู่โรงเรียนเดียวกัน เมื่อเริ่มพูดคุยกันก็เริ่มสนิทสนมกันมากขึ้น จนท้ายที่สุดก็ได้มาทำธุรกิจร่วมกัน แต่เดิมพี่ตี๋มประกอบอาชีพเป็นผู้ช่วยพยาบาลอยู่ที่โรงพยาบาลย่านจรัลสนิทวงศ์ แต่ด้วยลักษณะงานที่หนัก เหนื่อย และเงินเดือนน้อย พี่ตี๋มจึงลาออกมาทำธุรกิจขายตรงอย่างเต็มตัวแทนประกอบกับสามีของพี่ตี๋ม ทำงานเป็นตัวแทนขายอุปกรณ์ไฟฟ้า มีรายได้ที่ไม่แน่นอนอยู่แล้ว การหาอาชีพเสริมสำหรับสามีจึงเป็นเรื่องที่พี่ตี๋มคิดว่าควรทำ ทุกวันนี้นอกจากพี่ตี๋มจะสร้างทีมร่วมกับพี่จินดาแล้ว พี่ไพศาลสามีของพี่ตี๋ม ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้มาร่วมทีมการขายตรงครั้งนี้ด้วย พี่ไพศาลและพี่ตี๋มอาศัยอยู่บ้านเช่าหลังตลาดบางซ้อน ทั้งสองคนสนิทสนมกับพี่จินดาเป็นอย่างดี

นอกจากการทำธุรกิจร่วมกันแล้ว ทั้งสองครอบครัวมักจะไปเที่ยวด้วยกันเป็นประจำ ผู้เขียนได้พบเจอพี่จินดาและพี่ตี๋มที่ร้านหมูกระทะบ่อยครั้ง จนเริ่มสนใจที่จะนำมาเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักสองครอบครัวนี้มักจะมากินหมูกระทะด้วยกันประมาณอาทิตย์ละครั้ง เมื่อผู้เขียนได้ใช้ชีวิตไปกับการตามดูชีวิตของพวกเขา ก็พบว่า พี่ตี๋มและพี่จินดาจะต้องพาลูกมาเรียนพิเศษที่สถาบันกวดวิชายานห้างสรรพสินค้าบิ๊กซีวงศ์สว่างทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ ในตอนเย็น ระหว่างที่รอลูกเรียนพิเศษนั้น พี่ตี๋ม และพี่จินดา มักจะมาคุยเรื่องธุรกิจร่วมกัน ตลอดจนไปหาลูกค้ารายใหม่ร่วมกันด้วย

ธุรกิจที่ทำนั้นแบ่งเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการสร้างฐานธุรกิจที่จะต้องหาผู้ร่วมทีมให้ได้มากที่สุด เพื่อที่จะได้ส่วนแบ่งจากผลกำไรมากขึ้น ส่วนที่สองจะเป็นการขายผลิตภัณฑ์

โดยตรง ผลิตภัณฑ์ที่ขาย เป็นผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ผลิตภัณฑ์ด้านความงาม และผลิตภัณฑ์รักษาสุขภาพ พี่ๆใช้วิธีแปะป้ายโฆษณาตามตู้โทรศัพท์ ใช้การบอกต่อ และการส่งเบอร์โทรหรืออีเมล แอดเดรสจากอินเทอร์เน็ตเพื่อหาลูกค้า จากการสอบถามพบว่ารายได้ที่ได้มาแต่ละเดือนนั้นถือว่า ค่อนข้างดีทีเดียว เพราะเมื่อลูกค้าได้ใช้ผลิตภัณฑ์แล้วก็จะบอกต่อ ก็จะได้ลูกค้าเพิ่มต่อไป ดังนั้นทุกเย็นวันจันทร์ พุธ ศุกร์ สองครอบครัวนี้ก็จะมาพบกันแทบทุกอาทิตย์ และจะมีกิจกรรมร่วมกันเสมอ หลังจากหาลูกค้า และเจรจาธุรกิจร่วมกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว พี่จินดาและพี่ตี๋ก็จะไปรับลูกจากที่เรียนพิเศษ เพื่อไปกินอาหารเย็นร่วมกัน ร้านหมูกระทะเป็นร้านที่สองครอบครัวนี้เข้าบ่อยที่สุด ถือได้ว่าเป็นขาประจำเลยทีเดียว

กรณีของพี่จินดา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่จินดาและพี่ตี๋คือความสัมพันธ์แบบเพื่อนร่วมงาน พี่จินดาและพี่ตี๋ทำธุรกิจร่วมกันคือ ธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ต้องเน้นการหาลูกค้า และจะต้องคุยกันในเรื่องของการขยายฐานลูกค้าเสมอ ลูกค้าของพี่จินดาส่วนใหญ่ก็ได้รับการแนะนำจากพี่ตี๋ ซึ่งเป็นคนแรกที่ชักนำให้พี่จินดาเริ่มทำธุรกิจนี้ด้วยกันอยู่ย้านนี้ พี่จินดาจำได้ พี่ตี๋เมื่อประมาณ 2 ปีก่อน เนื่องจากลูกชายอยู่โรงเรียนเดียวกัน เมื่อเริ่มพูดคุยกันก็เริ่มสนิทสนมกันมากขึ้น จนท้ายที่สุดก็ได้มาทำธุรกิจร่วมกัน เนื่องจากต้องทำธุรกิจร่วมกัน พี่จินดาและพี่ตี๋จึงต้องนัดพบกันบ่อยครั้ง และเนื่องจากฐานลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ย้านบางซื่อ พี่จินดาและพี่ตี๋จึงมักจะนัดคุยกันที่ร้านหมูกระทะเป็นประจำ และในบางครั้งก็อาจจะนำลูกค้าที่สนใจทำธุรกิจกับพี่ทั้งสองมาคุยกันที่ร้านนี้ด้วยเสมอๆ การทำธุรกิจร่วมกันทำให้ครอบครัวของพี่จินดาและพี่ตี๋สนิทกัน บ่อยครั้งที่พี่จินดาฝากให้พี่ตี๋ไปรับลูกชายที่โรงเรียนให้ในวันที่พี่จินดาติดธุระกับลูกค้า เช่นเดียวกับพี่ตี๋ ที่มักจะฝากพี่จินดาให้ไปรับลูกที่โรงเรียนบ้าง ที่เรียนพิเศษบ้าง ในวันที่ตนไม่ว่าง นอกจากจะทำธุรกิจร่วมกันแล้ว สองครอบครัวนี้มักจะพากันไปเที่ยวเป็นประจำ ผู้เขียนได้พบเจอพี่ทั้งจินดาและพี่ตี๋นี้ที่ร้านหมูกระทะบ่อยครั้ง พี่จินดาจะต้องพาลูกมาเรียนพิเศษที่สถาบันกวดวิชาย่านห้างสรรพสินค้าบีทีเอสสว่างทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ ในตอนเย็น ระหว่างที่รอลูกเรียนพิเศษนั้น พี่จินดา และพี่ตี๋ มักจะมาคุยเรื่องธุรกิจร่วมกัน ตลอดจนไปหาลูกค้ารายใหม่ร่วมกันด้วย ในระยะแรก พี่จินดาและพี่ตี๋ทำธุรกิจร่วมกันเพียงสองคน ต่อมาพี่ตี๋ได้ชักชวนให้พี่ไพศาล สามีของพี่ตี๋ร่วมทำธุรกิจด้วย เนื่องจากอาชีพของพี่ไพศาลเป็นอาชีพที่รายได้ไม่แน่นอน พี่จินดาจึงได้มีโอกาสรู้จักกับพี่ไพศาลมากขึ้น ในบางครั้งพี่ตี๋ชวนพี่ไพศาลมาด้วย พี่จินดาก็มักจะชวนพี่ตี๋และพี่ไพศาลไปคุยกันที่ร้านหมูกระทะในช่วงเย็น พี่จินดาเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า ครอบครัวของตนสนิทกับครอบครัวของพี่ตี๋เนื่องจากคุยกันถูกคอและพี่ตี๋มักจะหาลูกค้าให้พี่จินดาเสมอ ต่างจากคนที่ทำธุรกิจเดียวกันรายอื่นที่มักจะแย่งลูกค้ากัน

ตี๋มเค้าหาลูกค้าให้พี่เรื่อย เราแบ่งกันนะ ก็ทำธุรกิจด้วยกันก็ต้องช่วยกันดูแล ถ้าเป็นรายอื่นอย่างพีจิต พีภูมิ เค้าไม่มีหรอกที่จะคิดถึงเรา นี่พี่ตี๋มว่า ก็ช่วยกันไป ดูแลกันไป กำไรเยอะเราค่อยคิดแบ่งกัน

(จินดา, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2553)

คิดจะทำธุรกิจด้วยกันมันก็ต้องจริงจังกันเนอะ นี่เราบอกเค้า (พี่จินดา) ตั้งแต่แรกแล้วว่าธุรกิจเรามันเป็นแบบไหน ที่เห็นโฆษณาในเน็ต (อินเตอร์เน็ต) ว่าเดือนหนึ่งได้รายได้เป็นหมื่นเป็นแสน เราก็บอกเค้าว่าจริงๆแล้วมันเป็นไง แล้วจินดาเค้าโอเค เราก็โอเคกับเค้าด้วย

(ตี๋ม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2553)

นอกจากการทำธุรกิจร่วมกัน ทั้งพี่จินดาและพี่ตี๋มยังบอกกับผู้เขียนว่าพวกเขาสนิทกันมาก หากมีธุระหรือต้องการให้ช่วยงานอะไร ก็ฝากให้ทำแทนกันได้ตลอด

ฝากตี๋มไปรับลูกให้เรื่อยแหละ เวลาเราต้องไปทำธุระ บางทีก็ฝากไว้บ้านเขา เราเสร็จงานเราก็ไปรับได้ แล้วตี๋มเนี่ยไม่ต้องห่วง ลูกเราชอบเขา เขาทำกับข้าวให้กินอยู่เรื่อยเวลาไปบ้าน กับไพศาล พี่รู้จักหลังจากทำกับพี่ตี๋มแล้วนะ ไพศาลเขาเข้ามาทีหลัง พี่ตี๋มแหละแนะนำให้ทำ ตี๋มเค้าว่างานที่ไพศาลทำเงินไม่ค่อยดี ก็เลยให้ลองทำดู เราก็ไปหาลูกค้าด้วยกันเรื่อย บางทีก็แบ่งกันไป บางทีก็ฝากงานกันบ้าง อย่างพีนัดลูกค้าไว้แล้วไปไม่ได้ ไพศาลกับตี๋มก็จะไปให้

(จินดา, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2553)

พี่กับจินดาก็คบกันมานานอยู่นะ มีอะไรเราก็บอกกัน เรื่องอะไรเราก็บอกกันเรื่อย คนอื่นไม่อย่างนั้นะ นี่เราคบกันจนรู้ใจ

(ตี๋ม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2553)

จากการสังเกตของผู้เขียน พบว่าความสัมพันธ์ของพี่ๆกลุ่มพี่จินดาในตอนแรกนั้น ยังเป็นความสัมพันธ์แบบผิวเผิน คือ คบหากันโดยมีเรื่องของธุรกิจที่ต้องทำร่วมกันเป็นเหตุผลของ

การคบหา แต่เมื่อได้คบหากันในระยะยาวแล้ว พี่ๆกลุ่มนี้ได้พูดคุย และทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยครั้ง ทำให้เกิดความเข้าใจ และรับรู้นิสัยของแต่ละคน ความไว้วางใจกันจึงเกิดขึ้น มีการให้อภัยกันให้ทำธุระให้กันและเป็นห่วงเป็นใยกันเสมอ

หลังจากที่ผู้เขียนได้เริ่มศึกษาถึงรูปแบบชีวิตของชาวจังหวัดสุรินทร์แล้ว ก็ได้ขอค้นพบว่าผู้ที่เข้ามาใช้บริการนั้นมีด้วยกันหลายประเภท ทั้งผู้ที่ทำงานประจำ แม่บ้านที่ต้องหารายได้พิเศษ นักศึกษาที่มาเป็นกลุ่มใหญ่ ฯลฯ อาจอมเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักอีกกรณีหนึ่งที่ผู้เขียนสนใจ ผู้เขียนรู้จักอาจอมเมื่อครั้งที่มาสังเกตการณ์อยู่ที่ร้านหมูกระทะนี้ ในตอนแรกที่ผู้เขียนเริ่มติดตามกลุ่มของพี่จินดานั้น ผู้เขียนก็ยังไม่สังเกตการณ์ที่ร้านหมูกระทะร้านนี้เป็นประจำ ผู้เขียนพบว่ากลุ่มของอาจอมเป็นกลุ่มที่มากินหมูกระทะบ่อยครั้ง และเป็นกลุ่มที่มาเป็นครอบครัว ผู้เขียนจึงเกิดความสนใจในการศึกษาถึงประเด็นการกินแบบครอบครัว ครอบครัวของอาจอมจึงเป็นที่มาของผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่สองของผู้เขียน

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2

อาจอม (นามสมมุติ) : พนักงานศูนย์สงเคราะห์ และขับรถแท็กซี่

อาจอม เป็นผู้ชาย อายุ 51 ปี รูปร่างสูง ผิวดำ อาจอมมีงานประจำคือเป็นพนักงานดูแลอาคารสถานที่อยู่ที่ศูนย์สงเคราะห์ บ้านปากเกร็ด อาจอมได้อาศัยบ้านพักพนักงานของศูนย์สงเคราะห์เป็นที่พักอาศัยด้วย ครอบครัวของอาจอมมีด้วยกัน 4 คน คือ อาจอม น้ำอุ่มภรรยา อาจอม น้องจีบลูกสาว และพี่ตุ๊ก หลานของอาจอม อาจอมมีอาชีพเสริมคือรับจ้างขับรถแท็กซี่หลังเลิกงาน น้องจีบลูกสาวเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนผดุงศิษย์พิทยา ย่านเตาปูน ทุกวันพุธและวันศุกร์น้องจีบจะต้องเรียนพิเศษที่โรงเรียนจนถึงประมาณหกโมงเย็น หลังจากนั้นน้องจีบก็จะนั่งรถเมล์เพื่อไปหาน้องนาหลานสาวของอาจอมที่คอนโดย่านบางซื่อ เพื่อรออาจอมมารับกลับบ้าน ช่วงเย็นอาจอมจะตระเวนขับรถแท็กซี่จนถึงประมาณสามทุ่ม หลังจากนั้นก็จะมารับลูกสาวที่ฝากไว้กับน้องนา เพื่อไปกินข้าวด้วยกันทุกวันพุธและวันศุกร์

ร้านหมูกระทะเป็นร้านที่อาจอม น้องจีบ และน้องนาไปด้วยกันบ่อยมาก น้องนาเช่าคอนโดอยู่ใกล้กับตลาดบางซื่อ หลานของอาจอมคนนี้ไม่ใช่หลานแท้ๆ แต่เป็นลูกของเพื่อนซึ่งสนิทสนมกันมาก ในช่วงวันหยุดอาจอมมักจะมารับน้องนาไปเที่ยวกับครอบครัวของอาจอมเสมอๆ ครอบครัวของน้องนาและครอบครัวของอาจอมคบหากันมานานกว่า 30 ปีแล้ว ในสมัยที่อาจอมยังเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกับอาจอม อาจอมก็ได้ไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของอาจอม ทุกวันพุธและวัน

ศุกร์หลังจากที่อาจอมขับรถแท็กซี่เสร็จแล้ว อาจอมก็จะขับรถไปรับน้องจ๊ีบและน้องนา หรือบางทีก็ไปรับน้ำอุ่ม มากินข้าวด้วยกันเสมอ ร้านหมูกระทะเป็นร้านที่ทุกคนพอใจที่จะเข้าไปใช้บริการมากกว่าร้านอื่น

กลุ่มอาจอม เป็นกลุ่มครอบครัวที่มากินหมูกระทะด้วยกันเป็นประจำ ความสัมพันธ์ของคนกลุ่มนี้เริ่มจากการที่อาจอมรู้จักกับอาพงษ์ พ่อของน้องนา ครอบครัวของน้องนาและครอบครัวของอาจอมคบหากันมานานกว่า 30 ปีแล้ว ในสมัยที่อาพงษ์เรียนอยู่โรงเรียนเดียวกับอาจอม อาพงษ์ก็ได้ไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของอาจอม อาจอมเล่าว่าสมัยที่เป็นหนุ่มๆ มีเพื่อนที่รักกันมากอยู่ 2 คน คืออาพงษ์และอาเป็ยก แต่มาระยะหลังนี้อาเป็ยกห่างออกไป มีแต่อาพงษ์เท่านั้นที่ยังคงไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ อาพงษ์นับถือแม่ของอาจอมเสมือนเป็นแม่แท้ๆ และเนื่องจากอาพงษ์มาอยู่กับอาจอมที่บ้านของอาจอมเป็นเวลานานก็เลยสนิทสนมและคบหากันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน หากมีปัญหาหรืออาจอมต้องการความช่วยเหลือ อาพงษ์ก็จะยินดีช่วยเหลือเสมอ ก่อนที่จะซื้อรถแท็กซี่คันนี้ อาจอมก็เอารถตู้ไปฝากให้อาพงษ์ขายให้ เมื่อขายรถตู้ได้จึงนำเงินมาซื้อรถแท็กซี่ขับสมัยที่อาจอมยังไม่มีลูกอาจอมก็รักน้องนาเหมือนลูก และให้เรียกอาจอมว่าป้าซึ่งหมายถึงพ่อ น้องนาก็รักอาจอมเหมือนพ่อและสามารถพูดคุยปรึกษาอาจอมได้ทุกอย่าง ทุกวันพุธและวันศุกร์หลังจากที่อาจอมขับรถแท็กซี่เสร็จแล้ว อาจอมก็จะขับรถไปรับน้องจ๊ีบและน้องนา หรือบางทีก็ไปรับน้ำอุ่ม ภรรยาอาจอมมากินข้าวด้วยกันเสมอ

อาจอมเขามาหاناเรื่อยค่ะ ตอนเย็นๆ กลับจากขับรถก็มาแล้ว มาอยู่ที่นี้ พ่อ (อาพงษ์) บอกนว่ามีอะไรก็บอกอาจอมเอานะ อย่างไม่สบายอะไรก็ต้องบอก แล้วอาจอมอยู่แค่นี้ มารับนาได้ตลอด

(น้องนา, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553)

จอมไปรับจ๊ีบแล้วก็ไปหاناประจำ ส่วนพี่ (น้ำอุ่ม) ก็ไปกิน (หมูกระทะ) กับเขาบ้างแต่ก็ไม่บ่อยเท่าจ๊ีบ พอจอมเลิกงานก็ไปแล้ว ร้านมันเปิดดีก็บางทีวนรถมารับไม่ไหว แถวนี้อัดติด...นานี้เรารู้จักมานานแล้ว ตั้งแต่ตอนเขายังเด็ก วิ่งเล่นอยู่บ้านแม่สาย (แม่ของอาจอม) ตลอด

(น้ำอุ่ม, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2553)

พ่อยายนาฝากให้ดูแลยายนาด้วย เขาไม่ค่อยได้มากรุงเทพฯ มีไรก็ฝากเรา (อาจอม) เราก็ไม่เท่าไรหรอก มันเรียกก็มา แต่ว่าตอนเย็นนี่เจอกันบ่อยหน่อย พาจับกับนาไปกินข้าว

(อาจอม, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2553)

จากการศึกษากลุ่มของอาจอม ความสนิทสนมของคนในกลุ่มในกรณีนี้เกิดขึ้นจากการคบหากันมาอย่างยาวนานระหว่างอาจอมและอาพงษ์ เมื่อน้องนาเข้ามาอยู่ใน กทม. อาจอมจึงเป็นเสมือนญาติที่คอยเป็นห่วง และดูแลน้องนาเรื่อยมา เช่น พาไปกินข้าว เป็นต้น และกระบวนการนี้ก็เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อาจอมใช้การกินร่วมกัน โดยกำหนดให้เป็นกิจกรรมที่ครอบครัวต้องทำร่วมกัน การนำพาให้น้องนามา กินร่วมกับคนในครอบครัวของอาจอม ก็เป็นเหมือนการทำให้รู้สึกว่าน้องนาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวอาจอม

หลังจากใช้ชีวิตอยู่ในสนามวิจัยได้สักระยะหนึ่ง ผู้เขียนพบประเด็นที่น่าสนใจมากมาย ลูกค้าบางรายมาใช้บริการในร้านบ่อยครั้ง ซึ่งอาจจะมาเป็นครอบครัว หรือนำพาให้คนที่ทำธุรกิจร่วมกันมา กินด้วยกัน แต่กลุ่มหนึ่งของผู้เขียนสนใจเป็นพิเศษคือ กลุ่มของพี่สุพรที่มักจะเข้ามาใช้บริการกับครอบครัวและเพื่อนๆ เป็นจำนวนมาก ทุกครั้งที่กลุ่มพี่สุพรเข้ามาใช้บริการ พี่กลุ่มนี้จะนั่งอยู่ในร้านนานๆ พูดคุยกันอย่างออกรส และเห็นจะเป็นกลุ่มที่เข้ามาใช้บริการบ่อยครั้งกว่าในกรณีของกลุ่มพี่จินดาและอาจอม หลังจากแนะนำตัวและชี้แจงถึงความสนใจเกี่ยวกับงานวิจัยของผู้เขียน พี่สุพรถามผู้เขียนว่า “ทำไปทำไมหมู่กระทะ อยากรู้อะไรหรือ ใครๆ เขาก็กินกันทั้งนั้น แล้วนี่แค่ถามอย่างเดียวกี่พอไม่ใช่หรือหนู พี่ก็ไม่ได้ว่าอะไรหรอกนะ แต่สงสัยว่าทำไมถึงต้องตามไปดูด้วย ดูแล้วรู้อะไรหรือ” ผู้เขียนจึงต้องอธิบายอีกยาวเพื่อให้เขาเข้าใจถึงการมาของเรา โดยอธิบายไปว่า “ตอนแรกหนูก็ว่าจะแค่ถามแหละพี่ แต่แบบนั้นคนเขาทำกันเยอะแล้ว ทีนี้อาจารย์หนูเค้าว่า มันได้ข้อมูลมาไม่พอนะคะ ถ้าหนูขอตามพี่ไปมันจะได้ข้อมูลดีกว่า หนูก็ไม่รู้หรอกว่าจะดีกว่าจริงมั๊ย ขอหนูลองดูก่อนละกัน นะพี่นะ” เมื่อผู้เขียนตอบไปเช่นนั้น พี่สุพรก็มีที่ท่าว่าไม่เชื่อว่าจะตามดูแล้วจะได้อะไร แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธ พี่สุพรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยบอกว่าเขาก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าตามดูแล้วไม่ได้ข้อมูลอะไรก็โทษเขาไม่ได้ พร้อมกับถามผู้เขียนด้วยท่าทางเป็นมิตรว่า “แล้วจะตามดูอย่างไร ดูตอนที่มากินใช้หรือไม่” ผู้เขียนจึงตอบไปว่าขอไปอยู่กับพี่สัก 8-9 วันได้ไหม หรือจะให้ช่วยทำงานก็ได้ ส่วนเรื่องจะไปนอนที่ไหนนั้นก็แล้วแต่พี่สุพรจะสะดวก บทสรุปก็คือ พี่สุพรยอมให้ผู้เขียนไปอาศัยอยู่ด้วยกันที่บ้านเช่าย่านเตาปูนของพี่สุพร โดยบอกกับสามีว่า ผู้เขียนเป็นน้องมาจากต่างจังหวัด เพราะชี้แจงอธิบายถึงการเข้ามาทำวิจัยในครั้งนี้ นี่จึงเป็นที่มาของ

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามของผู้เขียน และเนื่องจากกลุ่มของพี่สุพรเป็นกลุ่มคนที่มีความซื่อสัตย์เป็นจำนวนมาก สมาชิกแต่ละคนก็ล้วนมีความซื่อสัตย์กันทั้งในเชิงของครอบครัว และการประกอบอาชีพ ร่วมกัน การศึกษากลุ่มของพี่สุพรจึงเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักหลักสำหรับงานวิจัยนี้ ผู้เขียนจึงขอหยิบยก ประวัติชีวิตของคนในกลุ่มทุกคนอันประกอบด้วย ป้าศรี แม่ค้าขายของตลาดนัด พี่แพรว เจ้าของกิจการเครื่องซักผ้าและตู้น้ำหยอดเหรียญ และพี่โต นายทหารยศจ่าสิบเอก ขึ้นมาอภิปรายในงานวิจัยนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 3

พี่สุพร (นามสมมุติ) : ท้าวแซร์ เจ้ามือหอย และเปิดร้านซักรีด

พี่สุพรเป็นผู้หญิง อายุประมาณสี่สิบห้าปี รูปร่างอ้วน ผิวขาว หน้าตาสวย พี่สุพรอาศัยอยู่ในบ้านเช่าที่อยู่หลังห้างเทสโก้-โลตัสเตาปูนกับครอบครัว พี่สุพรเล่าว่าบ้านเดิมอยู่ราชบุรี พ่อกับแม่มีลูก 5 คน สมัยสาวที่บ้านฐานะไม่ค่อยดีนัก พี่สุพรก็เลยเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ ตอนแรกพี่สุพรทำงานอยู่ที่โรงงานทอผ้าแถวบางซื่อ ต่อมาได้พบกับพี่พิณ ก็เลยออกจากงาน มาขายขนมหวานเย็นหน้าบ้านเช่า โดยมีป้าศรีและป้าไพ เพื่อนบ้าน เป็นคนแนะนำช่องทางทำมาหากิน จนกระทั่งคิดขยับขยายเปิดเป็นร้านซักรีดในปัจจุบัน ครอบครัวของพี่สุพรอาศัยอยู่ด้วยกัน 4 คน คือพี่พิณสามีของพี่สุพร มีอาชีพเป็นพนักงานขับรถผู้ช่วยของโรงพยาบาล น้องนิว อายุ 20 ปี ลูกชายของพี่สุพร และน้องไนท์ อายุ 10 ปี ลูกสาวของพี่สุพร พี่สุพรมีอาชีพรับจ้างซักรีดเสื้อผ้าให้กับคนในละแวกนั้น ซึ่งพักอาศัยอยู่ในบ้านเช่าบ้าง ในคอนโดบ้าง แต่ส่วนใหญ่ลูกค้าของพี่สุพรจะเป็นลูกค้าที่อาศัยอยู่ในคอนโดละแวกนั้น ทุก 2-3 วันพี่สุพรจะวานให้น้องนิวลูกชาย ไปรับเสื้อผ้าจากคอนโดบ้าง บ้านเช่าบ้าง เพื่อมาซักรีดและเก็บเงินรายเดือน รายรับเดือนหนึ่งๆ แทบจะไม่พอใช้ เพราะต้องส่งค่าเช่าบ้าน ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน และค่าเล่าเรียนของลูกๆ ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ในบ้านได้จากการทำงานของพี่สุพร ส่วนพี่พิณสามีของพี่สุพร รับราชการจึงมีเงินเดือนน้อย ไม่พอให้พี่สุพรเป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน เมื่อเงินไม่พอ พี่สุพรจึงต้องหาอาชีพเสริม คือการรับเป็นจ้าวมือแซร์ ปล่อยเงินกู้ และรับซื้อหอยใต้ดิน

ข้างบ้านของพี่สุพรคือบ้านของป้าศรี ป้าศรี อายุ 57 ปี อาศัยอยู่ในบ้านเช่าหลังแคบที่มีเพียงชั้นเดียว กับสามี ลูกสาว 2 คน และหลานวัยอนุบาลอีก 1 คน เดิมป้าศรีเป็นคนนครสวรรค์ แต่ย้ายเข้ามาหางานทำและตั้งรกรากอยู่กรุงเทพฯ ตั้งแต่อายุ 18 ปี เดิมป้าศรีก็ทำงานอยู่ที่โรงงานทอผ้าซึ่งเป็นที่เดียวกับพี่สุพร และได้ชักชวนให้พี่สุพรหาบ้านเช่าอยู่ ซึ่งก็คือบ้านเช่าหลังปัจจุบัน

ของพี่สุพร ป้าศรีกับพี่สุพรมีการคบหากันมาอย่างยาวนาน และเป็นความผูกพันยิ่งกว่าญาติสนิท ลุงนพ อายุ 65 ปี สามีของป้าศรี เดิมทำงานก่อสร้าง หลังจากที่ป้าศรีได้อยู่กินกับลุงนพ ป้าศรีก็ได้แนะนำให้พี่สุพรรู้จักกับครอบครัวของป้าศรี ไปมาหาสู่กันจนสนิทสนม ลุงนพกับพี่พิณิจเป็นเพื่อนร่วมงานที่สนิทและรู้จักกัน เมื่อพี่สุพรได้รู้จักกับพี่พิณิจไม่นาน ทั้งสองคนก็ได้สร้างครอบครัวร่วมกัน โดยการแนะนำของลุงนพ รวมถึงการแนะนำเรื่องที่อยู่ และอาชีพในเวลาต่อมา พี่กิง ลูกสาวของป้าศรีกับลุงนพ อายุ 29 ปี พี่กิงจบการศึกษาระดับปวช. หลังจากจบการศึกษาพี่กิงก็เริ่มขายกล้วยเดี่ยวหน้าบ้านเช้าในช่วงเช้า และขายช่วงเย็นที่ตลาดเตาปูน พี่กิงบอกว่าค่าใช้จ่ายในการเรียนมากเกินที่จะจ่ายได้ จึงตัดสินใจทำงาน พี่กิงมีลูกสาว 1 คน คือน้องมิว กำลังอยู่ในวัยกำลังกินกำลังนอน ต้องมีค่าใช้จ่ายทั้งในเรื่องประจำวันและเงินค่าเล่าเรียน ซึ่งถือเป็นเงินจำนวนมาก การมีลูกจึงเป็นสาเหตุให้พี่กิงไม่เรียนต่อ พี่แป๊ก อายุ 27 ปี พี่แป๊กจบการศึกษาระดับมัธยมปลาย และสอบเอนทรานซ์ไม่ผ่าน พี่แป๊กจึงตัดสินใจออกมาค้าขายกับพี่กิงอยู่ 1 ปี จากนั้นจึงกลับไปเรียนใหม่ที่สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา แต่เรียนไปได้ปีกว่าก็ตัดสินใจไม่เรียนต่อ ปัจจุบันทั้งพี่กิงและพี่แป๊ก นอกจากจะค้าขายแล้ว พี่กิงกับพี่แป๊กยังรับเป็นเจ้ามือแชร์หาลูกค้าให้พี่สุพร รวมทั้งปล่อยเงินกู้รายวันอีกด้วย เมื่อมีการตั้งวงแชร์ หรือวางแผนที่จะออกเงินกู้ ทั้งพี่สุพรและป้าศรีมักจะชักชวนให้พี่แพรว เจ้าของกิจการตู้ซักผ้าหยอดเหรียญและตู้เติมน้ำหยอดเหรียญที่ห้องแถวข้างบ้าน และพี่โต นายทหารที่คบหากับครอบครัวของพี่สุพรมานานมาร่วมด้วยเสมอ

พี่แพรว หญิงวัย 47 ปี พี่แพรวย้ายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ เกือบ 20 ปีแล้ว เดิมพี่แพรวทำสวนน้อยหน้าอยู่ที่บ้านกลางดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา พี่แพรวย้ายเข้ากรุงเทพฯ เมื่อลูกสาวอายุได้สองขวบเศษ เพื่อมาหางานทำ ตอนแรกพี่แพรวเริ่มต้นการทำงานด้วยการเป็นแม่ค้า ขายผลไม้ในตลาดบางซื่อ และเมื่อ 9 ปีที่แล้ว เศรษฐกิจไม่ดี พี่แพรวจึงไปเรียนเสริมสวยโดยการแนะนำของป้าศรี เพื่อมาเปิดร้านในละแวกเดียวกับบ้านเช่าของป้าศรีและพี่สุพร พี่แพรวเรียนเสริมสวยอยู่ปีกว่าและได้มาเปิดร้านที่ตึกแถว ทำอาชีพเสริมสวยมาประมาณ 8-9 ปี ก็คิดขยับขยายกิจการ โดยการเป็นเจ้าของกิจการตู้ซักผ้าหยอดเหรียญและตู้เติมน้ำหยอดเหรียญ พี่แพรวมีลูกสาว 2 คน กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลาย พี่แพรวเล่าว่าค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนสูงมาก โดยเฉพาะค่าเรียนพิเศษของลูกๆ ค่าเช่าตึก และที่หนักที่สุดคือค่าไฟ เพราะฉะนั้น พี่แพรวจึงจำเป็นต้องหารรายได้จากทางอื่นด้วย คือการเล่นแชร์ และห่วยใต้ดิน เพื่อนำรายได้ส่วนนี้มาจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายทุกเดือน สามีของพี่แพรวชื่อพี่ภพ พี่ภพดูแลกิจการตู้ซักผ้าหยอดเหรียญและตู้เติมน้ำหยอดเหรียญอยู่ที่ตึกแถวพระราม 7 พี่แพรวเล่าว่าตั้งแต่เปิดกิจการก็ไม่ค่อยได้รับทำมอีก จะทำให้แก่คนสนิทเช่นพี่สุพรและป้าศรี เวลาที่จะต้องไปงานต่างๆ พี่แพรวไปมาหาสู่กับพี่สุพรและป้าศรี

เป็นเวลานานมาก นับตั้งแต่เริ่มมาอาศัยอยู่ที่ตึกห้องเช่าในปัจจุบัน พี่สุพร ป้าศรี และพี่แพรว มักหาลูกค้าให้แก่กัน และในบางครั้งก็มีการนำพาลูกค้าใหม่ๆ เข้าร่วมเสมอ เช่น พี่โต นายทหารยศว่าสิบเอก

พี่โต อายุ 40 ปี เป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด พี่โตสนิทสนมกับครอบครัวของพี่สุพร และพี่พินิจ โดยการนำพาของพี่ตา ภรรยาของพี่โต เดิมพี่ตาได้มาหาพี่พินิจเพื่อดูดวง ครั้งนั้นพี่พินิจทักว่าพี่โตกำลังคบหากับหญิงรายอื่นอยู่ เมื่อพี่ตาเล่าให้พี่โตฟัง พี่โตก็รีบมาหาพี่พินิจหวังจะเอาเรื่อง แต่เมื่อได้คุยกัน และพี่สุพรเชื่อว่าคนที่ชอบสร้างกุศลด้วยการสร้างพระอย่างพี่โตไม่น่าจะเป็นคนอารมณ์ร้อน ก็ถูกคอกัน นอกจากนี้พี่พินิจและพี่โตยังมีองค์เหมือนกันจึงคุยกันได้อย่างสนิทสนมปราศจากความระแวง จากนั้นก็คบหากันเรื่อยมา เมื่อมีงานบุญ มีการสร้างวัด หรือแม้แต่ไปกินหมูกระทะ พี่โตก็มักจะไปกับพี่พินิจและพี่สุพรเสมอ พี่โตสนิทสนมกับป้าศรีและพี่แพรวพอสมควร เนื่องจากการแนะนำของพี่สุพร พี่โตเล่าให้ฟังว่า เมื่อไหร่ที่มีงานบุญ ป้าศรีกับพี่แพรวคือกำลังสำคัญ เป็นแม่งานที่เก่งหาตัวจับยาก พี่โตชอบไปไหนมาไหนกับครอบครัวของพี่สุพร พี่แพรว และป้าศรี เป็นประจำ รวมถึงไปรับป้าศรีเพื่อมากินมื้อเย็นด้วยกันที่ตลาดนัด หลังจากที่ป้าศรีขายของเสร็จแล้วด้วย

ในละแวกบ้านของพี่สุพรมีลักษณะเป็นบ้านเช่าแคบๆ ติดกันหลายหลัง ชำบ้านของพี่สุพรคือบ้านของป้าศรี และถัดออกไปจากบ้านของพี่สุพรประมาณ 100 เมตร คือบ้านของพี่แพรว ซึ่งเปิดเป็นร้านตู้ซั๊กผ้าหยอดเหรียญ พี่สุพร ป้าศรี และพี่แพรวสนิทกันมาก และมักจะไปกินหมูกระทะด้วยกันเป็นประจำ รวมถึงมักจะไปเที่ยวงานบุญ หรืองานผ้าป่า ตามวัดต่างๆ ไปด้วยกันเสมอ ป้าศรีมีอาชีพขายขนมหวานที่ตลาดบางซ้อณใกล้กับร้านหมูกระทะ ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ และอาทิตย์ ส่วนวันที่เหลือจะขายที่ตลาดข้างเทสโก-โลดส์เตาปูน ป้าศรีเลือกที่จะขายที่ตลาดนัดบางซ้อณมากกว่าขายข้างเทสโก-โลดส์ เพราะจำนวนคนที่ตลาดบางซ้อณเยอะกว่ามาก ในช่วงเช้า ป้าศรีจะทำขนมเพื่อไปขายในช่วงเย็น หลังจากขายขนมที่ตลาดบางซ้อณเสร็จแล้ว ป้าศรีมักจะโทรชวนพี่สุพร พี่พินิจ น้องนิว น้องไนท์ และพี่แพรวไปกินด้วยกัน พี่แพรวมีกิจการตู้ซั๊กผ้าหยอดเหรียญ และตู้กดน้ำอยู่คอนโดใกล้ๆ บ้านพี่สุพร และเป็นลูกมือเล่นแชร์ของพี่สุพรด้วย คนในละแวกนี้มักจะมารวมตัวกันที่บ้านของพี่สุพรในวันพุธ และวันศุกร์ ซึ่งเป็นวันที่“จ้าว”ลง โดยมีพี่พินิจเป็นคนทรงเจ้า ประทับร่างหลวงพ่อโสธร คนที่เข้ามาหาพี่พินิจส่วนใหญ่มักจะมีปัญหา มาปรึกษา เช่น เรื่องของการทวงหนี้ การซื้อรถ หรือเรื่องของสุขภาพ คนกลุ่มนี้มักจะมาร่วมทำพิธี รวมทั้งเมื่อพี่พินิจจัดผ้าป่าไปถวายที่วัดตามจังหวัดต่างๆ คนกลุ่มนี้ก็จะไปด้วยเสมอ พี่สุพรเล่าว่าส่วนใหญ่จะไปกินหมูกระทะกับพี่พินิจ ป้าศรีลูกๆ และพี่แพรว แต่ต้องรอให้ป้าศรีขายของให้เสร็จก่อน หลังจาก

กินหมูกระทะแล้ว ป้าศรีก็จะชวนของที่นำมาขายใส่รถพีพินิจ แล้วพากันกลับบ้าน การนัดกันเพื่อไปกินหมูกระทะ ดูเหมือนจะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่กลุ่มพีสุพรมักจะทำอยู่เป็นประจำ และถือเป็นกิจกรรมที่พวกเขาให้ความสำคัญมาก การกินในลักษณะนี้ ผู้เขียนมองว่าเป็นการกินที่มีแง่มุมของการพึ่งพาอาศัยกันอยู่ในกิจกรรมการกินเสมอ พีสุพร ถือเป็นคนสำคัญของกลุ่ม และเป็นคนที่สามารถทำให้เกิดการนัดหมายกันเพื่อมาพูดคุยผ่านกิจกรรมการกินนี้ได้เสมอ

ความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มพีสุพร เป็นความสัมพันธ์ของคนบ้านใกล้เรือนเคียงที่มีการช่วยเหลือพึ่งพากันมาตลอด เช่น ในกรณีของพีสุพรและป้าศรี เดิมป้าศรีทำงานอยู่ที่เดียวกับพีสุพร ป้าศรีเป็นคนแนะนำให้พีสุพรรู้จักกับพีพินิจ หลานของป้าศรี ต่อมาพีสุพรกับพีพินิจก็แต่งงานกัน และได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านเช่าย่านเตาปูน

เมื่อก่อนอยู่โรงทอผ้าควอาร์ทเทกไทล์ที่รังสิตแล้วไปเที่ยวเจอปินิจ ตอนนั้นพินิจทำงานก่อสร้างอยู่กับลุงนพ (สามีของป้าศรี) ก่อนที่จะได้งานโรงพยาบาล พอมาอยู่กับพีก็ได้งานโรงพยาบาล ตอนนั้นเงินเดือนพันแปดเอง พอเที่ยวเจอปินิจก็เลยแต่งงาน แล้วพินิจเป็นหลานป้าศรี เหมือนเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน พอดีป้าศรีอยู่แถวนี้แล้วมีห้องว่าง ก็เลยมาเช่าอยู่ แล้วก็มาทำงานแถวนี้....เมื่อก่อนมาอยู่แรกๆก็ขายหวานเย็นหน้าบ้าน คนที่อยู่ตึกก็จะคอยสั่งว่าเอาก็ถ้วยๆ เราก็จะเอาไปส่ง ที่นี้หลานป้าไฟ (เสียชีวิตแล้ว เป็นเพื่อนกับป้าศรี) เค้ทำดอกไม้ประดิษฐ์ส่งโรงงาน เราก็ไปช่วยเขา ทำหวานเย็นด้วย ดอกไม้ด้วย ที่นี้พอท้องเจ้านิวก็ไปคุยกับโรงงานว่าจะขอรับดอกไม้มาทำ เค้ก็ให้ทำไปให้ดู ถ้าผ่านก็จะได้ทำส่งให้เขา พอได้ออเดอร์ก็เลยหาคนมาช่วยที่บ้าน ที่นี้ก็ต้องดูแลคอยหาข้าวหากับให้กิน ก็เลยไม่ค่อยได้อะไร ตอนนั้นป้าไฟเค้ชักรีดอยู่ก็เลยถามว่าจะเอามั้ย จะแบ่งให้จ้าวหนึ่ง ตอนนั้นเตารีดก็มี ถ้าต้องซื้อก็แค่ที่ซิด ก็เลยเอา ก็เลยทำมาถึงทุกวันนี้

(สุพร, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

ครอบครัวของพีสุพรและครอบครัวของป้าศรีเป็นครอบครัวที่สนิทกันมาก ป้าศรีมักบอกกับผู้เขียนว่า รักพีสุพรเหมือนเป็นหลานแท้ๆ เพราะพีสุพรเป็นคนใจกว้างและจิตใจดี ป้าศรีเล่าให้ฟังว่าคบกันจนสนิทใจยิ่งกว่าญาติแท้ๆ

เราต่างคนก็ต่างที่มานะ แต่ว่าญาติเราก็มี มีกันทุกคนละ อย่างพรเค้ก็มี เค้ก็ไปหากันอยู่ปีละหนได้ สงกรานต์ที่ก็กลับที่ เค้ว่าปีนี้ทำจะไม่กลับละ พอเสียแล้ว

แม็กก็เพิ่งเสีย พรเค้าว่ากลับบ้านที่ต้องหาทองหยองมาใส่ ทางบ้านจะได้ว่าเค้าอยู่
นี่แล้วไม่ลำบาก โชว์ว่านั่น แต่พอมีอะไรเค้าก็ไม่ค่อยบอกทางบ้านหรอก เค้าชอบ
คุยกับพวกเรากันเองมากกว่า เค้าว่าชอบปรึกษามากกว่าพี่ๆเค้าอีก พี่เค้ามีแต่จะ
มารบกวน

(ศรี, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2554)

ญาติจริงๆเราก็มี แต่อยู่กันคนละที่ ก็เรามาอยู่ที่นี่นานแล้ว ก็มีติดต่อกันบ้างนานๆ
ครั้ง แล้วแปลกนะ มันหมดเรื่องคุยไปเอง เหมือนต่างคนต่างอยู่ มีงานใหญ่ทาง
บ้านที่ก็มาเจอกันมั่ง ก็แนะนำให้ลูกๆรู้จักกัน ไหว้กัน แล้วก็ทำอะไรแล้ว รู้จักว่า
เป็นญาติกันแค่นี้ แต่กับแพรว กับพร นี่เราสนิทกันจริงๆ ทุกอย่างอะ ไว้ใจ ผาก
บ้าน ผากตังค์ ผากได้หมด ไม่มีว่าจะโกง ไม่มี

(ศรี, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2554)

พี่ก็คบหาป่า หาแพรวมาตั้งนานแล้ว เข้าก็เจอ เย็นก็เจอ ก้อเห็นกันอย่างนี้ มี
อะไรเราก็พูดกันถึงกันตลอด ส่วนคนทางบ้าน เราก็จากมานานนะ เค้าก็ไม่ค่อย
อะไรกับเราเท่าไร เห็นว่าเรามาอยู่กรุงเทพฯ สบายกว่าเขามั่งเลยไม่ค่อย
ช่วยเหลือ ไม่ให้เงินเค้า แต่จริงๆเค้าไม่รู้หรือว่าเราไม่มี ป้าศรีเสียอีกรับรู้ตลอด
ช่วยได้มั่งไม่ได้มั่งก็ไม่เป็นไร ยังดีที่มีคนให้ระบาย

(สุพร, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2554)

พี่สุพร และป้าศรี รู้จักพี่แพรวเป็นอย่างดี ตอนแรก ก่อนที่พี่แพรวจะมาเปิดร้านเสริม
สวย (ซึ่งตอนนี้เปิดบริการเฉพาะพี่สุพรและป้าศรี) และเลิกกิจการ มาเปิดเป็นธุรกิจเครื่องซักผ้า
และเครื่องกีดน้ำหยอดเหรียญในปัจจุบันนั้น พี่แพรวเคยเปิดร้านขายผลไม้ในตลาดเตาปูน
ก่อนที่ป้าศรีจะแนะนำให้มาเปิดร้านเสริมสวยอยู่ที่ห้องเช่าใต้คอนโด ใกล้บ้านพี่สุพรและป้าศรี พี่
แพรวเล่าว่า ป้าศรีเป็นเหมือนญาติที่พี่แพรวนับถือ และเป็นคนที่แนะนำช่องทางการทำงานมาให้

ป่า (ศรี) แกก็เป็นผู้ใหญ่ที่เรานับถือ มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน ตอนแรกพี่ชาย
ผลไม้ในตลาดเตาปูนแกก็เห็นว่าเราดูยังเด็ก แล้วก็ลำบาก ก็ป้าศรีนี่แหละ
ที่คอยได้ถามช่วงนั้น มันมีอยู่ช่วงหนึ่งที่เศรษฐกิจมันแย่มาก แม่ค้าในตลาดก็
เลิกขาย พี่ก็แย่มาก ก็เลยเลิก ไปเรียนเสริมสวย แล้วหาทำเลเปิดร้าน ดีที่ได้ตรงนี้

แล้วก็ได้เจอป่าแก่อีกครั้ง...ก็ช่วยเหลือแกบ้าง บางทีก็เหมาขนม บางทีก็ไป
ช่วยเก็บร้านกับพี่พร

(คุณแพรว, **สัมภาษณ์**, 23 ตุลาคม 2552)

ส่วนพี่สุพร พี่แพรวบอกว่าคบกันมานานจนรับรู้นิสัยและคบหากันเหมือนพี่เหมือน
น้อง

อย่างพี่สุพรรู้จักกันนานแล้ว...แต่ถามว่ารู้จักกันยังไงมันบอกไม่ถูก พี่พรเค้า
อยู่มาก่อน ตอนแรกที่มาอยู่เจอกันบ่อยๆคุยกันบ่อยเข้าก็เลยคุ้นเคยอะนะ ก็
เลยเหมือนว่ารู้จักกัน ก็คุยกันก็พี่พรก็นิสัยดี คนเราถ้าไม่มีพิษไม่มีภัย ก็คุย
กันได้ พอคุยกันไปเรื่อยๆ ก็ยืมตั้งค้มั่ง ไปกินกันมั่ง เราก็สนิทกัน เวลาทำอะไร
ก็ เออพี่แพรว เออพี่พร มีไรก็คุยกัน บางทีก็มีนะเออพี่พรยืมแป็บติ บางทีแกก็
ไม่ได้เอามา ยืมจ่ายซักใบสิ บางทียืมได้พันสองพัน แต่แป็บเดียววะไม่ใช่
บางคนว่าพี่แพรวยืมซักสองวันนะ เป็นอาทิตย์ยังไม่จ่ายเลย เราก็มีรายจ่าย
ของเรานะ...พี่พรนี่แกมาหาทุกวันเลย บางทีเดินมาก็ถามว่าไปไหน ก็จะคุย
เล่นกัน บางทีก็อ อันไหนลดมั่ง อันไหนซื้อหนึ่งแถมหนึ่ง ก็หยอกกันไป บางที
พี่ยังติดต่อลูกค้าให้เค้าเลยนะ อย่างลูกค้าบางที่มาอยู่แล้วเค้าอยากซักไรดีก็
ส่งไป เพราะพี่จะไม่รีด ไม่ขอบริด รีดไม่เก่ง แล้วอีกอย่าง นั่นเค้าซักมือ

(แพรว,**สัมภาษณ์**, 23 ตุลาคม 2552)

มีเรื่องอะไรเราก็ปรึกษากันตลอด ใครจะแต่งงาน ใครจะเปิดร้าน ใครจะ
ทำบุญ ทุกเรื่องละ ก็ต้องคุยกัน เพราะถ้ามีงานการอะไร เราก็ไปกันหมด ถ้า
ไม่ติดธุระจริงๆเราก็ต้องไปกันอยู่แล้ว บางทีเป็นญาติของทางเขาที่เราไม่รู้จัก
เรายังไม่เคยไปเลย ก็คนของเรารู้จักนี่ เราก็ต้องออกแรงช่วยกัน ใครหนีบจับอะไรได้
ก็ทำกันไป

(โต,**สัมภาษณ์**, 2 มีนาคม 2554)

มาเจอพี่พรพี่วิน พี่ก็รู้สึกที่เราไม่ใช่คนดีมากๆเลย เพราะเค้าชวนกันทำบุญ
แล้วมีงานบุญที่ไหนเขาก็เชิญตลอด เราก็ไปบ้าง ช่วยของบ้าง เค้าคบกันเค้า
ก็คบกันจริงๆนะ ขนาดพี่ไม่ค่อยได้มาทุกวันพี่ยังรู้สึกเลย ถามว่าแล้วเคยเห็น

ญาติคนอื่นๆของพี่พรพี่หวิณมัย พี่ก็ไม่เคยนะ ก็เห็นกันอยู่แค่นี้ หน้าเดิมๆ เห็น
มันทุกงาน

(ดา, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2554)

ความสัมพันธ์ของคนกลุ่มพี่สุพรรณ นอกจากจะเป็นความสัมพันธ์ของเพื่อนบ้านแล้ว
การเข้ามาของคนใหม่ เช่น ในกรณีของพี่โตและพี่พินิจ สามีของพี่สุพร ก็เกิดการสานสัมพันธ์จน
สนิทได้เช่นกัน พี่ดาเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า ในตอนแรกพี่ดาเข้ามาพบกับพี่พินิจเนื่องจากมีคนแนะนำ
ให้ตนเองมาดูแล และพี่พินิจทักว่าพี่โตกำลังคบหาอยู่กับผู้หญิงอีกคน เมื่อพี่ดาเล่าให้พี่โตฟัง พี่
โตก็ไม่โห่ รีบมาหาพี่พินิจหวังจะมีเรื่อง แต่พอได้คุยกันแล้ว ก็เกิดถูกชะตา ชอบพอกัน และพูดคุย
ติดต่อกันเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้

วันนั้นพี่นึกทำอะไรไม่รู้ อยากดูแล แต่ก็ได้ดูเรื่องอะไรที่เค้าชอบดูกันหรือกะ ไป
ดูเรื่องพี่โตนั่นละ พอดีพี่ทำงานแสบกว่าหลวงพ้อ (พี่พินิจ) นี่แมนมาก เป็น
องค์โยธธา พี่ก็มาดู ที่นี้เค้าทักว่าผิวเรามีเมียน้อย ใ้เราก็ระแคะระคายอยู่แล้ว
เชื่อว่าพักนี้พี่แกกลับบ้านดีก แล้วยังแอบโทรศัพท์มั่งอะไรมั่ง เราก็เลยมาดูไปงั้น
แหละ แต่พอหลวงพ้อทักเข้าจริงๆ ก็เป็นเรื่องละสิ กลับไปซักใช้เค้าใหญ่เลย พี่โต
ก็โกรธ รีบมาหาพี่พินิจเลย กะจะมาเอาเรื่อง แล้วคุยกันทำอะไรไม่รู้ กลายเป็นชอบ
กันเฉยเลย ส่วนตัวพี่ก็กลายเป็นว่ามาสนิทด้วยตอนหลังหรือกะ คนจะมีเรื่อง
โน่น ถูกคอกันนั้กับพี่พินิจ พี่ละยังแปลกใจอยู่เลย

(ดา, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

วันนั้นเรามาหาอย่างเด็ดเลย มาทักว่าเรามีเมียน้อย แต่พอพี่เค้า (พี่พินิจ) นิ่ง
ตอบ เราก็ไม่กล้า พี่เค้าว่าก็บอกไปตามที่จิตเห็น แถมยังบอกดาให้ว่าไม่ใช่เรื่อง
คอขาดบาดตาย เค้า (ผู้หญิงที่พี่พินิจทักว่ามาชอบพอกับพี่โตอยู่) มาแล้วเค้าก็ไป
ไม่ได้จริงจิงอะไร...เราก็ไม่รู้เป็นไร เห็นพี่เค้าแล้วก็คิดว่าทำอะไรไม่ได้...ก็รู้จักกันแต่
นั้น แล้วก็เสียบหายไป แต่ดาเค้าชอบทำบุญ มีงานที่ไหนดาก็บอกพี่เรื่อย พี่ก็มา
กับเค้าทุกครั้ง...พอได้คุยกับพี่พินิจบ่อยเข้าก็คบมาถึงทุกวันนี้

แพรวกับป้านี้เรามาสนิทตอนหลัง พอไปงานที่ไร ป้ากับแพรวก็ไปช่วยตลอด
เหมือนกับเรา สองคนนั้นเค้าหัวเรือใหญ่ จัดการได้ทุกอย่าง ทั้งเรื่องอาหาร

เรื่องของ พักหลังมานี้เราก็มาร้านพี่แก (พี่สุพรและพี่พินิจ) บ่อย พี่พรชวนไป
กินอะไรก็ไปกันตลอด

(โต, **สัมภาษณ์**, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

ในขณะที่ผู้เขียนลงไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับพวกเขา นั้น ผู้เขียนพบว่า กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่
ค่อนข้างเข้มแข็งและสนิทสนมกันมาก สมาชิกในกลุ่มต่างก็ไม่ถือตัว และสามารถเข้าออกบ้านพี่สุ
พรได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ลักษณะการคบหา หรือการพูดคุยก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนสังเกต
คำพูดในการสนทนานั้นเต็มไปด้วยการแสดงถึงความใกล้ชิดห่วงใยกัน มีการถามไถ่ถึงทุกข์สุข
หรือความไม่สบายกายไม่สบายใจเสมอๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มนี้จะรู้สึกว่าคุณในกลุ่มล้วนมี
ความสำคัญ และคิดว่าพวกเขาเป็นเหมือนญาติสนิท เป็นพี่ เป็นน้องกัน

นอกจากความสัมพันธ์ของกลุ่มพี่สุพรจะเป็นความสัมพันธ์ของคนที่อยู่ใ
ละแวกเดียวกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องต่างๆดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในเรื่องของการทำมาหากิน
ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่คนกลุ่มนี้ช่วยเหลือกันเรื่อยมา ทั้งเรื่องการหาลูกค้าให้กัน การแนะนำในเรื่อง
ของอาชีพ และการแบ่งงานกันทำ อย่างเช่นในเรื่องของการเล่นแชร์ ได้มีการตกลงกันภายในกลุ่ม
ว่าควรจะทำอย่างไร เช่น ควรจะตั้งโต๊ะแชร์กี่โต๊ะ โต๊ะละกี่มือ และใครจองโต๊ะไหน เป็นต้น

ตอนนั้นไปกินกันแล้วก็คุยๆกันว่าอยากมีเงินทำไงดี ป้าศรีก็ว่าตั้งวงแชร์
สิ เมื่อก่อนพี่ตั้งแค่มือละห้าร้อยนะ ห้าเดือนต่อสิบห้าวัน ตอนนั้นก็มือละ
พัน แล้วก็ชวนมาเรื่อยๆ ได้ป้าศรีกับแพรวนี่แหละ ช่วยกันชวนๆมา มีทั้ง
ในบ้าน ช้างบ้าน แล้วก็คนข้างนอก ส่วนแชร์รายวันตอนนั้นก็วันละร้อย
จากนั้นก็เพิ่ม ณ วันนี้ก็สองร้อย เปียเหมือนว่าเป็นเงินหมุนรายวัน
รายวันตอนนี้เล่นสามสิบห้าวัน เป็นเงินต้นก็เจ็ดพัน ดอกก็ประมาณสี่
สิบห้า ต้นๆแพงหน่อย ทำๆนี่ก็ยี่สิบ

(สุพร, **สัมภาษณ์**, 9 กุมภาพันธ์ 2552)

การรับเป็นท้าวแชร์ของพี่สุพรเป็นการลงทุนที่ต้องอาศัยความเชื่อใจจากลูกมือ ด้วย
ความที่พี่แพรว แต่เดิมนั้นทำร้านเสริมสวยก่อนที่จะมาเปิดกิจการตุ๊กผ้าหยอดเหรียญ จึงทำให้
รู้จักลูกค้ามากมาย พี่แพรวจึงช่วยแนะนำลูกแชร์ให้พี่สุพร ลูกแชร์ของพี่สุพรส่วนใหญ่จึงได้มาจาก

การบอกต่อของพี่แพรว นอกเหนือจากนั้นก็จะเป็นป้าศรีที่แนะนำมา พี่สุพรเล่าให้ฟังว่าการเล่นแชร์ในกลุ่มนั้นอาศัยความเชื่อใจกันเป็นหลัก ป้าศรีและพี่แพรวจะเป็นผู้ที่หาลูกค้าให้พี่สุพรตลอด

ลูกค้าส่วนใหญ่มาจากป้า (ป้าศรี) กับแพรว ป้ากับแพรวบอกให้ ต่อมาก็มาจากเขาบอกต่อกันเอง ก้อทดลองจิตใจมั้ง รอบแรกๆเค้าอาจจะเล่นแค่มือเดียวก่อน เมื่อก่อนที่เคยตั้งอะนะ อย่างสมมุติว่าพี่ตั้งไว้สามสิบมือ พอมารอบที่สองเนี่ยเค้าอาจจะเล่นเพิ่มซักจากมือเป็นสองมือสามมือแล้วแต่ อยู่ที่ว่ากรณีนี้มันก็มันไม่มีหลักฐานนะ การเล่นเกมนี้ไม่มีหลักฐาน การเล่นเกมก็ต้องรู้จักต้องเชื่อใจ พอตีเค้ารู้จักกับแพรว แพรวแนะนำให้เค้าก็ยังสองจิตสองใจอยู่ แต่กับบอกว่าลองดู พอเค้าเล่นนานๆเข้าก็เหมือนรู้หน้ารู้ใจแล้วเขาก็จะเล่นเยอะ บางคนเล่นหกมือบางคนเล่นถึงสิบมือ สิบมือก็เท่ากับว่าสิบห้าวันเนี่ยหนึ่งหมื่น เท่ากับเดือนละสองหมื่น ถ้าแพรวไม่แนะนำให้พี่ก็คงโดนโกงไปเยอะเหมือนกัน นี่เขาช่วยมองให้ว่าคนไหนใช้ได้ ใช้ไม่ได้ แพรวเขารู้ ส่วนป้าก็จะหาลูกแชร์แก่ๆไว้ให้ แก่แล้วไม่ค่อยโกง แล้วป้าเค้าก็เอาที่สนิทกับแกนั้นแหละมาให้ เมื่อก่อนนะโดนโกงมาหมดแล้ว ทั้งห่วยทั้งแชร์ ถ้าถามว่าแล้วทำไมยังทำ ก็เราเดินมาทางนี้แล้วถ้าไม่ทำก็ไม่มีเงินหมุน ถ้าเล่นรายวันก็วันละ 200 เล่นกัน 40 มือ ก็ดีกว่าเสียให้พวกมอ'ไซค์พวกนี้มากันสองคน ถ้าเห็นแล้วรู้เลยว่ามันเป็นพวกมอ'ไซค์ทองหนี้ ใส่เสื้อแขนยาว ใส่หมวก เรียกเก็บดอกร้อยละยี่ เสียค่าสมุดอีกร้อยต่อบัญชี เค้าก็เอาเงินไปหมุนเอา

(สุพร, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2552)

ในทรวงคณะของพี่สุพร การเล่นเกมแชร์นอกจากจะเป็นที่มาของรายได้แล้ว ยังช่วยให้มีเงินเก็บ นอกจากนี้การปล่อยเงินกู้ ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่พี่สุพรเลือกที่จะเสี่ยง พี่สุพรเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า การจะเล่นเกมแชร์กับใคร หรือปล่อยเงินกู้ให้ใครนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้จักเขาเป็นอย่างดี ส่วนมากก็อาศัยการไต่ถามกับคนที่รู้จัก หรือบางทีอาจจะต้องอาศัยคนคุ้นเคยช่วยดูให้ พี่สุพรอธิบายว่าเป็นเรื่องสำคัญมากที่พี่สุพรจะต้องมีเงินเก็บ เพราะพี่สุพรบอกว่า เราไม่ใช่พนักงาน ไม่ใช่ราชการที่มีเงินเดือนกินเหมือนคนอื่น ความไม่แน่นอนย่อมต้องเกิดขึ้นเสมอ รวมถึงความเสี่ยงต่อการถูกโกงด้วย

ถ้าเราไม่เล่น (แฮร์) เราก็เก็บเงินไม่อยู่พินิจก็เล่น พระ (นิว) ก้อเล่น เวลาได้ได้เป็นก้อน บางคนเล่นก้อเอาไปใช้หนี้ มันบังคับเก็บเงิน ไม่งั้นเก็บไม่อยู่ แล้วนี่เราก้เล่นกับคนที่ไว้ใจได้ทั้งนั้น อย่างแพรว อย่าง กิ่ง แป๊ก ป้า ก็ไม่มีอะไร ไม่ต้องห่วงเรื่องโกงเลย แล้วเราไม่ได้มีงานที่แน่นอนทำ ถ้าเราไม่หาทางเก็บตั้งค้มนก้เจ็ง...เรื่องเงินกู๊ ณ วันนี้ทำ ร้อยละสิบ ลูกหน้ก็มีแม่ค้าอยู่ข้างนอกนะ ยี่สิบสองวัน ถ้าจะเอาใหม่ก้อ ต้องส่งครบยี่สิบสองวันก่อน เราก้ตั้งไว้สองร้อย ให้เค้าไปสองพัน เราก้ไปเก็บทุกวันๆ ถ้าไม่ใช้เงินทำงาน เราก้จะไม่มี ถ้ารีดผ้าอย่างเดียวก้ไม่มี เขาก้ก้สามพันบ้าง สี่พันบ้าง สูงสุดหมื่นหนึ่ง หมื่นหนึ่งดอก ร้อยละสิบ เก็บวันละสามร้อยห้าสิบ แล้วแต่ว่าเค้าจะไหวแคไหน ถ้ามีคนมากู้ กู้หมื่นหนึ่งพีก็ถามเค้าว่าจะส่งกี่วัน ถ้าสี่สิบวันวันละสามร้อย ถ้าสามสิบวันก้สามร้อยห้าสิบ แต่ถ้าเป็นกู๊มอไซค์นะ ถ้าวันนี้ไม่ส่งพรุ่งนี้ เริ่มใหม่เลย ต้องเสียค่าสมุดใหม่ด้วย สมมุติส่งมาแล้วสิบวัน แล้วไม่มีก้ ต้องเริ่มใหม่ สิบวันนั้นหมดไปเลย ต้องมานับกันใหม่ อย่างของพีวันนี้ ไม่ส่งก้บอกว่พรุ่งนี้ต้องทบนะ..ส่วนเรื่องโดนโกง คนเคยถาม เหมือนกันว่ทำไมไม่ทำหนังสือ มันยากนะ เอาเชื่อใจกันดีกว่า แล้วเราก้เก็บรายวันด้วย รายวันนี้มันหมุนได้เร็ว หมดเร็วก้มาเอาใหม่ ก้เหมือนว่รู้หน้าไม่รู้ใจนะ แต่เราเป็นนักเล่น วันนี้มีได้ พรุ่งนี้เรามีเสีย หนังสือสัญญาทำไรไม่ได้ พีก็เคยโดนมาแล้ว นั่งกอดสัญญาทำไรไม่ได้ สมมุติว่เขาหนีแล้วเราจะไปเอาที่ไหน ตามไปที่บ้านเลขที่ ญาติเค้าก้บอกว่ไม่ได้มา แล้วเราจะไปนั่งรอให้เสียเวลาทำไม มันต้องเสี่ยง เหมือนว่เราก้ทำมาหากินนะ บางทีก้นั่งคิดนะว่หน้าฉากเราก้รีดผ้านะ แต่หลังฉากทั้งหวยทั้งเงินกู๊ ก้ไม่อยากจะโดนอะนะ

(สุพร, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2552)

เช่นเดียวกับป้าศรี ป้าศรีคิดว่าการเล่นแชร์ทำให้ได้เงินง่าย โดยเฉพาะแชร์รายวัน ที่สามารถเอาเงินมาหมุนใช้จ่ายได้คล่อง และเสียต่อวันไม่มาก เหมาะกับคนรายได้น้อยอย่างป้า

ตอนที่ตั้งแชร์ เราก็คิดว่าถ้าเล่นแบบสิบห้าวัน จะเอาที่ไหนมาจ่าย เพราะรายได้เราก็เท่านี้ ป้าก็เลยคิดว่า แบบรายวันก็ดีนะ ร้อยสองร้อยเราพอจ่ายได้ แล้วมันก็คล่องกว่า แม่ค้าเขาก็เล่นกันเยอะ

(ศรี, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2552)

บางทีเรื่องของอาชีพไม่ว่าจะเป็นการหาลูกค้าเพิ่ม แนวทางขยายธุรกิจ หรือแม้แต่การลงทุนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้เงินมาหมุนต่อ ก็ถูกหยิบยกขึ้นมาปรึกษากันบนโต๊ะหมู่กระทะ การคุยกันทุกครั้งทำให้ได้ข้อสรุป ที่เป็นผลผลิตจากความคิดของทุกคนในกลุ่ม และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตเรื่อยมา

เรามันก็คนทำราชการเนอะ เงินเดือนเรามันก็จำกัดจำเขี่ย เราก็อยากมีเงินเยอะๆกับเค้ามั่ง เราก็มานั่งคุยกันว่าทำไงดี ทุกคนก็อยากมีเงิน อย่างน้อยก็ขอให้ใช้คล่องมือ เงินหมุนก็เอา ก็เลยคิดจะเล่นแชร์กัน มันช่วยเราเก็บเงินด้วย

(โต, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2554)

พี่โตเค้าอยากมีเงินมั่ง ก็เลยมาปรึกษาพี่พร พี่พินิจ แล้วพี่แรู้จักคนเยอะดี ลูกค้าแกหลากหลาย ไหนจะซักรีด ลูกค้าห่วย แล้วเมื่อก่อนตอนสมัยทักษิณ พี่พรก็ขายห่วยบนดิน ตั้งโต๊ะอยู่ตลาดโลตัส คนรู้จักแกเยอะ เพราะพี่พรคุยเก่ง ก็เลยว่าถ้าจะเปิดโต๊ะแชร์เพิ่มอีกก็ไม่น่าจะมีปัญหา แล้วพี่โตก็เล่นห่วยไม่ค่อยขึ้น ไม่ค่อยมีดวง ก็นะ พี่ว่า ก็เล่นแชร์เอาดีกว่า ดีที่พี่พรแกช่วย

(ดา, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2554)

ส่วนพี่พรก็อธิบายว่าบางครั้งเงินหมุนก็มีปัญหาเหมือนกัน การมีรายได้หลายๆทางย่อมทำให้สบายใจขึ้น

ก็เงินหมุนอะนะ หมุนไปหมุนมาบางทีก็น่าเวียนหัว คนโน้นจ่าย คนนี้ไม่มีให้ ถ้าเรามีรายได้ทางเดียวก็ลำบาก ก็ต้องมานั่งคุยกันว่าทำไงดี เงินลงทุนเราก็ไม่มี มีแต่ที่เป็นเงินหมุน สรุป เราก็ตั้งวงแชร์กันแหละ

(สุพร, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2553)

แชร์เราดีนะ ก็ต้องคุยกัน จะได้ไม่เบียดกันเองว่า กิ่งไปเอาแม่ค้านะ แป้กเก็บรายวันไป ส่วนพี่พรก็แชร์ยี่สิบวัน เราก็ต้องคุยกัน มีอะไรช่วยกันได้อีกช่วยกันไป คนกันเองนี่

(แพรว, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2553)

กลุ่มพี่สุพรเป็นตัวอย่างที่ดีในการพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ กลุ่มพี่สุพรนอกจากจะเป็นกลุ่มเพื่อนบ้านที่มีการช่วยเหลือกันมาอย่างยาวนานแล้ว การทำธุรกิจร่วมกันก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่กลุ่มพี่สุพรทำร่วมกันมาตลอด ซึ่งการทำธุรกิจในกลุ่ม เช่น ในเรื่องของการเล่นแชร์นั้น ก็จะมีการช่วยเหลือกันในเรื่องต่างๆ เช่น ช่วยกันหาลูกค้า การแบ่งหน้าที่กันเก็บเงิน เป็นต้น

การอธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ที่คนในกลุ่มมีต่อกันนั้นนอกจากจะอาศัยการสังเกตจากการใช้ชีวิตประจำวันและจากลักษณะงานที่พวกเขาทำแล้ว การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการกินก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา เพราะพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการกินนั้นแฝงไปด้วยนัยยะทางสังคมหลายประการ ดังจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

หมูกระทะ : พฤติกรรมบนโต๊ะอาหาร

เรื่องพฤติกรรมบนโต๊ะอาหารหรือ Table Manner เป็นเรื่องของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมบนโต๊ะอาหาร โดยคำนึงถึงมารยาทในการกินอาหารชนิดนั้นๆ เริ่มตั้งแต่ตระหนักรู้ว่ากินอาหารอะไร เตรียมการอย่างไร เสริฟอย่างไร จนถึงควรกินอาหารนั้นอย่างไร (Fox, 2006: 3) พฤติกรรมบนโต๊ะอาหารจะแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม เช่น ในสังคมเกาหลี การกินเนื้อย่างก็จะต่างจากในสังคมอื่น ในการย่างเนื้อแบบบาร์บีคิวนี้ชาวเกาหลีจะนำเนื้อวัวหรือเนื้อหมูหมักกับซอสและเครื่องเทศ โดยเนื้อจะถูกแล่บางๆ แฉในซีอิ้ว น้ำมันงา กระเทียม หอมและพริก เรียกว่า “พูลโกกิ” ส่วนซีโครงหมูหรือเนื้อย่าง ที่นำมาหมักเรียกว่า “คาลปี” เวลากินก็นำมาย่างบนเตาถ่านหรือแก๊ส วัฒนธรรมการกิน ก็ต้องนั่งล้อมวงกินกันอย่างสนุกสนาน ช่วยกันปิ้งเนื้อไปมา เนื้อที่ย่างจะเป็นชิ้นขนาดใหญ่ เมื่อสุกดีแล้วบริกรจะนำกรรไกรมาตัดเป็นชิ้นเล็กขนาดพอดีคำ เวลาจะกินก็นำไปผักกาดหอม หรือใบงามาห่อ เต็มกระเทียมสด พริก และซอสเต้าเจี้ยว คือกรรมวิธีการกินแบบเกาหลีต้นตำรับ (กวี วรกวิน และคณะ, 2544) หากสังเกตพฤติกรรมการกินเนื้อย่างของชาวเกาหลี เราก็พอจะบอกได้ว่าพฤติกรรมบนโต๊ะอาหารมีนัยยะทางสังคมอยู่ เช่น ลักษณะการกินที่ล้อมวงกันกินอย่างสนุกสนานแสดงถึงการให้ความสำคัญกับสมาชิกที่มานั่งล้อมวงกินกันนั้น เป็นต้น

การเข้าไปกินหมูกระทะในกรณีของงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. มีการนัดเวลากันอย่างคร่ำๆ
2. เมื่อสมาชิกที่ไปก่อนมาถึงก็จะเดินเข้าไปเลือกโต๊ะที่คิดว่าสะดวกสบายและดีพอสำหรับคนในกลุ่ม
3. ตักอาหารที่สมาชิกคนอื่นชอบเผื่อไว้ให้ หรือถ้าพนักงานเอาเมนูพิเศษมาเติม เช่น หมูทอด สเต็ก ซาลาเปา คนที่มาก่อนก็จะตักเตรียมไว้เพื่อป้องกันปัญหาอาหารเมนูพิเศษหมดหรือเกรงว่าคนในกลุ่มจะไม่ได้กิน
4. ระหว่างที่รอ ผู้ที่ไปก่อนก็จะนั่งกินไปเรื่อยๆ รอจนกว่าสมาชิกที่เหลือจะตามมาที่ร้าน ซึ่งสมาชิกที่ยังไม่มาก็จะพยายามรีบมา โดยปกติการรอจะกินเวลาไม่เกินครึ่งชั่วโมง

5. ระหว่างที่มีการกินร่วมกัน ทุกคนจะตักอาหารแต่ละชนิด โดยแยกจานไว้ ขณะที่กิน ทุกคนจะกินจากจานรวม

6. มีการตักอาหารให้กันโดยใช้ตะเกียบ การดูแลตักอาหารแก่กัน ทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะตักอาหารให้อีกฝ่ายอย่างเท่าเทียม

7. นั่งล้อมวงกินร่วมกัน การกินหมูกระทะจะกินเวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จะนั่งกินพร้อมทั้งคุยกันไปเรื่อยๆ ระหว่างนี้จะมีการตักอาหารให้กัน รอกัน และสอบถามถึงปัญหาต่างๆ รวมถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน พวกเขาจะนั่งกินกันไป คุยกันไปจนร้านปิด จึงจะกลับพร้อมกัน และในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น การเลี้ยงรับลูกค้า การเปิดโต๊ะแฮร์ หรือถ้ามีใครถูกหอย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักก็จะมีการสั่งเมนูพิเศษ เช่น เหล้า เบียร์ มาเปิด โดยที่เจ้าภาพจะเลี้ยงสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

สิ่งที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่การเดินเข้าร้านจนเสร็จสิ้นกระบวนการกิน ล้วนเป็นกิจกรรมที่สื่อถึงความหมายทางสังคมหลายประการ เช่น การเลือกและจับจองโต๊ะ จนถึงการตักอาหารไว้รอสมาชิก เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งสื่อถึงความห่วงใยที่มีต่อกัน การคัดสรรอาหารที่สมาชิกแต่ละคนชอบเตรียมไว้ให้เป็นการสื่อถึงความปรารถนาดี การใช้ตะเกียบคีบอาหารจากจานรวมเป็นการสื่อถึงความเป็นพวกเดียวกัน และการเลี้ยงอาหารเป็นการสร้างสัมพันธ์ทางใจให้แน่นแฟ้นขึ้นเป็นต้น

พฤติกรรมบนโต๊ะอาหารข้างต้นเป็นการแสดงออกที่มีนัยยะทางสังคมหลายประการ การกินหมูกระทะ โดยปกติถ้าเป็นหมูกระทะบุฟเฟต์ เวลากิน แต่ละคนจะตักอาหารมารวมกัน และกินจากจานรวมที่ตั้งอยู่บนโต๊ะนั้น หมูกระทะเป็นอาหารส่วนรวมที่ทุกคนกินร่วมกัน มีการรอกัน และมีการตักอาหารมาแบ่งกัน ในการตักอาหาร คนที่ตักจะคำนึงถึงความชอบของแต่ละคนในกลุ่ม และในบางครั้งก็จะมีการตักอาหารที่มีความพิเศษไว้ก่อน หากสมาชิกในกลุ่มยังมาไม่ครบ หรือมีการตักอาหารที่คนในกลุ่มชอบเตรียมไว้ให้

อาหารของที่นี่เค้ามีเยอะดี แต่เราต้องมาตอนทุ่มหนึ่งนะ เพราะถ้ามาก่อนก็ได้กินไม่ก็อย่างหรรอก ถ้าทุ่มหรือสองทุ่มไปแล้วเค้าจะมีพิเศษมาเติมอีก มีพิเศษมาเราก็รีบตักไว้ เดี่ยวมันหมด เดี่ยวพวกเรา (ที่ยังไม่มา) จะไม่ได้กินอย่างซาลาเปาในตู้เนี่ย น่องในท์ชอบมากเลย พี่ก็สะดวกดีนะ ไม่

ต้องคอยดูว่าลูกจะเอาอะไร ใครอยากกินอะไร ก็ไปตักไปทำกินเอาเอง เรา
ก็ไม่ต้องรีบไปไหน ก็นั่งมันไปเรื่อยๆ กินไป ค่อยไป จะกลับตอนไหนก็กลับ

(สุพร, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2554)

อาชอบกินของปิ้งอยู่แล้ว แล้วที่นี้มีทั้งหมู ทั้งทะเล มีของให้เลือกเยอะดี
เราก็กินไปเลยจากที่นี่ กลับบ้านไปจะได้ไม่ต้องลำบากไปทำ...ชอบกิน
อะไรเราก็ตักมา ช่วยกันหยิบ ช่วยกันทำ เดียวก็ได้กินแล้ว....มันมีให้เลือก
เยอะก็เลยสะดวก วันไหนอยากกินอะไรก็กินเฉพาะที่อยากกิน อาชอบที่
มันมีให้เลือก แต่น้องจิบชอบแค่บาร์บีคิวกับข้าวผัด

(จอม, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2554)

บางครั้งคนที่มากินหมูกระทะก็จะผลัดกันเลี้ยงบ้างเพื่อเป็นการแสดงน้ำใจโดยไม่
คำนึงถึงโอกาส

ร้านนี้เค้าทำอร่อยนะ ใส่วีรื่องราคาก็ไม่เท่าไรหรอก เราจ่ายได้ ผลัดกัน
เลี้ยง ผลัดกันจ่ายทุกครั้ง แล้วรับรองที่กินคุ้มเลย

(ไพศาล, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2554)

บางวันพี่พรหรือป้าแกอยากจะเลี้ยงก็เลี้ยง เราก็กินบ้างวันต่อไป ส่วน
ใหญ่ก็ผลัดกันออก อย่างถ้าพี่พาลูกๆมาด้วย พี่ก็จะออกเยอะหน่อย

(แพรว, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2554)

การรอกัน ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการกินหมูกระทะ จากการเก็บ
ข้อมูลในภาคสนามพบว่า ทุกครั้งที่ไปกินหมูกระทะ หากสมาชิกในกลุ่มคนใดยังไม่มาหรือติดธุระ
คนที่ไปก่อนจะรอ การรอกันนี้อาจจะเป็นแบบกินไปรอไป หรือ ค่อยไปเรื่อยๆ รอจนกว่าสมาชิกในกลุ่ม
จะมาแล้วจึงตั้งอาหาร

การรอกันเป็นการแสดงออกถึงความห่วงใยที่มีต่อกัน จากคำพูดที่สื่อออกมา ผู้เขียน
สังเกตเห็นถึงความเป็นห่วงและปรารถนาดีต่อสมาชิกที่ยังไม่มา อย่างเช่น กลุ่มของพี่สุพร ที่มี

สมาชิกค่อนข้างมาก เวลาที่นัดไปกินหมูกระทะจะมีการนัดเวลาอย่างคร่าวๆ หากสมาชิกยังมากขึ้น ไม่ครบ คนในกลุ่มก็จะนั่งกินไปรอไป และสอบถามถึงการมาของสมาชิกที่เหลือ เช่น ถามว่าจะมาอย่างไร เลิกงานตอนไหน เดินทางมาสะดวกหรือไม่ เป็นต้น

นัดกับพีพีจินใจไว้ว่าจะพาดามาด้วย ตาค้าก็โอเค ไม่ค่อยได้กินข้าวเย็นกับพีพีรพีพินนานแล้ว แต่วันนี้ตาคเล็กตีก๊น่ะ ก็เลยว่าจะไปรอรับเค้าหน่อย พีพินบอกว่าไปรอรับตาคเล็กว่า ถ้าปล่อยให้ขึ้นรถเมล์ มอไซค์ มันอันตราย แล้วก็ไม่ได้สะดวกด้วย เพราะห้างอยู่ไกล ี่แหละพวกเรา อยู่ไกลแค่ไหน ถ้าบอกว่ามากก็ต้องมาแหละ

(โต, **สัมภาษณ์**, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

ป้าบอกมันแล้วนะว่าวันนี้พีพีรแกพามาเลี้ยงกันอยู่ที่นี่ เดี่ยวมันคงรีบมาละ เห็นว่าวันนี้ไอ้กิงพาไอ้แป๊กไปสมัครงานที่ใหม่ แถวๆเพชรบุรีมาบุญครองโน่นแหละ แต่แถวนั้นรถมันคงติดแหละ เดี่ยวคงถึงแล้วมั้ง

(ศรี, **สัมภาษณ์**, 2 มีนาคม 2554)

บางครั้ง ถึงแม้ว่าคนในกลุ่มจะไม่ชอบกินอาหารบางอย่าง แต่ถ้าไปด้วยกันแล้ว ก็จะทำกิจกรรมอื่นๆแทน เช่น ตักอาหารให้สมาชิกในกลุ่ม หรือคอยปิ้งย่างอาหารให้ หรือพูดคุยกัน

จริงๆแล้วพีก็ไม่ได้เท่าไหร่นะ แต่ว่าพีไฟศาลกับลูกๆเราชอบกินกัน พีกับพีตีมนี่ก็ไม่ค่อยกิน (หมูย่าง) เท่าไหร่หรอก ส่วนมากก็จะกินพวกสเต็ก หรือพวกบาร์บีคิวเด็กๆนี่มันกินทุกอย่างเลย เดี่ยวหยิบ เดี่ยวปิ้ง พอกินหมดแล้วก็ไปเอาอีกๆ เราก็ว่าดีนะ ตามใจมัน จะกินเท่าไรก็กินไป พีก็ไม่ได้รีบไปไหน ก็คุยไป รอมันไป.... ที่นี้เค้ามีของให้เลือกเยอะไง ส่วนมากพีก็ทำ (ปิ้ง) ให้ลูกๆกินซะมากกว่า เราก็กินบ้างแต่ไม่เยอะ

(จินดา, **สัมภาษณ์**, 27 มกราคม 2554)

พีมาร้านหมูกระทะ บางทีก็ไม่ได้มีอะไรหรรษา เขาชวนมากี่มา บางทีเราก็คุยไป ไม่ได้เรื่องได้ราวอะไร แต่เขาก็ชอบปรึกษาเราแหละ ไม่รู้ทำไม....บางทีนัดกันเสร็จสรรพเลย แล้วก็ค่อยโทรมาบอกเรา พีพินๆมากันพร้อมแล้ว รอพีพิน

อยู่คนเดียว เอาละสิ เราก็มาก็มาวะ แค่ว่าคงเห็นว่าตอนเราเป็นหลวงพ่อก็เราฟัง
ได้ แต่ตอนเราตื่น ไปทำงาน ทำอะไรๆ เหมือนทั่วๆไป เราก็ใช้ว่าจะช่วยเค้าได้
มากนะ

(พินิจ, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2553)

เมื่อศึกษาไปได้สักระยะ ผู้เขียนเริ่มที่จะสังเกตเห็นถึงบทสนทนาระหว่างการกินของพวก
เขา ร่วมกับการสังเกตถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันว่ามีความคล้อยตามหรือขัดแย้งกัน
ประการใดหรือไม่ จากการศึกษาของกลุ่มของพี่สุพร ผู้เขียนพบว่า บทสนทนาระหว่างการกินนั้น เป็น
เรื่องสัพเพเหระเสียส่วนใหญ่¹ นอกเสียจากว่าจะมีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้น หรือเหตุการณ์ที่ทุกคนคิด
ว่าเป็นปัญหาของกลุ่ม พวกเขาก็จะนำมาคุยกันในโต๊ะอาหาร เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น²
และจากการร่วมใช้ชีวิตไปกับกลุ่ม ผู้เขียนก็ค้นพบว่า คนในกลุ่มล้วนแล้วแต่มีความผูกพันกัน และ
ไว้วางใจเชื่อใจกันเสมอ³ กลุ่มพี่สุพรมักกินร่วมกันภายในกลุ่มเท่านั้น คือ พี่สุพร พี่พินิจ ป้าศรี และพี่
แพรว รวมทั้งลูกๆของพี่สุพร คนกลุ่มนี้ถือว่าพวกเขาคบกันมานานจนรู้จักกัน พวกเขาไม่มีความลับ
ต่อกัน และมักจะเปิดใจพูดคุยกันเสมอๆระหว่างที่พวกเขา กินร่วมกัน

บางทีพี่พรก็ถามว่าเก็บตั้งคั้นนี้ทุกๆวันมีปัญหาอะไรมั๊ย เก็บได้มั๊ย พี่
(พี่แป๊ก) นี้ก็มีปัญหาอยู่บ้างเหมือนกัน บางวันป่าบินที่ขายผักเงี้ยว แกชอบ
ผลัดไปเรื่อย แล้วที่นี้ดอกมันก็เยอะดี พอจะไปทวงซักที ป้าแกก็บอกว่าไม่
มีๆ ก็ต้องให้พี่พรไปคุยให้หน่อย ก็สำเร็จแทบทุกรายแหละ เพาเวอแกดี
แต่ก็ได้ไม่ครบหรอกนะ บางทีก็ต้องลดดอกให้มั๊ย

(แป๊ก, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553)

¹ เรื่องที่คุยกันเวลากินหมูกระทะส่วนมากจะเป็นเรื่องเหตุการณ์ประจำวัน เช่น วันนี้แต่ละคนไปเจออะไรมาบ้าง เรื่องค้าขาย รวมถึง
เรื่องตลก สนุกสนาน จนกระทั่งถึงเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ที่พวกเขาได้รับฟังมา

² จากการที่ผู้เขียนได้เข้าไปเก็บข้อมูลในกลุ่มของพี่สุพร “ปัญหาใหญ่” ที่ทุกคนร่วมพูดคุยระหว่างการกินก็มีพอสมควร เช่น เรื่องที่
น้องนิวขอไปงานบวชของเพื่อนที่จังหวัดพิจิตร แต่หลวงพ่อก็ (ร่างทรงหลวงพ่อดุสิต ที่พี่พินิจประทับอยู่) ไม่ให้ไป น้องนิวจึงบอกพี่สุ
พรและน้าป้าว่า “ถ้าไม่ไปก็จะไม่บวช” กลุ่มพี่สุพรก็เอาเรื่องนี้มาคุยกันว่าแก้ปัญหายังไง รวมทั้งปรับทุกข์ให้ฟังว่าเลี้ยง
ลูกมาจนโต แต่ก็ยังไม่รู้ว่าลูกคิดอะไร เป็นต้น

³ จากการสอบถาม พบว่า การที่พี่สุพรออกเงินกู้ยืม การเก็บดอกเบี้ยจะขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้ยืม ถ้าเป็นคนอื่นหรือคนที่ไม่สนิทสนม
กันมายืมเงินพี่สุพร พี่สุพรก็จะคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 20 เช่นถ้ามีคนยืมเงิน 10,000 บาท พี่สุพรก็จะคิดรวมกับดอกเบี้ย
กลายเป็นเงิน 12,000 บาท แล้วเก็บวันละ 333 บาท เป็นเวลา 1 เดือน เพื่อให้ครบจำนวน แต่ถ้าเป็นคนในกลุ่ม พี่สุพรจะไม่คิด
ดอกเบี้ยเลย

เรา (พี่กึ่ง) ก็ยังเด็กใจ ทำไรก็เด็ดขาดไม่ได้ ไม่กล้า แต่คนที่เยี่ยมเงินเราก็ แก่ๆกว่าเราทั้งนั้น แล้วเราจะทำไง บางทีก็ต้องตัดๆไปมั่ง เยอะแยะไป ไม่มี ไม่หนี ไม่จ่าย เนี่ยเยอะ ใ้อที่เป็นนี้บ๊อยๆเราก็ตัดไป ดึงไว้ไม่ได้ มีแต่เสีย มีแต่เข้าตัว.....ไอ้เราให้เค้ากู้ก็ใช้เงินเราที่ไหน เงินหมุนทั้งนั้น แล้วถ้าเรา เก็บไม่ได้ที่นี้มันก็ไม่มีเงินมาหมุนต่อละสิ แล้วจะทำไง ทำไรไม่ได้เลยที่นี้ เพราะฉะนั้น ต้องได้ ให้เยี่ยมแล้วต้องได้ ไม่ได้ดอกก็ต้องให้ได้เท่าทุน ไม่งั้น เรา

(กึ่ง, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553)

มีอะไรเราก็คิดหาทางว่าจะเอาไง ตัวพี่เองก็มีเรื่องต้องคิดมากเหมือนกัน อย่างตอนนั้นพี่จะเลิกเรียน อารมณ์ประมาณว่าไม่จริงไม่เรียนมันแล้ว เหนื่อย ก็เราต้องทำงานตอนค่ำด้วยไง ขายกวยเดี่ยวตอนค่ำ ตอนเช้าเราก็ไม่ค่อยอยากจะทำมันไม่ไหว แล้วเราก็ไม่รู้ว่าเรียนไปทำไม คนตกงานออกเยอะแยะ เรียนไปก็ตกงาน ปล่อยให้เราก็ดูแลคนแก่คนชรา เรียนไปก็เหมือนเอาเงินไปเผา ตอนนั้นก็มานั่งคุยกันว่าเอาไงดี อยู่กันหมด พอดีเป็นตอนเย็นด้วย ไม่อยากทำกับข้าว ก็เลยว่ามากินข้างนอก ดีกว่า ก็มาร้านอาโก ก็นั่งคุยกัน ไม่ซีเรียสไรหรอกพวกเรา แค่นี้เรื่องเล็ก ไม่เหมือนคนอื่น ลูกจะไม่เรียนเนี่ยจะเอาให้ตายให้ได้ แต่เราคุยกันง่ายๆ รู้เรื่องรู้ใจกันดี

(แป๊ก, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2553)

เราก็คุยกันเรื่องต่างๆไปแหละ ไม่ได้คุยกันแต่ทุระ มีไรก็ว่ากันไปคุยกันไป ที่นี้ชอบมาเพราะมันนั่งสบาย สบายใจดีด้วย คุยไรกันก็คุย บางทีใครอยากจะมีลูกค้าให้เราก็จะบอกกัน ว่าคนนี้นะสนใจ หวายน่า แชรก็ไม่ได้เท่าไร แชรไม่ค่อยมี แชรเรามีกันเอง ก็คนใกล้เรือนเคียงเรานี่แหละ คนนอกเราไม่ค่อยรับ เช็ดแล้ว ตั้งแต่ปีก่อนนั้นมั้ง โดนไปสองแสน ไม่ได้คืนเลย ตำรวจเราก็ไปหานะ แต่กินนะ แชร ก็รู้ๆกันอยู่ตำรวจจะช่วยไรได้ ก็ทำใจมันไป ดินะที่พินิจไม่ว่าไร เนี่ย ถ้ามองพอ มองพอว่า

ยังไปถึงได้คืน แต่นานหน่อย เราก็รอไปสิ ตอนนั้นก็คุยกับป่ากับแพรว ว่า
จะเอาไงดี

(สุพร, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2553)

การสังเกตพฤติกรรมบนโต๊ะหมู่กระทะ ทั้งในเรื่องของวิธีการกิน การรอกัน เรื่องราวที่
หยิบยกขึ้นมาคุยบนโต๊ะอาหาร ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงความคิดและลักษณะนิสัยของคน
ในกลุ่ม การแสดงความห่วงใย และการยินดีช่วยเหลือกันทำให้คนในกลุ่มรู้สึกว่ามี
ความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ของคนโดยใช้การกินร่วมกันเป็น
สื่อ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบนโต๊ะหมู่กระทะ ช่วยให้เรามองภาพความสัมพันธ์ได้
อย่างกระจ่างชัดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ความน่าสนใจของการกินหมู่กระทะยังมีมากกว่าการสร้าง
สัมพันธ์ดังกล่าว เพราะเป็นการกินในโอกาสพิเศษ ที่สื่อถึงเงื่อนไขทางสังคมหลายประการ ดังจะ
ได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

หมู่กระทะ : การกินในโอกาสพิเศษ

การนัดกันมากินหมู่กระทะ มักจะมีการกำหนดช่วงเวลาไว้อย่างคร่าวๆ จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้เขียนศึกษา มักจะนัดกันมากินหมู่กระทะในโอกาสต่างๆ เช่น ครอบครัวของพี่จินดาและพี่ตี๋ มักจะนัดมากินหลังจากเสร็จธุระกับลูกค้า หรือพาลูกค้ามาเลี้ยง กลุ่มอาจอม มักจะมากินในวันที่น้องจ๊อบต้องเรียนพิเศษโดยพาน้องนามาด้วย หรือกลุ่มของพี่สุพร ที่มักจะมากินกันในวันที่ห่วยออก หรือต้องการปรึกษาธุระกับสมาชิกในกลุ่ม เป็นต้น การนัดกันมากินในช่วงโอกาสต่างๆ นั้น ถือว่าเป็นการกินที่มีพิธีการ (ritual) หรือการกินในโอกาสพิเศษ

คำว่าพิธีการ หรือ ritual มักใช้ในความหมายของโอกาสที่มีความพิเศษ หรือมีความจำเพาะสำหรับกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น กลุ่มศาสนา กลุ่มชนเผ่า เป็นต้น ความสำคัญของพิธีการ (ritual) แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม อาจเป็นการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ สร้างการยอมรับ หรืออาจเป็นการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มทางสังคม (strengthening of social bonds) ก็ได้ นอกจากนี้ คำว่า ritual ยังหมายรวมถึงงานเทศกาลต่างๆ หรือการรวมกลุ่มเพื่อฉลองด้วย เช่น งานปีใหม่ การกินเลี้ยงภายในกลุ่ม เป็นต้น (Kyriakidis, 2007: 1-3)

การปฏิบัติในพิธีการข้างต้นจะต้องมีความพิเศษ เช่น ใช้ดนตรีที่มีความพิเศษต่างจากดนตรีทั่วไป การแต่งกายต้องหรูหรา อาหารและเครื่องดื่มที่พิเศษกว่าการกินในโอกาสทั่วไป เป็นต้น (Tolbert, 1990: 80-95)

ส่วนจุดประสงค์ของการกินนั้น อาจมีหลายแง่มุม แล้วแต่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้เขียนศึกษา บางกลุ่มอาจจะนัดกันมาเนื่องจากเป็นเวลาพิเศษของครอบครัว นัดมาเจรจาเกี่ยวกับธุรกิจ หรือมีการเลี้ยงฉลองเนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ

การกินหมู่กระทะในงานวิจัยนี้มีการนัดกันในโอกาสต่างๆ ดังนี้

1. การเลี้ยงรับลูกค้า ในกลุ่มของพี่จินดา
2. การรับน้องนาไปกินมื้อเย็นพร้อมกับครอบครัว ในกลุ่มของอาจอม

3. การเลี้ยงในโอกาสถูกหวย เปิดโต๊ะแชร์ และงานเทศกาลต่างๆ ในกลุ่มของพี่สุพร

การเลี้ยงรับลูกค้า ในกลุ่มของพี่จินดา

เช่นในกรณีกลุ่มพี่จินดา โอกาสพิเศษสำหรับกลุ่มนี้คือ โอกาสที่มีการประชุมหารือภายในกลุ่ม เกี่ยวกับการสร้างฐานลูกค้าขายตรง พี่จินดา พี่ติ่ม และพี่ไพศาลมักจะนัดกันมาที่ร้านนี้เป็นประจำในช่วงเย็น หรืออาจจะมีการนัดลูกค้ามากินด้วยในบางครั้ง จากการสอบถามพบว่า หมูกระทะเป็นตัวเลือกที่ลงตัวที่สุด เนื่องจากเป็นร้านอาหารที่อยู่ใกล้ และสะดวกต่อการมา อีกทั้งยังมีเมนูที่ไม่ต้องเป็นกังวลว่าลูกค้าที่พามาจะกินไม่ได้

บางทีพี่ก็พาลูกค้ามาคุยกันที่นี้แหละ เพราะเราก็มากันเป็นประจำอยู่แล้ว พนักงานเค้าก็บริการดีนะ พี่ก็ถามก่อนนะว่าจะกินอะไร ลูกค้าส่วนมากก็บอกแล้วแต่พี่ พี่ก็พาเค้ามาเลี้ยงที่นี้แหละ สะดวกดี แล้วเค้าก็ชอบ

(จินดา, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2554)

พี่จินดาให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า อาหารของที่ร้านนี้ดูแล้วเป็นของดี ของสด ไม่ใช่เอาของที่เหลือหรือไม่ดีมาขาย พี่จินดา ก็เลยถูกใจ เพราะทำให้แน่ใจได้ว่าลูกค้าที่พี่จินดาพามาจะชอบ และไม่คิดว่าพี่จินดาไม่ลงทุน จากการสอบถาม ผู้เขียนจึงได้ข้อค้นพบอีกอย่างหนึ่งว่า การที่พี่จินดาพาลูกค้ามาใช้บริการที่นี้มันมีเรื่องของการประมาณความคุ้มค่าเรื่องรายจ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

พี่ไม่ต้องคิดไงว่าเค้าจะกินเยอะกินน้อย ถ้าไปกินที่ร้านตุ๊ก (ตุ๊ก โภชนา เป็นร้านขายข้าวต้ม) พี่ก็ไม่ว่าจะต้องจ่ายเท่าไร

(จินดา, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2554)

พี่จินดาเล่าว่า หลังจากได้ลูกค้าแล้ว จะต้องพาลูกค้าเข้าไปที่ตึกย่านเซ็นทรัลชิดลม เพื่อเข้ารับการอบรมหลักการขาย และสร้างแรงจูงใจให้ขายของได้เยอะๆ พี่จินดาจึงอธิบายว่า

ยิ่งเราหาฐานได้มากๆ เราก็ยิ่งสบาย เราให้เขาขายอย่างเดียว เราก็มีกิน
ไม่ต้องเหนื่อย กินแต่เปอร์เซ็นต์

(จินดา, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2554)

การรับน้องนาไปกินมื่อเย็นพร้อมครอบครัว ในกลุ่มของอาจอม

ในกรณีของอาจอม ที่นอกจากจะพาน้องนามากินอาหารเย็นที่ร้านนี้แล้ว บางครั้งที่
อาพงษ์ พ่อของน้องนามาหาน้องนา อาจอมก็มักจะพามาเลี้ยงที่ร้านนี้

กับพอนานี้เราสนิทกัน คบกันมาตั้งแต่มัธยม เค้าไปอยู่บ้านอาก ก็เขามา
เรียนไกล คนในบ้านเนี่ยรู้จักกันหมดละ.....พอนาเค้ามาบ่อย มาที่ไรก็
ชวนกันมากินที่ร้านนี้ทุกที ถือโอกาสคุยกันให้อิม.....เค้าฝากนาให้เราช่วย
ดู นามันก็ผู้หญิงเนอะ เค้าห่วงมัน แล้วนามันอยู่คนเดียว เราก็มา
หามันบ้าง โทรมาบ้าง

(จอม, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2553)

การเลี้ยงในโอกาสถูกหวย เปิดโต๊ะแชร์ และงานเทศกาลต่างๆ ในกลุ่มของพีสุพร

สำหรับกลุ่มพีสุพร การนัดกันมากินหมูกระทะมีทั้งการนัดเนื่องในโอกาสพิเศษ เช่น
งานปีใหม่ และการนัดตามโอกาส เช่น ในโอกาสที่สมาชิกในกลุ่มถูกหวย หรือในโอกาสที่จะต้องมี
การหารือหรือตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารเงินทุน เช่น เมื่อครบกำหนดเบี้ยแชร์ก็จะมีการตกลงกัน
ว่าใครควรจะได้ไป หรือมีการตั้งโต๊ะแชร์โต๊ะใหม่ เป็นต้น

ตอนเย็นวันหนึ่ง ขณะที่ผู้เขียนกำลังจะเข้าไปหาพีสุพรเหมือนเช่นเคย ผู้เขียนพบว่า
วันนี้บรรยากาศที่บ้านพีสุพรครึกครื้นเป็นพิเศษ พีสุพรประกาศเชิญให้ทุกคนในละแวกบ้านที่สนิท

กัน มารวมตัวกันที่บ้านพี่สุพร ก่อนจะนัดกันไปกินหมูกระทะ พี่สุพรเล่าว่าตนเองถูกห่วยหลายร้อยบาท¹ จึงอยากจะพาไปฉลองสักหน่อย

งวดนี้ดวงดีจัดเลย คอยมาตั้งนานไม่ถูกซักที มางวดนี้เจ้าทอยเพิ่งรอดคว้า ใ่อะไรก็เลยเอาเลขไปซื้อซักหน่อย ผันก็แล้ว อะไรก็แล้ว ไม่เคยถูก เอาเลขรอดคว้าไปซื้อ ถูกพอดีเลย ทะเบียนมันลงท้ายสองหก เราก็ซื้อเลขท้ายมันนี้แหละ พอดีออกบน เลยได้เลี้ยงใหญ่ซักที เดี่ยวต้องเรียกกันไปกินซักที

(สุพร, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2554)

งานนี้ผู้เขียนก็ไม่พลาดเช่นกัน พี่สุพรออกปากชวนผู้เขียนไปด้วยกัน โดยบอกว่าจะได้คุยกันได้นานๆ พักหลังมานี้ พี่สุพรป้าศรี พี่พิณิจ และคนอื่นๆ ให้ความสนิทสนมกับผู้เขียนมากขึ้น ผู้เขียนเริ่มเปิดเผยจุดประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้น่ามากขึ้น พี่ๆทุกคนก็เข้าใจ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี น่าแปลกใจที่ระยะหลังๆมานี้ผู้เขียนกลับรู้สึกว้าบางที่เรอาจจะไม่จำเป็นต้องสัมภาษณ์ใครให้มากความก็ได้ ความรู้ความเข้าใจที่หวังจะได้ จากการทำวิทยานิพนธ์บางทีก็ได้มาจากการสังเกต การพูดคุย และอาจมาจากความรู้สึกทางใจ เช่น ความไว้เนื้อเชื่อใจที่เกิดขึ้นในระหว่างที่เราสัมพันธ์กับคนอื่น การเข้าสนมอย่างต่อเนืองช่วยผู้เขียนได้มากในเรื่องนี้ เย็นวันนี้ ได้คุยกับพี่ๆอย่างถูกคอก และเพลิดเพลินมาก ป้าศรีเล่าว่า ถูกห่วยก็ที ก็พากันมาร้านนี้เป็นประจำ

มาร้านนี้ตลอดแหละ ก็เรามีกันหลายคนเนอะ มาร้านหมูก็สะดวกดี จ่ายก็ไม่แพง ไม่เท่าไรหรอก ก็เป็นอันรู้กันล่ะว่า โอเค ร้านนี้นะ ก็โมงก็เข้าไป สุพรนี่อับเฉาหน่อย ไม่ค่อยจะถูกกับเค้า ทีเลขอะไรก็ไม่ค่อยเก่ง เมื่อก่อนนะ สุพรทีเลขอะไรคนที่จะซื้อนะ ถ้าเลขเดียวกันล่ะก็อ้อ ไม่เอาเลย เอาเลขใหม่ เค้าว่าพี่พรซื้อไรก็ไม่ถูก สุพรนะ บางทีเห็นงูละ ดีศูนย์เฉยเลย ส่วนใหญ่เค้าตีหกกกัน พรมันว่าก็งูมันขดอยู่ ก็ศูนย์สิ แล้วจะไปถูกกะเค้าได้ไงเนอะ

(ศรี, , สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2554)

¹ คำว่า 'หลายร้อยบาท' ในที่นี้หมายถึงราคาเงินรางวัลที่ได้จากห่วย 1 บาทของห่วย มีค่าเท่ากับ 60 บาท ของเงินจริง ดังนั้นหลายร้อยบาทจึงมีค่าเท่ากับเงินหลายพันบาท

ทุกวันที่ผู้เขียนลงสนามและติดตามไปกับกลุ่มที่ผู้เขียนพบว่าบรรยากาศที่ร้านหมูกระทะค่อนข้างครึกครื้น เพราะมีแขกนั่งอยู่แทบทุกโต๊ะ แต่สุดท้าย โต๊ะที่กลับหลังสุดเห็นจะเป็นโต๊ะของพี่สุพร ค็นวันหนึ่งพี่แพรวมาพร้อมกับพี่สุพร พี่พินิจ และป้าศรี พี่แพรวบอกว่าร้านที่ทำอยู่ไม่ต้องดูแลมาก จะมาตอนไหนก็ยอมได้ และเวลานี้ก็เย็นมากแล้ว พี่แพรวสามารถฝากร้านให้น้องร้านขายของมินิมาร์ทห้องข้างๆกันช่วยดูแลได้ พี่แพรวเล่าว่า ตนเองเป็นคนกินไม่ค่อยมาก แต่ก็ชอบมาเป็นเพื่อนพี่สุพร พี่พินิจ และป้าศรี

ปกติถ้าใครถูกหอย หรือว่ามีโอกาส เป็นโอกาสอะไรก็ต้องมาจับที่ร้านนี้ทุกที มันใกล้ แล้วก็สะดวก ก็อย่างพวกพี่ก็ชอบนั่งกันนานๆ คุยกันไปเรื่อยๆตามใจฉัน ก็ถ้าไม่มีการเลี้ยง อย่างกินปกติก็เฉลี่ยๆกันไป แต่ว่าถ้าเป็นอย่างวันนี้ พี่แกถูกหอย ก็เป็นอันรู้กันว่า มื้อนี้ฟรีจะ...นี่ลูกสาว น้องแพรวกับน้องพิมพ์ก็ยังไม่กลับจากเรียนพิเศษเลย แต่ก็คุยกันได้แล้วว่า แม่อยู่ร้านนี้นะ น้ำพรแกถูกหอย เนี่ยอยู่สามเสนเดี่ยวก็มา แป็บเดียว มีงานเลี้ยงที่ไร ยายแพรวไม่ค่อยพลาดหรอก ชอบมาคุย ส่วนกิน ไม่ค่อยกินเท่าไร แต่ปีนี้ถูกกันไม่ค่อยบ่อยนะ นี่พี่แกก็เพิ่งถูก เมื่อสองสามเดือนที่แล้วก็มีแต่พี่แต้มแหละที่ถูก แต่แกไม่ได้ชวนมากินเหมือนพี่พรหรอก แกถูกแกก็อยู่เฉยๆ

(คุณแพรว, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

ในกลุ่มนี้ พี่พินิจจะเป็นคนที่พูดน้อยกว่าทุกคน พี่พินิจเล่าให้ฟังว่าใกล้หอยออกที่ไร คนก็มักจะไปรวมตัวกันอยู่ที่บ้าน บางวันเลยออกมาถึงหน้าประตูบ้าน และถ้าแขกคนไหนถูกก็จะทำบุญบ้าง พาพี่พินิจออกไปกินข้าวบ้าง แต่ถ้าคนใน (หมายถึงกลุ่มพี่สุพร) ถูก ก็จะไปกินข้าวออกไปกินข้าวข้างนอก และบางครั้งก็อาจจะไปจับที่ร้านคาราโอเกะ

ก็พากันมากินทุกที แล้วแต่ถูกมาก ถูกน้อย ถ้าถูกมากก็ไปร้านดีๆหน่อย อย่างร้านแถวพระรามห้า นะ นั่นอร่อย แต่แพง ก็ถ้าตั้งคั้งก็ร้องคาราโอเกะกันซักหน่อย ยิ่งเอาป้าแกไปด้วยเนี่ยไม่ต้องห่วงเลย ลีเกเก่า ร้องแต่เพลงดาวใจ ไพจิตร เสียงจิ้งเหลมแปดเลย

(คุณพินิจ, สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

ป้าศรีเล่าให้ฟังว่า ส่วนมากถ้าไม่ถูกหวยล็อตใหญ่หรือได้เงินไม่มาก ก็จะไม่ค่อยไปใช้
บริการร้านอาหารราคาแพง

ร้านใหญ่ๆนี่เอาไว้งานใหญ่งานเลี้ยง แต่งงแต่งงานก็ว่าไป อย่างเรานะ แคนนี่ก็พอ
จ่ายแพงมันก็เข้าเนื้อกันพอดี เงินหากว่าจะได้ ใช้แป็บเดียวหมด ไม่เอาหรอก เรา
เหนื่อย...พินิจเขาชอบแซวเรื่อย ชอบหาว่าเราเป็นลิเกเก่ามั่ง เป็นหางเครื่องมั่ง
นั่นมันนานแล้ว คอยดูนะ แซวมากคราวหน้าไม่มาดีกว่า....เออเนะ แล้วหนูละ มา
กินที่นี้บ่อยมั๊ย ป้าว่าคงมาบ่อยเหมือนกันละมั้ง ไม่งั้นคงไม่สนใจเรื่องนี้หรอก แต่
อย่างพวกป้าๆ พวกเรามาที่บ่อยอยู่แล้ว ถ้ามีใครถูกหวยก็ดีหน่อย มีเจ้ามือจ่าย
แต่เราก็คอดไม่ได้หรอก ช่วยกันออกเพิ่มเข้าไปทุกที่แหละ ไม่ชอบกินฟรีๆ แต่เห็น
ว่าเย็นนี้พร้าจะทำจะไม่ยอมนะ

(คุณศรี, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2554)

เจ้าสองคนนี่มันชอบพอกันดีนักกับสุพร บางทีก็ฝากลูกให้เลี้ยงมั่ง มีอะไรก็ถึงกัน
ตลอด แล้วเวลามันมีอะไร อย่างถูกสองตัวมั่ง หรือว่าเปียร์แซร์ได้ มันก็พามาเลี้ยง
เหมือนกัน เจ้าของร้านเห็นมากันนี่ก็ยิ้มแล้ว ก็เรามาที่ใช่คนสองคนที่ไหน บางที
รอกันไปรอกันมา มาเป็นสิบ บางทีเอาเหล้ามาเองยังได้ เราเลี้ยงกันบ่อย แต่เราก้
เปิดพวกน้ำแข็ง โซดา น้ำ อะไรที่ร้านที่แก พอให้แกได้มีกำไรบ้าง แกเลยชอบเรา
แกว่าเราแขกวีไอพี...ยิ่งขายเนมนี้ขาดไม่ได้เลยถามตลอด ยายศรี เมื่อไหร่จะถูก
หวยหนูจะได้กินหมู มีครั้งนึงนะ เจ้าเนมयीให้ห่วยเองเลย ตอนเด็กๆนะ อยู่ดีๆเดิน
มาบอกหนูจะเอาห้าสิ่ตั้งหกร้อย ไม่รู้คิดอะไร แล้วก็ถูกจริง โห ที่นี้เลยได้เป็นหมื่น
เลย เก่ง ตัวแค่นี้ซื้อคอมให้พี่มันได้เลย ครั้งนั้นสุพรพาไปเลี้ยงโนน แถวพุทธ
มณฑลละมั้ง เอ...หรือบางขุนเทียน จำไม่ได้ กินกันอิมแปลเลย แต่ก็แค่ครั้งเดียว
นะที่เจ้าเนมมันถูก นอกนั้นก็กินหมดแหละ แล้วก็ยังไม่เซ็ด ซื้ออยู่ได้ จะว่าไปมัน
เหมือนยาเสพติดเหมือนกันนะ ว่าจะไม่ซื้อแล้วเซียว แต่พอใกล้วันห่วยออก ใจ
เรามันก็จตุจตุอยู่นั่นแหละ สุดท้ายก็ต้องซื้อจนได้....นี่ถ้าป้าเป็นเจ้าของร้าน
นะ จะคิดให้พวกนี้แพงๆเลย ก็มาบ่อยแล้วก็กินอย่างเยอะอะ นั่งกินนาน ก็เลย
ที่ไรกร้านนี้ทุกที่

(ศรี, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2554)

บางที่งานเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ หรือสงกรานต์ ที่พี่ๆกลุ่มนี้ไม่ได้เดินทางไปต่างจังหวัด และอยู่กทม.กันเป็นส่วนใหญ่ ก็จะมีการนัดกินเลี้ยงฉลองกันในช่วงเย็น

บางที่ก็มีเลี้ยง อย่างปีใหม่ปีก่อน ที่พี่พรชวนมา เราก็ตามมากัน ส่วนใหญ่ปีใหม่ที่ชอบไปเดินห้างนะ ที่นี้พี่แกชวนมา ว่าอยากเลี้ยงปีใหม่ วันนั้นก็เลยไม่ได้เดินห้างกัน ไปจอดกันอยู่ร้านอาโกโน้น แต่เราก็เลี้ยงเหล้าตอบแทนแกไป พี่พรว่าชอบคุยกับพวกเรา ว่าถูกใจดี แกว่าบางที่แกก็เหงา เราก็ถามหาอะไรพี่ ทำแต่งงานทั้งวันมีเวลาเหงาด้วยหรอ แกก็ว่าเหงาดี พอเจ้านิวเจ้านมโตก็ไม่ค่อยคุยแล้ว ไปเที่ยว ไปไหนต่อไหนเรื่อย พี่วินก็ไม่ค่อยอยู่ ทำแต่งงานเหมือนกัน....แกว่า พอได้คุยนิดๆหน่อยๆก็หายเหงาได้เหมือนกัน

(กิง, **สัมภาษณ์**, 2 มีนาคม 2554)

การใช้พื้นที่ของร้านหมูกระทะเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ถูกเขียนให้มีความสนใจ จากการสังเกตและสอบถาม พี่ๆกลุ่มนี้มักจะอาศัยพื้นที่ของร้านหมูกระทะเป็นพื้นที่ในการกินอาหารและพูดคุยกันครั้งละนานๆ เนื่องจากร้านหมูกระทะเป็นพื้นที่ที่ไม่มีการจำกัดเวลา มีความสะดวกสบาย และมีบรรยากาศที่เป็นกันเอง

มาร้านนี้ตลอดแหละ ก็เรามีกันหลายคนเนอะ มาร้านหมูก็สะดวกดี จ่ายก็ไม่แพง ไม่เท่าไรร์ ก็เป็นอันรู้กันล่ะว่า โอเค ร้านนี้แหละ ก็โมงก็ว่าไป.....

.....ปกติถ้าใครถูกหอย หรือว่ามีโอกาส เป็นโอกาสอะไรก็ตามต้องมาจบบที่ร้านนี้ทุกที มันใกล้ แล้วก็สะดวก ก็อย่างพวกพี่ก็ชอบนั่งกันนานๆ คุยกันไปเรื่อยๆตามใจฉัน..... เวลาไปกินกันก็ไม่ได้คิดอะไรมาก ต่างคนต่างจ่าย เราก็ถือว่าได้ไปนั่งคุยกันก็ดีแล้ว ไปเปิดหูเปิดตาบ้าง ทำงานทั้งวันมันเหนื่อย แล้วพอดีที่ร้านนี้เค้าทำถูกใจเรา อาหารอะไรเราก็ชอบ พักหลังๆมาเนี่ยก็เลยนั่งมันเรื่อย บางทีเราเอาเบียร์มาเปิดเอง เค้าก็ไม่คิดค่าเปิดนะ สงสัยเห็นเรามาบ่อย แล้วถ้าเราไปร้านธรรมดาเราก็นั่งนานอย่างนี้ไม่ได้

(แพรว, **สัมภาษณ์**, 2 มีนาคม 2554)

การใช้พื้นที่ร้านอาหารเสมือนเป็นบ้าน ทำให้คนกลุ่มนี้รู้สึกว่ามีบ้านเหมือนกระทะแล้ว รู้สึกสบายใจ ประกอบกับการได้พูดคุยกับคนในกลุ่มอย่างเป็นกันเอง ก็เป็นเหมือนกับการนำพา คนสนิทเข้าไปในพื้นที่ของบ้าน ที่ไม่ต้องมีพิธีการมากมาย สามารถทำอะไรได้ตามใจ และไม่มีการ เกร็งรีบแต่อย่างใด

เราชอบมาร้านนี้กันนะ มันรู้สึกสบายดี จะพูดจะคุย จะทำอะไรก็ได้ อยู่ บ้านมันก็ดีไปอย่างตรงที่มันสะดวก แต่ที่บ้านเราไม่มีโต๊ะใหญ่ๆพอให้นั่ง กันหมด แล้วอาหารที่นี้ก็พร้อม เราก็เลยชอบมากัน

(แพรว, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2554)

เนีย นัดกันที่นี้ประจำ ร้านส้มตำ ร้านข้าวต้ม ไม่ค่อยจะนัดกันหรอก ไม่มีที่ นั่งมั่ง ไม่อร่อย ไม่สะดวกมั่ง แต่ที่ร้านนะ ร้านนี้ก็ดีอยู่ ก็มันใกล้นิดเดียว ใกล้ร้านป่าศรี

(พินิจ, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2554)

ที่สุพรรณอบบิบายว่าถึงบางครั้งจะไม่ได้มาอุดหนุนหรือมานั่งกินที่ร้าน ก็สามารถมานั่งคุย เล่นเฉยๆได้ เพราะสนิทกับพนักงานบริการของร้านนี้เป็นอย่างดี

ร้านนี้เค้าบริการใช้ได้เลย เราชั่งคุยเล่นกันไปก็ไม่มีใครว่าหรอก สนิทกับ เด็กเสิร์ฟอยู่บ้าง บางทีมันก็เป็นลูกค้าเรา เล่นแชร์กับเราก็มั แต่บางทีก็ เยอะไป มันชวนกันเล่นด้วย บางทีมันเยอะจัดนะ เราก็ต้องแยกเปิดสอง โต๊ะก็มีเหมือนกัน ถ้าคนเล่นเยอะจริงๆนะ

(สุพร, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2554)

เวลาเราจะคุยอะไรกัน ที่บ้านมันไม่ค่อยสะดวกนะ แคบ แถมรกอีก แล้ว ดูลึ เราพากันตั้งหลายคน คุยกันที่บ้านไม่มีที่จะนั่งแน่ๆ ก็เลยนัดกัน ที่นี้ไง เรามันแซกวีไอพี คนอื่นมา ยังต้องรีบบัตรคิวรอโต๊ะ เราชั่งมา กัน เค้าก็ลัดคิวให้ทุกที ร้านนี้ดีที่มีที่ให้เรานั่งคุยกันสบายดี.....ก็คุยกัน ทั่วๆไปนี่แหละ หวยมั่ง แชร์มั่ง บางทีก็ถูระปะปัง อย่างจะบวชไต้

แต่งงานชมพู่ ขึ้นบ้านใหม่สุพร (ที่ราษฎร์นิยม) เราก็คูยกกันที่นี้ตลอด คอย
ไป กินกันไป ก็ดี ข้าวเย็นก็ไม่ต้องหุงหาอีก ทั้งสะดวกสบาย บางทีคิดๆ
ดู ค่ากับข้าวตอนเย็นบางทีจะยังแพงกว่าอีกเลยอะ บางวันน้องเนมย์
ยายมิว อยากจะกินไก่เค (เคเอฟซี) ขึ้นมา มันก็แพงไป เราก็ดองเสียแพง
กว่านี้ มานี้แหละ คอยสบาย คุ่มก็คุ่ม

(สุพร, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2554)

การนัดกันมากินหมูกระทะในโอกาสพิเศษต่างๆ เป็นการใช้จ่ายพื้นที่ของร้านอาหารเป็น
สื่อกลางของความพิเศษ หรือ เป็นตัวแทนของสิ่งที่ไม่มีที่บ้าน สิ่งนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของพิธีการ
(ritual) ที่กลุ่มกำหนดให้มีความพิเศษแตกต่างกันไปในแต่ละกิจกรรม แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันก็คือ
เป็นการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ สร้างการยอมรับ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งของ
กลุ่มทางสังคม (strengthening of social bonds) (Kyriakidis, 2007: 1-3)

จากข้อมูลภาคสนาม หากเราสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยนำหลักการ
ทางมานุษยวิทยามาใช้ ก็จะทำให้สามารถเห็นถึงความเชื่อมโยงและความเกี่ยวเนื่องกันระหว่าง
กิจกรรมการกินและการสร้างความสัมพันธ์ ดังจะกล่าวในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

หมวกกระดาษ : ผ่านมุมมองทางมานุษยวิทยา

จากข้อมูลภาคสนาม ทั้งในกรณีของพีจินดา อาจอม และพีสุพร พบว่า คนในกลุ่มต่างก็มีการฟังพากันในเรื่องต่างๆ ทั้งในเรื่องของการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพ การฟังพากันในสังคมเมืองอย่างกรุงเทพฯ เป็นปรากฏการณ์หนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการหาที่ฟังเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ในสังคมของความเป็นเมือง ในบทนี้จะเป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ที่มีความคาบเกี่ยวกันอยู่ระหว่างความสัมพันธ์แบบเพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมงาน กับความสัมพันธ์เพราะการมีผลประโยชน์ร่วมกัน พร้อมทั้งอธิบายถึงลักษณะของสังคมกรุงเทพมหานคร ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชากรที่ย้ายถิ่นทางจากชนบทเพื่อเข้ามาทำงานในสังคมเมือง

1. สัมพันธ์คาบเกี่ยว : สนิทหรือผลประโยชน์

หากพิจารณาถึงเหตุผลของคนที่มากินหมวกกระดาษร่วมกันและต้องการสรุปว่าคนที่มากินด้วยกันนั้นมีความสัมพันธ์กันในเรื่องใด คงสรุปได้ยาก เพราะเหตุผลที่คนร่วมโต๊ะกันกินหมวกกระดาษ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการกินนั้นเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน ภายใต้นความสัมพันธ์แบบสนิทสนมอาจจะแฝงไปด้วยการหวังประโยชน์หรือเอื้อประโยชน์ในทางทำมาหากินด้วยกันเป็นได้

ความสัมพันธ์ของคนที่มากินมีทั้งความสัมพันธ์เชิงสังคมวัฒนธรรม และความสัมพันธ์เชิงการมีผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างเช่นกรณีของพีจินดา พีติ่มและพีไพศาล ความสัมพันธ์ของทั้งสามคน นอกจากจะเป็นความสัมพันธ์ของเพื่อนซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นความสัมพันธ์ของคนที่ทำธุรกิจร่วมกันอันเป็นความสัมพันธ์แบบมีผลประโยชน์ร่วมกันด้วย หรือ ความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มพีสุพร ที่เป็นเพื่อนบ้านกันนั้นก็มีความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่มีการช่วยเหลือกันในเรื่องต่างๆ ภายใต้นความสัมพันธ์ของคนกลุ่มนี้ ก็มีความสัมพันธ์แบบหวังประโยชน์ เช่น หวังการหาลูกค้าให้แก่กัน เป็นต้น สัมพันธภาพอันมีความคาบเกี่ยวกันนี้เป็นเรื่องที่ต้องมีการตีความต่อไป

กรณีของพีจินดา เมื่อผู้เขียนได้เข้าไปศึกษากลุ่มของพีจินดาในระยะแรก ผู้เขียนก็สันนิษฐานว่า สำหรับกลุ่มนี้เรื่องของธุรกิจขายตรงจะเป็นวัตถุประสงค์หลักที่ชักนำให้พวกเขาเกิดการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้เขียนได้เริ่มศึกษากิจกรรมที่พวกเขาทำใน

แต่ละวันอย่างละเอียด ร่วมกับการสอบถามพูดคุย ก็ทำให้ผู้เขียนค้นพบประเด็นที่น่าสนใจคือ การคบกันของคนกลุ่มนี้อาจจะไม่ใช่เรื่องของธุรกิจแต่เพียงอย่างเดียวก็เป็นได้

เนื่องจากพี่จินดาและพี่ติ่มทำธุรกิจร่วมกัน การไปมาหาสู่กันจึงเป็นไปอย่างปกติและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ในบางครั้งการพูดคุยกันทั้งในเรื่องของธุรกิจและเรื่องราวทั่วไป ก็ไม่ได้จบลงหลังจากแยกย้ายกันกลับบ้าน ในบางครั้งพี่ติ่มก็จะไปพบพี่จินดาที่บ้านเพื่อพูดคุย หรือนำของไปฝากเป็นประจำ และเนื่องจากทั้งสองคนทำงานอิสระ จึงสามารถไปพบหากันได้บ่อยครั้ง เรื่องที่ทั้งสองคนคุยกัน ปรึกษากัน ส่วนมากจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ของลูกชาย จากการพูดคุยสอบถาม พี่ติ่มก็พบว่า โดยปกติแล้วพี่ติ่มและพี่จินดาจะมีหน้าที่ไปรับลูกในตอนเย็น แต่ถ้าวันไหนเกิดมีธุระหรือไม่สามารถไปรับลูกได้ อีกฝ่ายก็จะรับอาสาไปรับลูกให้ ธุระส่วนมากที่ทำให้ไม่สามารถไปรับลูกได้ก็คือ การติดต่อกับลูกค้าที่นัดไว้ เมื่ออีกฝ่ายรับลูกแล้วก็จะพาไปอยู่ที่บ้านของตน เมื่อเสร็จธุระแล้วก็ไปรับลูกที่บ้านนั้น แล้วจึงไปกินอาหารด้วยกันก่อนแยกย้ายกันกลับบ้านของแต่ละคน พี่จินดาเล่าให้ผู้เขียนฟังว่าถ้าลูกได้ไปอยู่ที่บ้านของพี่ติ่มแล้วก็ไม่มีอะไรต้องห่วง พี่ติ่มจะดูแลให้ทำการบ้านรอจนกว่าพี่จินดาจะเลิกงาน แต่ถ้าวันไหนลูกชายต้องเรียนพิเศษ พี่ติ่มก็จะรับไปส่งที่สถาบันกวดวิชา ก่อนที่จะไปหาลูกค้าร่วมกับพี่จินดา และเนื่องจากลูกชายเรียนอยู่ระดับชั้นเดียวกัน การไปรับไปส่งจึงเป็นเรื่องง่าย ถ้าวันไหนที่พี่ติ่มติดลูกค้า ไปรับลูกไม่ได้ ก็จะวานให้พี่จินดาไปรับให้แทน พี่จินดาเล่าให้ผู้เขียนฟังว่าตนไม่กังวลอะไร หากลูกจะต้องกลับไปกับพี่ติ่ม เพราะพี่ติ่มเป็นคนไม่น่ากลัว และตนก็มั่นใจว่าพี่ติ่มเป็นคนดี เพราะจากการที่ทำธุรกิจร่วมกัน ทำให้ตนรู้ว่าพี่ติ่มเป็นคนอย่างไร¹ ส่วนพี่ติ่มเล่าให้ฟังว่ามีอยู่ครั้งหนึ่งที่ลูกไม่สบายอยู่ที่โรงเรียน คุณครูที่โรงเรียนโทรตามพี่ติ่มแต่ติดต่อไม่ได้ ครูจึงโทรไปหาพี่จินดาแทน พี่จินดาถือสาว่ารับลูกของพี่ติ่มกลับมาอยู่บ้านของตนเอง พี่ติ่มบอกแก่ผู้เขียนว่า ถ้าไม่ได้พี่จินดาตนก็ไม่รู้ว่าจะฟังใคร เพราะเบอร์โทรศัพท์ที่โรงเรียนมีมีเพียงเบอร์บ้าน และเบอร์ของพี่ติ่มเท่านั้น

จากข้อค้นพบข้อนี้ทำให้ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า การที่คนกลุ่มนี้คบหากันนั้น นอกจากจะเป็นเรื่องของธุรกิจที่เข้าร่วมกันแล้ว คนกลุ่มนี้ยังให้ความไว้วางใจแก่กันในเรื่องด้วย เช่น เรื่องของลูกชายดังที่ได้ยกตัวอย่าง และในวันหยุดยาวๆ คนกลุ่มนี้ยังมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันเสมอ เช่น การไปเที่ยวในประเทศใกล้ๆ อย่างสิงคโปร์ มาเลเซีย หรือการไปพักผ่อน

¹ พี่จินดาเล่าให้ผู้เขียนฟังว่าก่อนหน้าที่จะทำธุรกิจร่วมกัน ตนก็คิดซึ่งน้ำหนักว่าควรทำหรือไม่ กลัวว่าพี่ติ่มจะมาหลอกล่ออย่างธุรกิจแอมเวย์ ที่มักจะชวนคนเข้าร่วมมาทุกแบบธุรกิจลูกโซ่ แต่เมื่อตนตัดสินใจทำธุรกิจร่วมกับพี่ติ่มแล้ว พี่ติ่มกลับแบ่งลูกค้าให้โดยที่ตนไม่ต้องลำบากหาเองในตอนแรก และจากการที่ได้พูดคุย หรือ ไปไหนมาไหนด้วยกันบ่อยครั้ง ก็ทำให้ตนมั่นใจว่า พี่ติ่มเป็นคนที่ตนสามารถเชื่อใจได้ และลูกๆก็ชอบพี่ติ่มทุกคน

ต่างจังหวัด เป็นต้น แต่กิจกรรมที่สองครอบครัวนี้ทำด้วยกันเป็นประจำทุกอาทิตย์ก็คือการกินข้าวเย็นด้วยกัน ซึ่งทั้งสองครอบครัวมักจะเลือกร้านหมูกระทะเป็นร้านหลักที่ชอบมานั่งกิน และคุยเรื่องงานด้วยกัน การกินร่วมกันดังกล่าวมีส่วนทำให้เกิดความสนิทสนมและเกิดการไว้เนื้อเชื่อใจกัน

และจากการสังเกตบทสนทนาและพฤติกรรมบนโต๊ะอาหารที่เกิดขึ้นในระหว่างการกินร่วมกันนั้น ผู้เขียนพบว่า ไม่ได้เป็นเรื่องของธุรกิจอย่างเดียว การไต่ถามถึงสารทุกข์สุกดิบ ดูจะเป็นเรื่องที่น่ามาพูดคุยกันมากกว่า² จากแนวคิดเรื่องการกินที่แสดงออกถึงการเป็นพวกเดียวกัน ดังกล่าวไว้ในส่วนต้นของงานวิจัย แนวคิดนี้ได้เสนอว่าคนเรามักจะกินร่วมกับเพื่อนหรือไม่ก็คนในครอบครัวเสมอๆ และการกินร่วมกันเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออกว่าเป็นพวกเดียวกัน หรือเป็นญาติกัน กรณีของกลุ่มพีจินดาที่เช่นกัน กลุ่มนี้มักจะกินร่วมกันเสมอ เพราะพวกเขาต่างคิดว่าทุกคนคือสมาชิกของกลุ่มที่ไว้ใจได้ ส่วนที่แนวคิดนี้ได้เสนอไว้ว่าคนเรามักไม่กินอาหารกับคนแปลกหน้านั้น เห็นจะไม่จริง ผู้เขียนคิดว่า การกินของคนกลุ่มนี้ถ้าเป็นการกินร่วมกับคนอื่น จะต้องเป็นไปเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง เช่น การนำพาให้คนคนนั้นเข้าร่วมทำธุรกิจไปกับเขา เป็นการทำให้คนคนนั้นรู้สึกเป็นกันเองกับคนที่เขาร่วมกินด้วยมากกว่า

กลุ่มพีสุพรเป็นการคบกันของคนในละแวกบ้านที่เริ่มสนิทสนมและเกื้อหนุนกันมาเป็นเวลานาน บางคู่ก็เกิดจากการนำพามารู้จักกันโดยญาติของอีกฝ่าย เช่น ในกรณีของพีสุพร พีพินิจ และป้าศรี คบกันมานานกว่ายี่สิบปี พีสุพรเล่าว่า แต่ก่อนที่จะมาทำมาหากินอยู่แถวเตาปูนนี้ก็ได้อาศัยคอยหาช่องทางทำมาหากินให้ตลอด การคบหากันในระยะยาว ทำให้คนกลุ่มนี้รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และมีความผูกพันกันเสมือนญาติ และทำให้เกิดการนำพาคนใหม่ๆ เข้ามาทำความรู้จักกัน การคบหากันอย่างยาวนาน ทำให้คนในกลุ่มเกิดความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน และเห็นใจห่วงใยคนในกลุ่มเสมือนญาติมิตรของตน จากการพูดคุยกับสมาชิกทุกคนในกลุ่มนี้แล้ว พวกเขามักจะบอกว่าตนเองไม่มีใคร ญาติทางบ้านก็ไม่ค่อยได้ติดต่อ หรือไปมาหาสู่กันเท่าใดนัก มีเพียงแค่คนในกลุ่มเท่านั้น ที่ทำให้พวกเขาารู้สึกหายเหงา และรู้สึกว่าเป็นที่พึ่งได้

การพึ่งพากัน ช่วยเหลือกัน ตลอดจนถึงการกินร่วมกัน เช่น ในกรณีของหมูกระทะ ช่วยสนับสนุนความสัมพันธ์แบบสนิทสนมได้เช่นกัน พี่ๆ มักพูดกับผู้เขียนบ่อยครั้งว่าพวกเขาสนิทกันยิ่งเสียกว่าญาติแท้ๆ นอกจากการพึ่งพากันในการทำมาหากิน หมูกระทะดูจะมีอิทธิพลต่อการ

² เรื่องที่สองครอบครัวนี้คุยกัน ส่วนมากจะเป็นการถามถึงทุกข์สุข เช่น เรื่องที่แม่ของพีไพศาลป่วยต้องเข้าโรงพยาบาลมาหลายอาทิตย์ ก็จะมีการถามไถ่ถึงอาการ และคุยว่าที่โรงพยาบาลบริการดีหรือไม่ดีอย่างไร นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องของการทำงาน เช่น ถามว่าช่วงนี้เป็นอย่างไร เดือดร้อนหรือไปได้ดี รวมทั้งมีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่ตนคิดว่าช่วยได้ด้วย

คบหากันของพวกเขาอีกด้วย การได้ไปกินด้วยกันบ่อยครั้ง เป็นการทำให้ความสัมพันธ์นั้นต่อเนื่อง เมื่อมีเรื่องที่ต้องให้वानหรือขอความช่วยเหลือ ก็สามารถทำได้โดยง่าย

ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ของกลุ่มพี่สุพรจะมีการเล่นแชร์ หรือการหาเงินมาลงทุนในกิจการส่วนตัวของแต่ละคนอยู่บ้าง แต่การเล่นแชร์นั้นก็ไม่ใช่ว่าต่างคนก็ต่างหาผลประโยชน์เข้าตัว พี่แพรวได้เล่าถึงการเล่นแชร์ให้ผู้เขียนฟังว่า การเล่นแชร์เหมือนการช่วยเหลือกัน การจะให้ใครได้รับเงินก่อนก็สามารถตกลงถึงความจำเป็นของแต่ละคนได้

แชร์นี้ส่วนใหญ่ก็ต้องมีกันมาอยู่แล้วเนอะ แบบว่ามันต้องมีกันมาว่า ใครช่วยเหลือกันมากกว่า แต่ที่พี่เล่นกับพี่พรเพราะมันเป็นแชร์ช่วยเหลือกันมากกว่า เพราะดอกมันน้อย ดีกว่าเราไปกู้ บางทีกู้เค้าเนี่ย เค้าไม่ไว้ใจให้เรา กู้นะ ต้องหาคนค้ำ ใครอะใครจะค้ำให้เรา แล้วการที่ว่าจะมากู้มาอะไรกันเงี้ย มันไม่ใช่ว่าได้เลย มันต้องหาคนค้ำ ต้องไว้ใจกัน รู้จักกัน แชร์นี้ผลข้างเคียงมันก็จะน้อยไป สมมุติมีการหนีมีอะไร มันก็มีบ้าง แต่ผลมันยังน้อย น้อยกว่าพวกไปกู้ อันนั้นเต็มๆนะ ไม่เหมือนแชร์คนจนนะ อย่างพี่พรเนี่ย ดอกไม่แพง เออถ้าเดือดร้อนก็เอาไปก่อน อย่างเนี่ย ก็จะไม่เบิกไปก่อน ดอกไม่แพง นิดๆ หน่อยๆ คือแชร์เมื่อก่อนนี้มันดีอย่างหนึ่งคือไม่แพง สองทำไว้ใจได้ บางทีลูกแชร์หนี้แกก็ยังไม่อยู่เนอะ ยังรับผิดชอบ ยังแข็งแรงอยู่ เวลาเล่นดูทำวเหมือนกันนะ ใช่แต่สักว่าจะเล่น ดูความรับผิดชอบ ดูพื้นฐานการดูแล ดูแอลอย่างนี้ ไม่เหลวไหล คือไม่ใช่คนกินคนเล่นคนเดียว คือไม่ใช่ ถ้าเอาคนกินคนเล่นคนเที่ยวมาเป็นทำวเราแย่นะ

(แพรว, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2552)

การหาทางหมุนเงินเพื่อให้กิจการดำเนินต่อไปได้ เป็นเหตุผลหนึ่งที่พี่แพรวคิดว่าการเล่นแชร์เป็นเรื่องที่สำคัญ และการที่พี่แพรวไว้ใจพี่สุพรก็เป็นเพราะว่า การคบหากันมาอย่างยาวนาน

แชร์นี้เค้าตั้งกันอยู่ก่อนแล้ว เค้าตั้งมาแต่ดีกดำบรรพ์แล้ว...ก็ไว้ใจเค้าเนาะ พี่แกเคยเล่าให้ฟังว่านี่ก็มีนะแต่พี่แกเป็นทำว ทำวก็รับผิดชอบไป ที่เล่นไว้ก็หลายมือนะ คือแบบบางที่เราไปกู้เค้ามาจ้ะเราก็ต้องมีสำรองไว้จ่าย คือพี่ก็มีเนี่ยนะ คือเล่นนี้ไม่ใช่ว่าเต็มๆนะ คือเราไปเอาที่อื่นมาเราก็ต้องเอาตัวนี้มาหมุนคืน เพราะฉะนั้นเราจะหาวิธีไหนที่จะเอาเงินไปใช้หนี้ก้อนนั้น เราก็เลยต้องเล่นแชร์นี้ เพราะมัน

ไม่ใช่เป็นเงินก้อนใหญ่ มันทยอย เหมือนกับว่าเดือนนี้ขึ้นเล่นสองพัน เดือนหนึ่งก็สี่พัน แชร้อาทิตย์นะ มันก็ยังน้อย แต่ว่าสมมุติว่าเรากู้เค้ามาเราต้องจ่ายก้อนใหญ่ แล้วรอทีเดียวไม่ได้มันต้องค่อยๆ เราก็ต้องเริ่มๆ เล่นแชร์ เก็บๆ เอาไว้ พอได้เวลาก็จะได้เงินก้อนมา เราก็เอาจุดนี้ไปเคลียร์ มันก็มีที่อื่นมาชวนเล่นนิดๆ หน่อยๆ ติดไว้ค่าเทอมลูก ถ้าบางที่มันฉุกเฉินลูกอะไรๆ เช่น ค่าเทอมลูกบ้าง ค่าเรียนพิเศษ เค้าก็จะดึงของเรามาเคลียร์ก่อน หมายถึงว่าเล่นเอาไว้ว่าอันนั้นค่าเทอมลูก อันนั้นค่าเรียนพิเศษ เดี่ยวค่าหอพักอะไรเงี้ย ค่าเทอมเค้าก็ต้องโอนเข้าบัญชี همینห่านะ ค่าหอพักเค้าก็ همین เทอมสองนี้ก็หอพักแพงกว่าๆ นี่ก็ครบกำหนดจ่ายแล้วเนี่ย เลยนับเงิน นับเหรียญให้เค้าไปจ่าย (หัวเราะ) แชร์เดือนก็เล่นนิดๆ หน่อยๆ อย่างเราก็เล่นกำมือสิบมือนิดๆ หน่อยๆ เพราะมันเป็นแชร์เดือน ค่าใช้จ่ายมันเยอะนะ เหมือนกับเราเอาอันโน้นมาแปะอันนี้ เอาอันนี้ไปแปะอันนั้น

(แพรว, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2552)

นอกจากการเล่นแชร์จะถือเป็นการช่วยเหลือกันแล้ว เมื่อใกล้ถึงเวลาเปียร์แชร์ การตกลงกันว่าใครควรจะได้เงิน ก็จะมีขึ้นทุกเดือนด้วย แชร์พี่สุพร เปียร์กันทุกๆ 20 วัน แล้วแต่ตกลงว่ามีอะไรให้พอใกล้ถึงช่วงเปียร์แชร์ก็จะมีการตกลงกันว่าใครมีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่าคนอื่น และก็มีการคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่จะนัดคุยกันที่ร้านหมูกระทะ ในบรรยากาศแบบเป็นกันเอง การประชุมนอกรอบมีขึ้นในตอนเย็น พี่แพรวกับพี่สุพรไปด้วยกันก่อน ส่วนป้าศรีกับพี่พินิจรับปากว่าเลิกงานแล้วจะตามมา เย็นวันนั้นรถติด พี่พินิจต้องเดินทางมาจากโรงพยาบาล ส่วนป้าศรีก็รถติดแล้วจะเก็บร้านตามมาภายหลังพร้อมพี่กิงและพี่แป๊กที่ไปช่วยขายของการคุยกันเป็นไปอย่างสบายๆ นั่งกินกันไปพลางรอสมาชิกที่นัดกันไว้ กลุ่มของพี่ๆ มักนั่งที่ร้านนี้ครั้งละนานๆ และกลับตึกกว่าโต๊ะอื่นเสมอ การประชุมถึงแม้จะไม่เป็นทางการแต่ก็หาข้อสรุปได้เสมอ และส่วนมากจะเป็นเรื่องที่รู้กันเฉพาะในกลุ่ม

ถ้ามีอะไรต้องคุยกันเราก็จะนัดกันที่นี้แหละ ก็มันมีเรื่องต้องตกลงกันให้เข้าใจว่าใครจะว่ายังไงบ้าง บางที่เดือนไหนมีใครต้องการใช้ตั้งค์เยอะ เราก็จะช่วยกันด้วยนะ อย่างบางที่ แพรวก็ต้องการ ป้าแกก็ต้องการ ก็ตกลงให้แพรวได้ก่อน แล้วก็แบ่งป้าคนละครึ่ง ก็เหมือนกับป้าเป็นหนี้แพรวครึ่งนึง อันนี้ก็แล้วแต่ตกลงกันเอง แต่ได้หนึ่งครึ่งนี้เราไม่ค่อยทำกันหรอก

ถ้ามันไม่จำเป็นจริงๆ เพราะทุกที่เราก็ตกลงกันได้ว่าจะให้ใคร เล่นแชร์กัน
นี่ก็เห็นใจกันเป็นทุนเดิมอยู่แล้วแหละ ใครมีความจำเป็นก็บอกกล่าวกัน
ได้ นอกกรอบก็ได้ แต่ถ้าว่าเป็นคนอื่นที่เล่นแชร์กับเรา แบบที่รู้จักกันห่างๆ
นะ พี่ก็จะไม่ค่อยเต็มที่เหมือนป่ากับแพรวหรือ สวนโตกับดาเค้าก็เล่นไป
งั้น นานๆหน่อยเราก็จะให้เค้าได้ แต่ส่วนมากก็ทีหลังเพื่อนละ โตเป็น
ข้าราชการเงินเค้าก็ได้ทุกเดือนอยู่แล้ว ไม่ค่อยเดือดร้อนอะไร ดานี้ก็ไม่
เดือดร้อน ไม่เหมือนอย่างเราหาเช้ากินค่ำ ใครจำเป็นก็ต้องบอกกัน ถ้า
ไม่ได้เงินหมุนก็อยู่ไม่ได้หรอก

เวลาที่นัดมาเจอกัน คุยกัน กินกัน เวลาคุยอะไรมันก็ง่าย
อย่างแพรวเนี่ย ก็รู้จักกันมานาน มีอะไรก็ถึงกันตลอด บางทีก็ เฮ้ยแพรว มี
ลูกค้าก็แบ่งๆกันมาบ้างนะ พอดีร้านแพรวเค้าจะเป็นแบบชักออย่างเดียว
บางทีลูกค้าเค้าต้องการให้รีดด้วย พี่ก็จะได้จากเค้า หรือไม่บางทีเค้าก็จะ
พาคนเข้ามาเล่นแชร์ด้วยตลอด แพรวเค้าช่วยโฆษณาให้หมด ว่าแชร์เรา
ไม่โกง แชร์เราแข็งแรง ส่วนตัวพี่มีอะไรก็ช่วยเหลือเขาไป บางทีก็ให้ยืมเงิน
บ้างนิดหน่อย เพราะแพรวเค้ารายจ่ายเยอะ

(สุพร, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2552)

การพูดคุยกันที่ร้านหมูกระทะบางครั้งก็เป็นการตกลงกันเกี่ยวกับเงินที่สมาชิกใน
กลุ่มนำไปลงทุน เช่น การเล่นแชร์ การกำหนดว่าใครจะเป็นคนได้เปียร์แชร์ก่อนเป็นเรื่องที่ต่อรอง
กันภายในกลุ่มได้เสมอ โดยเฉพาะคนที่สนิทกัน ส่วนลูกค้าแชร์คนอื่นๆ มักจะเข้าใจว่าการเล่นแชร์
มีความยุติธรรมและเป็นไปตามข้อกำหนดทั่วไป การพูดคุยถึงต่อรองมีขึ้นเสมอ หากสมาชิกใน
กลุ่มมีความจำเป็นต้องใช้เงินอย่างเร่งด่วน

สิ่งนี้เองที่ถือเป็นความสัมพันธ์แบบคาบเกี่ยว การคบกันของคนกลุ่มนี้นอกจากจะ
พึ่งพาอาศัยกันในเรื่องเงินทุนแล้ว ความผูกพันทางจิตใจก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่พวกเขามีต่อกันดัง
สังเกตเห็นได้จากกิจกรรมประจำวันที่คนกลุ่มนี้ทำร่วมกัน หรือบทสนทนาระหว่างกันบนโต๊ะ
อาหาร เช่น ในกรณีที่มีการนัดกันไปกินหมูกระทะ ที่มักจะแฝงไปด้วยความเป็นห่วงเป็นใยกัน และ
ต้องเชื่อเชิญให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนเข้าร่วมเสมอ เช่น ถ้ามีงานเลี้ยงฉลอง ทุกคนในกลุ่มต้องมี
ส่วนร่วมเสมอ หากใครยังไม่มา คนในกลุ่มก็ต้องรอ เป็นต้น หรือการเก็บอาหารที่สมาชิกในกลุ่ม
ชอบไว้ให้เมื่อยังไม่ถึง เป็นต้น

การปรึกษาหารือ ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคมที่อาศัยอยู่ การแสดงความห่วงใยกันผ่านทาง การพูดคุยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ระหว่างที่ผู้เขียนทำการวิจัย พี่ๆมักจะหยิบยกปัญหาของแต่ละคนมาปรึกษาหารือกันระหว่างกลุ่ม โดยไม่คิดว่าเป็นเรื่องส่วนตัว หรือเป็นปัญหาของใครคนใดคนหนึ่ง พี่ๆคิดว่าปัญหาจะเกิดกับใครก็ตาม ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาของกลุ่มที่คนในกลุ่มต้องช่วยกันตัดสินใจ

2. ฟังพาท่ามาหากินในสังคมเมืองอันโดดเดี่ยว

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละกลุ่ม ล้วนแล้วแต่เป็นกลุ่มคนที่โยกย้ายจากต่างจังหวัดเพื่อมาหางานทำหรือเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ ความต้องการในการประกอบอาชีพทำให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำเป็นต้องหาที่พัก หรือการสร้างเครือข่าย

เครือข่ายที่สำคัญในสังคมนครอย่างหนึ่งคือ การสร้างเครือข่ายของคนที่ย้ายจากชนบทเข้ามาทำงานในเมืองกรุง ส่วนใหญ่คนที่ย้ายเข้ามาเพื่อหางานทำ ในขั้นตอนแรกผู้ที่ย้ายเข้ามาจะรู้จักหรือสัมพันธ์กับผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อน ซึ่งอาจจะเป็นญาติพี่น้องหรือคนในหมู่บ้านเดียวกัน ผู้ที่อยู่ก่อนอาจช่วยเหลือในเรื่องของที่พักและการหางานให้ เครือข่าย ในลักษณะนี้มีความสำคัญกับผู้ที่ย้ายเข้ามาใหม่เพราะชีวิตในนครเป็นชีวิตที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อการอยู่รอด ความรู้สึกโดดเดี่ยวและความไม่มั่นคงของอาชีพการงานทำให้เครือข่ายเป็นกลไกของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในยามจำเป็น (ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2547: 71)

การจะสร้างเครือข่ายดังกล่าวจำเป็นจะต้องผ่านกระบวนการทำความรู้จักจนเกิดการเรียนรู้และรับรู้นิสัยส่วนตัวของคนในกลุ่ม ในที่นี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เลือกลงใช้กิจกรรมการกินร่วมกัน เป็นสื่อกลางทำให้เกิดการเรียนรู้ตัวตนของอีกฝ่าย

เช่นกรณีกลุ่มพี่จินดา เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพากันในการประกอบอาชีพ เมื่อพี่จินดาและพี่ตี๋มทำธุรกิจร่วมกัน กิจกรรมระหว่างการทำงานมีส่วนทำให้พี่จินดาและพี่ตี๋มเกิดการเรียนรู้นิสัยส่วนตัวซึ่งกันและกัน ในบางครั้งการปรึกษาหารือ หรือการแนะนำให้รู้จักกับลูกค้ารายใหม่ ก็เป็นสิ่งจำเป็นในการทำธุรกิจ การพูดคุยกันผ่านพื้นที่ของร้านอาหาร เช่น ร้านหมูกระทะ เป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการการสร้างฐานลูกค้าของกลุ่มพี่จินดา พี่จินดาใช้กิจกรรมการกินและการพูดคุยผ่านพื้นที่ของร้านอาหารเพื่อนำพาไปสู่การทำความรู้จักกับคนใหม่ๆ เช่น ลูกค้ารายใหม่ หรือแม้แต่ครอบครัวของพี่ตี๋ม ที่พี่จินดารู้จักภายหลัง ก็เป็นการทำความรู้จักผ่านโต๊ะหมูกระทะเช่นกัน

พี่จินดาและพี่ตี๋มักจะไปหาลูกค้าด้วยกันเสมอ ส่วนพี่ไพศาลนั้น เลิกงานไม่เป็นเวลา บางวันถ้าพี่ไพศาลเลิกงานเร็ว พี่ไพศาลก็จะไปพบลูกค้า หรือไปแจกไปปลิวตามที่ต่างๆ เพื่อหาลูกค้าเพิ่มก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยมาสมทบกับพี่ตี๋และพี่จินดาในตอนเย็น เพื่อไปกินข้าวเย็นด้วยกัน ถ้าวันไหนได้ลูกค้า หรือต้องการชวนลูกค้ามาเจรจาต่อ พี่ทั้งสามคนก็จะเลือกร้านหมูกระทะเป็นที่พูดคุยกัน³ การคุยกันในลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดความร่วมมือกันในโอกาสต่างๆ เช่น มีการแบ่งลูกค้ากันดูแล มีการฝากงานให้ทำแทนกัน หรือการวางแผนในการพูดคุยเพื่อจูงใจลูกค้า⁴ เป็นต้น เมื่อได้คุยกันถึงเรื่องของธุรกิจแล้ว การดำเนินการต่างๆ ก็ได้ถูกกำหนดขึ้น พี่จินดา พี่ตี๋ และพี่ไพศาลจะสอนผู้เข้าร่วมธุรกิจรายใหม่ให้ทราบถึงวิธีการจูงใจลูกค้า เช่น ควรพูดคุยกับลูกค้าอย่างไร ควรซักถามอย่างไร หากลูกค้าไม่สนใจเราควรจะทำอย่างไร เป็นต้น⁵

³ พี่ไพศาลเล่าให้ผู้เขียนฟังว่าทำธุรกิจแบบนี้ต้องได้ใจลูกค้า การพาลูกค้ามาเลี้ยงเป็นครั้งคราวไม่เสียหายอะไร ตรงกันข้าม กลับได้ความไว้ใจ และทำให้ลูกค้าเข้าร่วมธุรกิจได้โดยสมัครใจ พี่ไพศาลเล่าว่าการกินอาหารที่ร้านหมูกระทะมีข้อดีตรงที่เขาสามารถคุยไปได้เรื่อยๆ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องอาหาร เพราะทางร้านมีคนคอยดูแลเรื่องการเติมอาหารให้อยู่แล้ว และไม่ต้องกังวลว่าคนที่เขาพามาจะกินอาหารไม่ได้ เนื่องจากร้านหมูกระทะมีเมนูจัดไว้อย่างหลากหลาย และเขาก็ไม่ต้องเป็นห่วงว่าลูกจะเบื่อ หรือก่อความวุ่นวาย ในขณะที่เขาคุยงานอยู่ เด็กๆสามารถจัดการอาหารกินเองได้เรื่อยๆ หรือถ้าเด็กๆเบื่อก็อาจจะไปเดินเล่นที่โรงเรียนใกล้ๆซึ่งมีสนามกีฬา เพื่อรอให้ผู้ใหญ่พูดคุยธุระกันได้ พี่ไพศาลเล่าว่าเมื่อลูกค้าเกิดความไว้วางใจแล้ว การคุยกันก็เป็นเรื่องที่ยั่งยืน กลุ่มของพี่จินดามักใช้ร้านหมูกระทะเพื่อเจรจาธุรกิจทุกสัปดาห์ พี่จินดาบอกผู้เขียนว่า เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เพราะสามารถซื้อใจลูกค้าได้ เมื่อลูกค้ามากินกับทีมพี่จินดาบ่อยๆ จะบอกจะขออะไรก็ดูจะเป็นเรื่องง่าย เพราะลูกค้าจะเห็นว่าทีมพี่จินดาไม่ได้เห็นแต่ได้แต่ฝ่ายเดียว บางครั้งก็จะมีการแบ่งลูกค้าให้กันบ้าง เพื่อเป็นการแสดงออกว่าเราต้องการให้เขาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของทีมจริงๆ

⁴ พี่จินดาบอกผู้เขียนว่าถ้าคุยเรื่องงานทันทีลูกค้าจะไม่ชอบ เพราะเขาจะคิดว่าเรากำลังหว่านล้อมให้เขาเข้าร่วมธุรกิจ พี่จินดาบอกว่าเรื่องนี้มีคนจัดการแทนให้อยู่แล้ว ขอเพียงเราชักชวนให้เขาไปเข้าร่วมประชุมที่ศูนย์(ใกล้ๆเซ็นทรัล ชิดลม)ได้ เขาก็จะร่วมมือกับเราเอง เรื่องที่คุยกับลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องทั่วไปก่อน เพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อใจ กลุ่มพี่จินดาจะหลีกเลี่ยงที่จะนำเรื่องงานมาพูดคุยกันเป็นเรื่องแรกสำหรับลูกค้ารายใหม่ แต่จะคุยเรื่องการทำยอดขาย การเจรจาต่อรองกับผู้ซื้อ หรือการหาลูกค้าเพิ่มกับผู้เข้าร่วมธุรกิจกับพี่จินดาแล้ว ธุรกิจที่พี่จินดา พี่ตี๋ และพี่ไพศาลทำอยู่จะเน้นไปที่การสร้างฐานของผู้เข้าร่วมธุรกิจ เช่น ถ้านำคนมาร่วมทีมได้ 2-3 คน ก็จะแบ่งกันลงทุนซื้อสินค้าได้ สินค้าที่วานี้ยิ่งซื้อในปริมาณมาก ก็ยิ่งได้ส่วนแบ่งมาก โดยส่วนแบ่งต่ำสุดอยู่ที่ 25 % หากมียอดซื้ออยู่ที่ 47,000 บาท แต่ถ้าทำให้ยอดซื้อเพิ่มขึ้นได้ประมาณ 100,000-200,000 บาท ก็จะได้ส่วนแบ่งเพิ่มขึ้นอีกมาก โดยส่วนแบ่งสูงสุดอยู่ที่ 50 % ดังนั้นพี่ทั้งสามคนจึงต้องทำทั้งหาลูกค้าและเพิ่มยอดขาย เพื่อที่จะได้ทำกำไรได้มากๆ ในแต่ละเดือน พี่ทั้งสามคนมักจะชักชวนคนในย่านเตาปูนนี้มาเข้าร่วมธุรกิจด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การบอกต่อ การให้ทดลองสินค้า การแบ่งจำหน่ายสินค้า การเชิญชวนให้ไปร่วมประชุม การแจกไปปลิว และการโฆษณา เป็นต้น

⁵ วิธีการจูงใจลูกค้าที่พี่จินดาอธิบายให้ผู้เขียนรับทราบนั้น พี่จินดาใช้หลัก USE WEAR TALK ซึ่งพี่จินดาอธิบายให้ฟังในตอนหลังว่า USE หมายถึงการลองใช้ผลิตภัณฑ์เองเพื่อให้เรารู้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นคืออะไร จะได้บอกต่อแก่ลูกค้าได้ WEAR หมายถึงการติดเข็มกลัดที่เป็นโลโก้ของผลิตภัณฑ์เพื่อให้คนสนใจ และเกิดการสอบถาม ส่วน TALK คือการบอกกล่าวถึงตัวผลิตภัณฑ์ ตอกย้ำความจำเป็นที่ต้องใช้ผลิตภัณฑ์ เช่น บอกว่าทุกวันนี้โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นมีมากมาย เพราะร่างกายได้รับสารพิษ ทำให้เป็นโรค ดังนั้นจึงต้องทานผลิตภัณฑ์เพื่อล้างพิษ ต้องซื้อผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่า ไฟเบอร์แอน เป็นต้น

การที่กลุ่มของพีจินดาใช้กิจกรรมการกินนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในกลุ่มนั้น สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการกินเป็นกลุ่ม (Group Eating) ที่กล่าวถึงการกินเป็นการกินเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม ก่อให้เกิดการช่วยเหลือหรือพึ่งพากันในโอกาสต่อไป และเสนอว่าวัฒนธรรมของอาหารและการกินร่วมกันมีลักษณะว่าใครก็ตามที่กินร่วมกันจะถือว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม คนคนนั้นจะสามารถกำหนดหรือร่วมตัดสินใจดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับกลุ่มได้

กรณีของอาจอม ถึงแม้ว่าน้องนากับครอบครัวของอาจอมจะไม่ได้พึ่งพากันในเรื่องของการประกอบอาชีพ แต่ในเรื่องของความผูกพันกันมาอย่างยาวนาน ทำให้คนกลุ่มนี้สนิทกัน การกินอาหารร่วมกัน เช่น การที่อาจอมมารับน้องนาเพื่อไปกินหมูกระทะกับครอบครัวอาจอม ก็ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์เข้มแข็งขึ้น เพราะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการสังเกตในภาคสนามทำให้ผู้เขียนเห็นสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการกินเป็นกลุ่ม (Group Eating) ที่ว่าการกินเป็นการทำให้เป็นเสมือนญาติ ครอบครัวอาจอมมักใช้โอกาสของการกินร่วมกันพูดคุยสอบถามเรื่องการใช้ชีวิตและปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน สอดคล้องกับแนวคิดในตอนต้นของงานวิจัยที่อธิบายว่า การกินถือเป็นการทำให้คนในสังคมเดียวกันเกิดความไวเนื้อเชื้อใจกัน และถือเป็นการทำให้ระบบสังคมหรือความเป็นครอบครัวคงอยู่ต่อไปได้

กรณีของพี่สุพร ผู้เขียนพบข้อสังเกตที่น่าสนใจมากมาย หนึ่งในนั้นคือ ความเป็น commune หรือการพึ่งพาอาศัยกันภายในกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มของพี่สุพรทุกคนแต่เดิมล้วนเดินทางมาจากต่างจังหวัด และมีการแนะนำช่องทางการทำงานมาให้แก่กันตลอด กลุ่มของพี่สุพรเป็นกลุ่มที่รู้จักกันมาเป็นเวลานาน คนในกลุ่มต่างมีการพึ่งพาอาศัยกันในแทบทุกเรื่อง กลุ่มของพี่สุพรมักจะกำหนดการกินหมูกระทะไว้ให้เป็นกิจกรรมหลักที่จะต้องทำร่วมกันเสมอ กิจกรรมการกินหมูกระทะของคนกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ระบบกลุ่มมีความเข้มแข็ง เกิดการช่วยเหลือพึ่งพากันเสมอมา ทำให้เกิดการไวเนื้อเชื้อใจกัน ถือว่าทุกคนเป็นสมาชิกของกลุ่ม และเป็นที่มาของการคบหากันอย่างยาวนาน ในทรรศนะของผู้เขียน ผู้เขียนคิดว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการกินนั้นจะเป็นตัวช่วยเสริมความสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย หรือปรึกษาหารือ การกินในบรรยากาศที่สบายๆ ผ่อนคลาย และไม่รีบ ช่วยให้สามารถเปิดใจคุยกันได้ และสามารถทำให้เข้าใจกันได้มากขึ้นด้วย

นอกเหนือจากนี้ ถึงแม้ว่าร้านหมูกระทะย่านบางซื่อที่ผู้เขียนใช้เป็นสนามวิจัยจะถูกซื้อเพื่อสร้างเป็นสถานีรถไฟฟ้า แต่อย่างไรก็ตาม จากการสอบถาม ผู้เขียนพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักก็ยังคงมีการนัดกันไปกินหมูกระทะอย่างต่อเนื่อง ที่ร้านหมูกระทะร้านใหม่ย่านบางกระบือ

เขตสามเสน ไม่ไกลจากร้านเดิมนัก สิ่งนี้ เป็นการยืนยันว่า กินกรรมกรกินนั้น เป็นกิจกรรมทางสังคมที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

จากงานเขียนเรื่อง Eating with your favourite mother : time and sociality in a Brazilian Amerindian community ที่ได้อธิบายไว้ว่าการกินร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดกระบวนการทางสังคม การแบ่งปันอาหารกันกิน เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สังคมคงอยู่ และเป็นกิจกรรมพื้นฐานของคนที่มีการติดต่อสื่อสารกันหรืออยู่ในชุมชนเดียวกัน (commune together) นั้น ผู้เขียนค่อนข้างเห็นด้วยกับข้อค้นพบนี้ เพราะจากการเข้าไปศึกษาในสนาม ผู้เขียนพบว่า ลักษณะการกินร่วมกันของคนในกลุ่มเช่นกลุ่มของพี่สุพร ช่วยส่งเสริมรูปแบบสังคมของคนเมืองอย่างกรุงเทพฯ ที่ต้องมีการพึ่งพากันในหลายด้าน โดยเฉพาะเรื่องของการเงิน พวกเขามักจะใช้การกินหมู่กระทะร่วมกันเป็นเครื่องมือนำพาไปสู่การพูดคุยปรึกษากันมากกว่ากินเพราะหิว หรือกินเพราะถือเป็นอาหารมื้อหนึ่ง กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างกินหมู่กระทะมีมากมาย นอกจากการพูดคุยปรึกษาปัญหากันแล้ว แผนการหรือโครงการต่างๆ ที่คิดว่าจะทำในภายหน้าก็จะถูกกำหนดที่โต๊ะของหมู่กระทะเช่นกัน

จากข้อมูลโดยรวม การอธิบายถึงการกินหมู่กระทะโดยเชื่อมโยงกับเหตุผลทั้งเชิงสังคมวัฒนธรรมและเหตุผลเชิงผลประโยชน์ ทำให้เกิดข้อค้นพบหลายประการ ดังได้สรุปไว้ในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป

ผลการศึกษาพบว่า การกินหมู่กระทะร่วมกันนั้นเกิดขึ้นจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การกินร่วมกันของกลุ่มที่ศึกษาเป็นการต่อยอดระบบสังคมเมืองที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันทุกด้าน เช่น การหาเงินเพื่อมาหมุนเวียนค้าขาย การกู้ยืมเงินภายในกลุ่ม ฯลฯ การกินร่วมกันสามารถทำให้คนเกิดความสนิทสนมกัน และทำให้รู้สึกว่าตนเป็นคนสำคัญของกลุ่ม และที่สำคัญก็คือเป็นการทำให้ความเป็นกลุ่ม หรือการเป็นสังคมคงอยู่ต่อไปได้

ภายใต้ความสัมพันธ์แบบสนิทสนม การกินร่วมกันมักแฝงด้วยนัยยะของการพึ่งพาอาศัยและการหวังผลประโยชน์อยู่ด้วยเสมอ สิ่งนี้ถือเป็นความคาบเกี่ยวกันระหว่างความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้ความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อนบ้าน อันเป็นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดสนิทสนมนั้น ก็มีนัยยะในเรื่องของการมีผลประโยชน์ต่อกันอยู่ด้วย ดังนั้นความสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องที่ต้องตีความ และอาจวิเคราะห์ได้จาก การกระทำต่อกัน เช่น พฤติกรรมบนโต๊ะอาหาร การแสดงความห่วงใย การให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น

การกินร่วมกันถือเป็นกิจกรรมที่มีความพิเศษ และมักจะจัดในโอกาสพิเศษ (ritual) สิ่งนี้เกิดจากการต้องการสร้างความสัมพันธ์ หรือ เป็นการนำพาสมาชิกใหม่เข้ากลุ่ม หรืออีกนัยหนึ่งนั้น เป็นการสร้างสัมพันธ์ใหม่ผ่านกิจกรรมการกิน อันเป็นกิจกรรมทางสังคมรูปแบบหนึ่ง อีกทั้งยังใช้กิจกรรมนี้ในการเรียนรู้และรับรู้นิสัยใจคอของแต่ละคนด้วย

การกินเป็นกลุ่มเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม ก่อให้เกิดการช่วยเหลือหรือพึ่งพากันในโอกาสต่อไป กลุ่มของผีสุพรเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้ การกินร่วมกัน เช่น กิจกรรมการกินหมู่กระทะ ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ระบบกลุ่มมีความเข้มแข็ง การกินร่วมกัน ทำให้เกิดการไว้น้ำใจเชื่อใจกัน ถือว่าทุกคนเป็นสมาชิกของกลุ่ม และสามารถคบกันได้อย่างยาวนาน คนที่กินร่วมกันจะถือว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม และสามารถกำหนดหรือร่วมตัดสินใจดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับกลุ่มได้ การกินร่วมกันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการก่อให้เกิดกระบวนการทางสังคม การแบ่งปันอาหารกันกิน เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สังคมคงอยู่ และเป็นกิจกรรมพื้นฐานของคนที่มีการติดต่อสื่อสารกันหรืออยู่ในชุมชนเดียวกัน (commune together)

ในกรณีของสังคมเมืองอย่างกรุงเทพมหานครที่เต็มไปด้วยประชากรที่ย่านถิ่นฐานเข้ามาเพื่อหางานทำ ด้วยความไม่ชัดเจนพื้นที่ จึงมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องที่อยู่ และปัจจัยในการดำรง

ชีพ ด้วยความเป็นจริงข้อนี้ จึงทำให้คนต่างจังหวัดต้องหาที่พึ่ง การสร้างเครือข่ายทางสังคม (social network) เป็นรูปแบบหนึ่งของการพึ่งพาอาศัยกัน คนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสังคมเมืองก่อน จะช่วยเหลือคนที่เข้ามาทีหลังในเรื่องต่างๆ เช่น การสร้างทีมธุรกิจร่วมกัน การเปิดโตะแชร์ เพื่อนำเงินไปลงทุนในกิจการส่วนตัว และการให้ความช่วยเหลือทั้งเรื่องที่อยู่อาศัยและการทำมาหากิน เป็นต้น ซึ่งการกินร่วมกันดังเช่นในกรณีของหมู่กระทะนี้ ก็เป็นกระบวนการหนึ่งที่คนใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ เพื่อก่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกัน ดังข้อค้นพบในงานวิจัยชิ้นนี้

2. ข้อจำกัดและอุปสรรคในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มคนที่รู้จักสนิทสนมกันและมีการพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องของการประกอบอาชีพ โดยศึกษาผ่านการกินร่วมกัน จากการดำเนินการวิจัย ผู้เขียนพบข้อจำกัด และอุปสรรคในการทำวิจัย ซึ่งผู้เขียนแบ่งข้อจำกัดได้ดังนี้

2.1 ข้อจำกัดและอุปสรรคด้านการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ในเบื้องต้น ผู้เขียนไม่สามารถเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกได้ เนื่องจากการจดบันทึกควบคู่กับการสังเกตและสอบถามจะทำให้การพูดคุยไม่เป็นธรรมชาติ และข้อมูลที่ได้อาจจะไม่สื่อถึงสภาพความเป็นจริง ดังนั้นผู้เขียนจึงใช้วิธีการบันทึกเสียงในระหว่างการพูดคุยแทน

2.2 ข้อจำกัดและอุปสรรคด้านเวลาและสถานที่

ในการทำงานวิจัยนี้ ผู้เขียนไม่สามารถติดตามกลุ่มที่สนใจไปได้ตามที่ต้องการ เนื่องจากในบางครั้งกลุ่มศึกษาที่ผู้เขียนสนใจอาจจะไม่สะดวก เนื่องจากความจำเป็นด้านการประกอบอาชีพ ทำให้การเข้าถึงข้อมูลในบางครั้งต้องอาศัยช่วงเวลาที่เหมาะสม และจะต้องกำหนดวันที่จะเข้าไปพบให้ชัดเจน

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

3.1 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของข้อมูล บางครั้ง ในระยะแรกของการวิจัย ผู้เขียนอาจจะมองภาพไม่ออกว่าข้อมูลบางอย่างเกี่ยวข้องกับงานวิจัยอย่างไร ดังนั้น ผู้เขียนจึงไม่ควรกำหนดกรอบการศึกษาไว้ล่วงหน้า กรอบการศึกษาตลอดจนทฤษฎีต่างๆควรสรุปได้ หลังจากที่ผู้เขียนได้เข้าสนามและได้พบเห็นพฤติกรรมของกลุ่มที่สนใจศึกษาแล้ว และเมื่อผู้เขียนพอจะมองภาพออกแล้ว จึงค้นหาทางพิสูจน์เทียบกับสถานการณ์จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ปรีชา คูวินทร์พันธ์. 2547. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา นคร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิวัฒน์ รุ่งเรืองผล. 2547. Small but work, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอ.อาร์.บิซิเนส เพรส.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). 2550. สู่พรมแดนความรู้เรื่องวัฒนธรรมบริโภค. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล และ ดลยา จาตุรงค์กุล. 2550. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Alan, Warde., Gindo, Tampubolon. 2002. Social capital, networks and leisure consumption. Journal of Sociology .83. [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com> [2010, May 10]
- Bartle, Phil. 2006. Eating With Friend:The Role of Food in Empowering Communities. Journal of Business anthropology [online]. Available from : <http://www.scn.org/cmp/modules/mob-eat.htm> [2008, September 17]
- Bloch,Maurice. 1999. Commensality and Poisoning. Social Research [online]. Available from [http:// findarticles.com /p/articles/mi_m2267 /is_1_66/ai_54668871](http://findarticles.com/p/articles/mi_m2267/is_1_66/ai_54668871) [2008, September 17]
- Brian ,C., Brendan, Gray. 2007. A Structuralist Perspective on the Role of Culture in Taiwan Service Quality Evaluation. Social Research [online]. Available from [http:// www.blackwell- synergy.com](http://www.blackwell-synergy.com) [2010, May 10]
- Caplan, Pat. 1997. Approaches to the study of Food,Health and Identity. Routledge : London and New York. [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com> [2008, May 10]

- Carlback, Mats. 2008. Are the chain operations simply with it? : Five aspects meal model as a development tool for chain operations/franchise organizations. Journal of Foodservice [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com> [2008, May 10]
- Classen, Albrecht. 2007. The Symbolic Function of Food as Iconic Representation of Culture and Spirituality in Wolfram von Eschenbach's Parzival (ca 1205). Journal of German studies [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com> [2008, May 10]
- Conner, Mark., Armitage, j. Christopher. 2001. in De Castro, J.M.. Social cultural determinant of meal size and frequency. [online]. Available from: <http://www.cabi.org/catalog/journals/primjour/bjn/bjn.htm> [2009, December 24]
- De Castro, J.M. 2002. Social cultural determinant of meal size and frequency [online]. Available from: <http://www.cabi.org/catalog/journals/primjour/bjn/bjn.htm> [2009, December 24]
- Deborah, Lupton. 1996. Food the body and the self. SAGE Publication Ltd.:California.
- Debra A. Krummel, Penny M. Kris-Etherton. 1996. Food consumption Patterns in woman. .An Aspen publication:Gaithersburg, Maryland.
- Devine, C., Connors, M., Sobal, J., & Bisogni, C. (2003). Sandwiching it in: spillover of work onto food choices and family roles in low- and moderate-income urban households. Social Science and Medicine journal. [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com> [2010, May 10]
- Giddens, Anthony. 1991. Modernity and self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age. Cambridge : Polity Press.
- Godoy, Ricardo. 2007. The role of community and individuals in the formation of social capital. Journal of Human Ecology. 35. [online]. Available from : <http://www.springerlink.com/content/q57t3m61278467f> [2010, January 24]
- Gramling, Lela., Byrd, Robin., Epps, Linwood., Keith, Danielle., Lick, Ryan., Tian, Robert. 2005. Foodservice Management and its impact on college operations: a Business

- Anthropological case study. Journal of Food Service [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com>[2008, May 10]
- Hand, Becky.2005. The Benefits of Eating Together : The Family Who Eats Together Stays Together. Journal of anthropology. [online]. Available from : <http://www.scn.org/cmp/modules/mob-eat.htm>[2008, September 17]
- Jeffery, Sobal., Mary, K. Nelson. (2002) , Commensal eating patterns: a community study. [online]. Available from : <http://www.sirc.org/publik/foxfod.pdf>. [2010, March 8]
- Jones, O. Michael. 2005. Food Choice, Symbolism, and Identity: Bread-and-Butter Issues for Folkloristics and Nutrition Studies. Journal of American Folklore . [online]. Available from : <http://muse.jhu.edu/serch>[2008, May 10]
- Kral, Tanja V.E., Faith, S. Myles. 2007. Child eating patterns and weight regulation : a developmental behavior genetics framework. Journal of Medicine [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com>[2008, May 10]
- Kuwinpant, Preecha. 2002. Thai Society and Culture. [online]. Available from: [http://www.gsid.nagoya-u.ac.jp/sotsubo/OFW2008_Thai_Society_by_Prof Preecha. pdf](http://www.gsid.nagoya-u.ac.jp/sotsubo/OFW2008_Thai_Society_by_Prof_Preecha.pdf). [2009, December 24]
- Lu, Shun., Fine, Gary A. 1995. The Presentation of Ethnic Authenticity : Chinese Food as a Social Accomplishment. Journal of Sociology [online]. Available from : <http://www.jstor.org> [2008, May 10]
- Marcos, Bendy. 2005. Eating Custom in China. Journal of Sociology [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com>[2010, May 18]
- Miller, Lisa., Paul Rozin,. and Fiske Page. Food sharing and feeding another person suggest intimacy : two studys of American college students. [online]. Available from: http://cat.inist.fr/?aModele=afficheN&cps_idt=2247022 [2009, December 24]
- Murcott. 1997. Family meal-a thing of the past? in Food, Health and Identity .Routledge: London and New York.

- Nahata, Babu., Ostaszewski, Krzysztof., Sahoo, Prasanna. 2002. Buffet Pricing. Journal of Business [online]. Available from : <http://muse.jhu.edu/serch> [2008, May 10]
- Ochs, Elinor., Shohe, Merav. 2005. The Cultural Structuring of Mealtime Socialization. Journal of sociology [online]. Available from : <http://www.sscnet.ucla.edu/anthro/faculty/ochs/articles/06Mealtime.pdf>. [2008, August 28]
- Oh, Hongseok., Hhung Myung-Ho., Labianca Giuseppe. 2004. Group social capital and group effectiveness : the role of informal socializing tie in Journal of Management Research. vol. 47. [online]. Available from : <http://www.springerlink.com/content/q57t3m61278467f> [2011, January 16]
- Oygaard, Lisbet. 1996. Influences of social group on eating patterns : a study among young adults. [online]. Available from : <http://www.springerlink.com/content/q57t3m612784775j/fulltext.pdf> [2011, February 24]
- Schehr, Lawrence R. 2006. Deipnomachy, or Cooking with Zola. Journal of French Studies [online]. Available from : <http://muse.jhu.edu/serch> [2011, February 24]
- Semmer, Robert. and Steel, Jodie. 1997. Social effect on duration in restaurants. Academic Press Limited : New York.
- Sobal, J., Bove, C., Rauschenbach, B. 2002. Commensal careers and entry into marriage: Establishing commensal units and managing commensal circles in Sociological Review [online]. Available from : <http://muse.jhu.edu/serch> [2008, June 10]
- Tolliday, Steven., Yonemitsu, Yasushi. 2007. Microfirms and Industrial Districts in Japan : The Dynamics of the Arita Ceramic-ware Industry in the Twentieth Century. Journal of Japanese Studies [online]. Available from : <http://muse.jhu.edu/serch> [2008, November 10]
- Turgeon, Laurier., Pastinelli, Madeleine. 2002. Eat The World: Postcolonial Encounters in Quebec City's Ethnic Restaurants. Journal of American Folklore [online]. Available from : <http://muse.jhu.edu/serch> [2008, May 10]
- Veiros, Marcela B., Proenca, Rossana P.C., Kent-Smith, Luiza., Hering, Bethania and Sousa, Araujo. 2006. How to analyse and develop healthy menus in foodservice.

Journal of foodservice [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com>[2008, May 10]

Viegas, Susana. 2003. Eating with your favourite mother : time and sociality in a Brazilian Ameridian community. Journal of Royal Anthropological Institute[online]. Available from : [http:// www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/fulltext/118851634/PDFSTART](http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/fulltext/118851634/PDFSTART), [2008, November 24]

Wang, Ban. 2002. The Cold War, Imperial Aesthetics, and Area Studies. Journal of sociology [online]. Available from : [http:// muse.jhu.edu/serch](http://muse.jhu.edu/serch) [2008, May 10]

Warde, Alan., Cheng, Shu-Li., Olsen,Wendy.,Dale Southerton. 2002. Changes in the Practice of Eating in Social Science research.[online]. Available from : [http:// muse.jhu.edu/serch](http://muse.jhu.edu/serch) [2010, May 10]

Yanjie, Bian., Ronald, Breiger., Deborah,Davis., Joseph,Galaskiewicz .2005 Occupation, Class, and Social Networks in Urban China,in Journal of Social Force. vol.83 [online]. Available from : <http://www.blackwell-synergy.com>[2010, May 10]

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวมณฑนา วังวอน เกิดวันที่ 5 มกราคม 2527 จังหวัดเพชรบุรี จบการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยา
ศาสตรบัณฑิต (ธรณีวิทยา) คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2549
เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย